

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних
відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: **«ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ МІЖ США ТА
КИТАЄМ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

Виконала:

студентка 2 курсу групи УОз-61

спеціальності «Міжнародні економічні
відносини»

освітньої програми «Міжнародні
економічні відносини»

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Гуртова К. О.

Керівник: к.е.н., доц. Шолом А.С.

Рецензент:

Харків – 2024 року

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри

_____ Анна ЗАЙЦЕВА
підпис ініціали, прізвище

“ _____ ” _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Гуртова Ксенія Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові студена)

1. Тема роботи «Зовнішньоторговельні відносини між США та Китаєм: сучасний стан та перспективи»

керівник роботи к.е.н., доц. Шолом А.С.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “24” січня 2024 року № 4002-5/167

2. Строк подання студентом роботи 18.11.2024 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

– визначити сутність та передумови розвитку двосторонніх зовнішньоторговельних відносин; – дослідити глобалізацію та інтеграційні процеси світової економіки як чинники поглиблення зовнішньоторговельних відносин країн; – опрацювати методичні підходи щодо дослідження стану та перспектив розвитку зовнішньоторговельних відносин; – проаналізувати передумови зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм; – проаналізувати динаміку географічної та товарної структури зовнішньої торгівлі між США та Китаєм; – дослідити інвестиційну складову зовнішньоторговельних відносин США та Китаю; – спрогнозувати подальший розвиток зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм; – узагальнити рекомендації щодо поглиблення двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Теоретико-методичні засади дослідження розвитку двосторонніх зовнішньоторговельних відносин
2	Особливості сучасного зовнішньоторговельного співробітництва між США та Китаєм
3	Перспективні напрямки поглиблення зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм

5. Дата видачі завдання 01.12.2023 р.

Студент К. О. Гуртова

Керівник роботи А.С. Шолом

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Розділ 1. Теоретико-методичні засади дослідження розвитку	
двосторонніх зовнішньоторговельних відносин	9
1.1. Сутність та передумови розвитку зовнішньоторговельних відносин	9
1.2. Глобалізація та інтеграційні процеси світової економіки як чинники поглиблення зовнішньоторговельних відносин країн	17
1.3. Методичні підходи щодо дослідження стану та перспектив зовнішньоторговельних відносин	25
Висновки до першого розділу	32
Розділ 2. Особливості сучасного зовнішньоторговельного співробітництва між США та Китаєм	34
2.1. Передумови зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм.....	34
2.2. Особливості географічної та товарної структури зовнішньої торгівлі між США та Китаєм	53
2.3. Інвестиційна складова зовнішньоторговельного співробітництва між США та Китаєм.....	66
Висновки до другого розділу	75
Розділ 3. Перспективи поглиблення зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм.....	76
3.1. Прогнозування розвитку зовнішньоторговельних відносин США та Китаю	76
3.2. Рекомендації щодо поглиблення двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм	86
Висновки до третього розділу	89
Висновки	91
Список використаних джерел	94
Додатки.....	104

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена значним впливом цих двох країн на глобальну економіку. США та Китай — це найбільші економіки світу, і їх взаємодія у сфері зовнішньої торгівлі формує важливі тенденції для міжнародних ринків. Торговельні відносини між ними є не лише питанням економіки, але й фактором політичної стабільності, адже обидві країни мають потужний вплив на світовий порядок.

Після введення тарифних бар'єрів та загострення торговельної війни між США та Китаєм у 2018 році ситуація на глобальному ринку стала більш нестабільною. Зміни у торговельній політиці цих країн мають прямий вплив на світові ціни, логістичні ланцюги постачання, а також на економічне зростання в інших країнах. Подальше загострення або, навпаки, покращення відносин між США та Китаєм здатне вплинути на стратегічні рішення корпорацій, фінансові ринки та регіональні економіки.

Зважаючи на динамічність економічного середовища, дослідження сучасного стану та перспектив зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм є необхідним для розуміння майбутніх трендів у міжнародній торгівлі. Результати такого дослідження можуть бути корисними для українських підприємств, урядових установ та аналітичних центрів, які зацікавлені у визначенні своїх стратегічних позицій на світових ринках, зважаючи на глобальні зміни у відносинах між США та Китаєм.

Вивчення питання формування двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між займало чимало вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких варто відзначити В. Бабірада-Лазуніна, Д. Бельтекяна, О. І. Боеву, О. В. Черниша, І. О. Дерід, В. Я. Дубика, В. І. Гульчевського, П. К. Голдберга, В. С. Ефімова, Н. В. Єрмакову, А. Інчекару, К. Інана, Т. Ріда, Т. Сабаноглу, М. Саврула, О. І. Завидівську, Н. Ковтуна, Ю. Г. Козака, Н. В. Можайкіну, Е. Ортіс-Оспіну, Н. В. Притулу, М. Розера, М. С. Рахмана, Н. С. Ситника, А. В.

Стасишина, С. Ульгена, Т. О. Власюка, Є. А. Штиха, Т. М. Ярчука, П. Б. Юрьєву та багатьох інших.

Аспекти зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм також активно досліджувалися багатьма вченими та економістами. Зокрема, суттєвий внесок у вивчення торговельних взаємин між двома країнами зробили П. Кругман і Д. Родрік, які досліджували вплив глобалізації та міжнародної торгівлі на економічний розвиток. П. Кругман у своїх роботах звертав увагу на моделі міжнародної торгівлі, зокрема, на теорію конкурентних переваг, пояснюючи, чому країни, такі як США і Китай, залучені в торговельні відносини, незважаючи на економічні та політичні розбіжності. Д. Родрік, своєю чергою, зосереджувався на впливі економічної глобалізації на інституційний розвиток країн, підкреслюючи, як глобалізація може впливати на внутрішні економічні структури та політику.

Сучасні дослідники, такі як Ч. Браун і Б. Сетсер, фокусувалися на темі торгових конфліктів і їхніх наслідків для світової економіки. Браун вивчав наслідки торговельної війни між США і Китаєм, досліджуючи вплив мит та інших обмежень на виробничі ланцюги, міжнародні ціни та споживчі витрати. Сетсер, в свою чергу, досліджував вплив двосторонніх економічних відносин США і Китаю на платіжний баланс і стабільність світових фінансових ринків, наголошуючи на важливості цих відносин для підтримки глобальної економічної стабільності.

Однак, незважаючи на численні дослідження, сучасні геоекономічні реалії вимагають додаткового аналізу перспектив розвитку цих відносин у контексті нових глобальних викликів. Зокрема, залишаються недостатньо вивченими довгострокові наслідки «торговельної війни» між США та Китаєм, її вплив на глобальні ланцюги постачання та економіку інших країн. Таким чином, подальше дослідження цієї теми є необхідним для розуміння можливостей та викликів, з якими стикаються обидві країни у своїх зовнішньоторговельних відносинах.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є виявлення особливостей сучасного стану та перспективних напрямків розвитку зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм.

Відповідно до обраної мети можна визначити наступні завдання для дослідження:

- визначити сутність та передумови розвитку двосторонніх зовнішньоторговельних відносин;
- дослідити глобалізацію та інтеграційні процеси світової економіки як чинники поглиблення зовнішньоторговельних відносин країн;
- опрацювати методичні підходи щодо дослідження стану та перспектив розвитку зовнішньоторговельних відносин;
- проаналізувати передумови зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм;
- проаналізувати особливості географічної та товарної структури зовнішньої торгівлі між США та Китаєм;
- дослідити інвестиційну складову зовнішньоторговельного співробітництва США та Китаю;
- спрогнозувати подальший розвиток зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм;
- узагальнити рекомендації щодо поглиблення двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм.

Об’єкт дослідження – розвиток двосторонніх зовнішньоторговельних відносин.

Предметом роботи є особливості сучасного зовнішньоторговельного співробітництва та перспективні напрямки поглиблення зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм.

У кваліфікаційній роботі використані наступні **методи дослідження**, як порівняльний аналіз, який дозволяє виявити ключові відмінності та спільні риси зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм; статистичний та дисперсійний аналіз для оцінки динаміки та структури торгівлі, а також для

кількісного визначення змін у зовнішній торгівлі; структурний аналіз, який сприяє дослідженню товарної та географічної структури експорту та імпорту; економіко-математичне моделювання, яке допомагає прогнозувати подальший розвиток зовнішньоторговельних відносин; та SWOT-аналіз, що дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози, які виникають у процесі зовнішньоторговельної взаємодії між країнами.

Інформаційною базою дослідження стали офіційні звіти міжнародних організацій (СОТ, ОЕСР, МВФ), звіти урядових агенцій (Комісії міжнародної торгівлі США та Міністерства комерції КНР), аналітичні статті та наукові дослідження, аналітика фінансових інституцій (Goldman Sachs, Bloomberg, JP Morgan), статистичні дані (Світового банку, МВФ, національних бюро статистики), аналітичні звіти провідних консалтингових компаній (McKinsey & Company, Boston Consulting Group, які пропонують глибокий аналіз впливу торговельних обмежень, тарифної війни та перспектив розвитку відносин між США та Китаєм), а також статті та дослідження в авторитетних виданнях, таких як The Financial Times, The Economist, Reuters, які висвітлюють сучасний стан торговельних відносин, політичну та економічну реакцію двох країн, а також думки експертів щодо можливих сценаріїв розвитку відносин.

Апробація результатів. Апробація результатів дослідження оприлюднена на Міжнародній науково-практичній конференції у м. Ужгороді 15-16 грудня 2023 року «Реформування фінансово-економічної системи країни в контексті міжнародного співробітництва».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків; містить 103 сторінок тексту, 19 рисунків, 16 таблиць, 3 додатків. Список джерел включає 80 найменувань літератури, 78 електронних публікацій».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ДВОСТОРОННІХ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

1.1. Сутність та передумови розвитку зовнішньоторговельних відносин

Оновлення та розширення зовнішньоекономічних відносин сьогодні є необхідністю для кожної країни, що прагне інтегруватися у глобальну економіку та забезпечити стійке економічне зростання. Розвиток цивілізації та глобалізаційні процеси постійно збільшують обсяги міжнародної торгівлі та підсилюють міждержавну економічну інтеграцію. Зовнішньоекономічні відносини, які визначаються як система багатогранних форм міжнародної співпраці держав та суб'єктів господарювання, охоплюють широкий спектр економічних відносин: торгівлю товарами і послугами, інвестиційну діяльність, міграційні процеси, науково-технічний обмін, співробітництво в галузі екології, енергетики та інфраструктури. В умовах зростаючої глобальної конкуренції, активізації процесів цифровізації та переходу до зеленої економіки, розширення таких зв'язків сприяє підвищенню конкурентоспроможності національних економік.

Важливість зовнішньоекономічних відносин також пов'язана з їхньою роллю у зменшенні ресурсних обмежень. Багато країн, особливо тих, що мають обмежений доступ до природних ресурсів, можуть завдяки міжнародній торгівлі отримувати необхідні матеріали, а також доступ до новітніх технологій, знань та капіталу, що стимулює економічний розвиток. Як зазначає І. Дерід, зовнішньоекономічні відносини являють собою складну систему, що включає різноманітні напрями та методи переміщення матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів між країнами [9].

Зовнішньоекономічні відносини охоплюють чотири основні сфери (рис. 1.1): торгівлю товарами та послугами, фінансові потоки, інвестиційну

діяльність та трудову міграцію. Кожна з цих сфер грає ключову роль у процесі економічної інтеграції та розвитку, сприяючи зростанню добробуту національних економік та їх адаптації до викликів глобалізації.

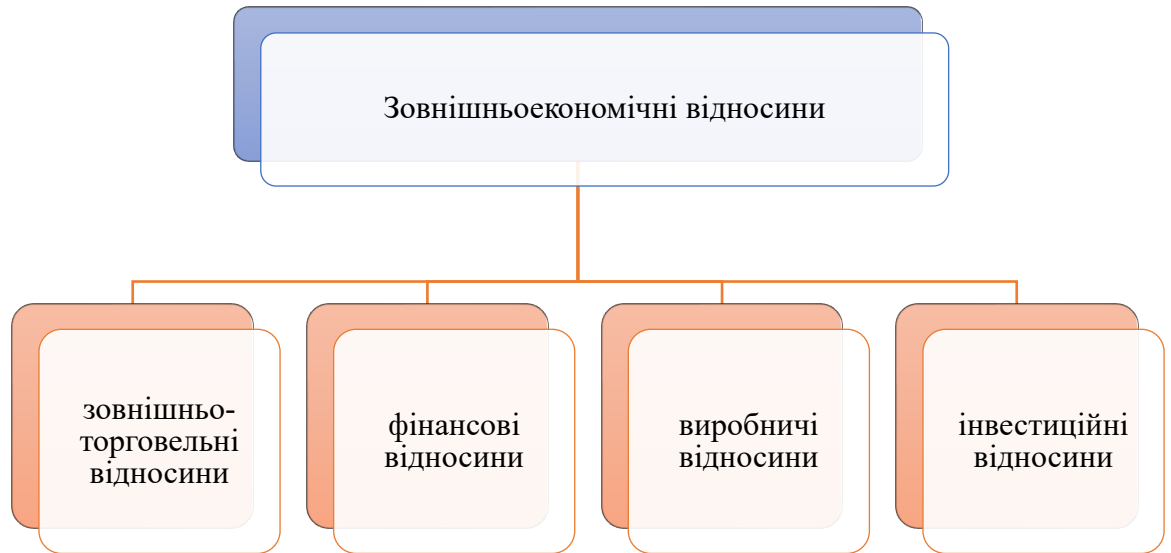

Рис. 1.1. Сфери зовнішньоекономічних відносин

Джерело: складено автором за матеріалами [12]

Ключовими функціями зовнішньоекономічних зв'язків є:

1. Організація міжнародного обміну природними ресурсами та результатами праці — ця функція сприяє забезпеченню конкретних споживачів продуктами, отриманими у процесі міжнародного поділу праці. Зокрема, завдяки участі в міжнародних ланцюгах поставок країни отримують можливість оптимізувати структуру виробництва, фокусуючись на продуктах із більшою доданою вартістю.

2. Міжнародне визнання споживчої вартості продукції — реалізується через товарно-грошовий обмін, що створює можливість для закріплення продукції на міжнародних ринках, підвищуючи її вартість та репутацію. Це особливо важливо для країн, які прагнуть закріпитися на світових ринках високотехнологічної продукції та послуг.

3. Організація міжнародного грошового обігу — завдяки налагодженій фінансовій інфраструктурі та міжнародним розрахункам забезпечується безперервний рух капіталу, що створює умови для фінансування інвестиційних проектів і реалізації спільних програм у сфері науки та технологій [25].

Класифікація зовнішньоекономічних відносин передбачає їх поділ на конкретні групи за певними ознаками, що дозволяє здійснити більш точну характеристику та аналіз цих відносин. Зовнішньоекономічні відносини зазвичай класифікуються за видами та формами. Вид зовнішньоекономічних відносин визначається як сукупність зв'язків, об'єднаних спільною ознакою, такою як напрямок товарного потоку (експорт, імпорт) або структурна ознака (зовнішньоторговельні, фінансові, інвестиційні, виробничі тощо). Форма відносин відображає спосіб його існування та зовнішній прояв, що визначає механізми реалізації певного виду відносин. Наприклад, до форм зовнішньоторговельних відносин відносяться такі механізми, як традиційна торгівля товарами та послугами, а також сучасні форми, включаючи електронну комерцію, технологічний та інжиніринговий обмін, а також нові форми бартеру та цифрових трансакцій [9].

Зовнішня торгівля, що є однією з найбільш важливих і історично перших форм міжнародних економічних відносин, охоплює організований державою обмін товарами та послугами між національними економіками. Вона полягає у торгівлі між країнами, що включає як імпорт, так і експорт товарів і послуг. На глобальному рівні зовнішня торгівля різних країн є частиною міжнародної торгівлі, що активно розвивається під впливом міжнародного поділу праці. У результаті розвитку міжнародної спеціалізації виробництва та поглиблення поділу праці з'являються нові форми та напрямки міжнародної торгівлі. Важливу роль у сучасних умовах відіграють інновації, науково-технічний прогрес та автоматизація виробництва, що активно змінюють структуру і географію світових товарних потоків.

Науково-технічна революція, зокрема впровадження нових інформаційних технологій, цифровізація процесів, а також інтеграція нових виробничих та логістичних технологій, суттєво прискорює трансформацію міжнародної торгівлі та змінює її географічну та товарну структуру. Зокрема, виникають нові форми торгівлі, зокрема через блокчейн-технології та цифрові платформи. Як зазначають В. Дубик, Н. Ситник, А. Стасишин, міжнародна торгівля є системою економічних відносин між країнами, що має на меті як імпорту, так і експорту товарів і послуг, при цьому сучасні тенденції свідчать про стрімке зростання ролі цифрових товарів і послуг [9]. Оскільки предмет торгівлі варіюється, важливо виокремити нові форми міжнародної торгівлі, включаючи такі, як електронна торгівля та нові моделі взаємодії в межах цифрової економіки (рис. 1.2).

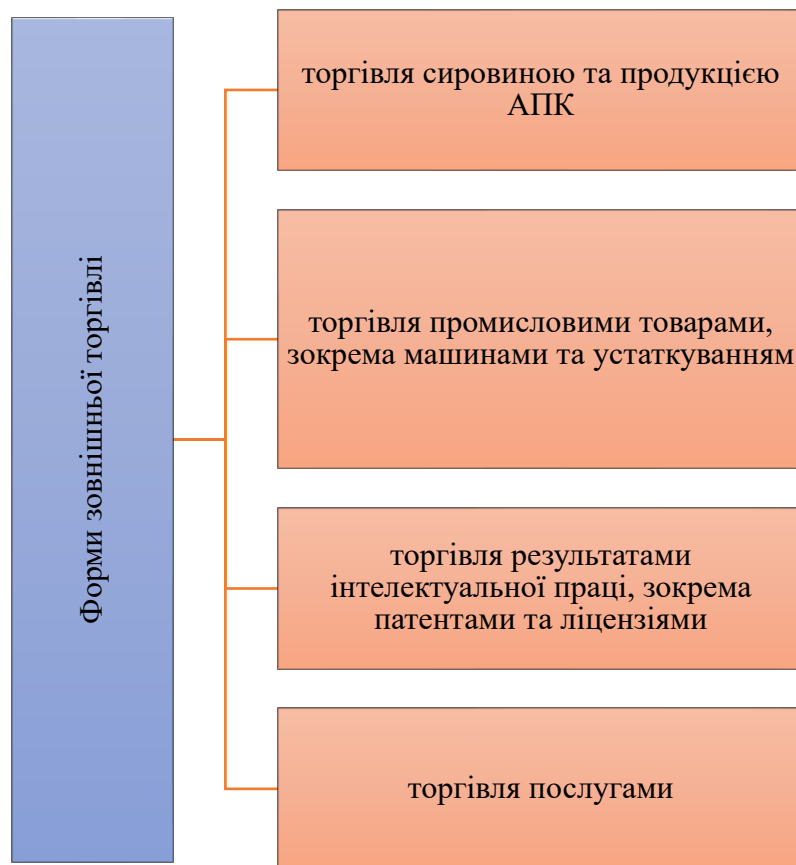

Рис. 1.2. Форми міжнародної торгівлі

Джерело: складено автором за матеріалами: [22]

Розвиток зовнішньоекономічних відносин є важливою складовою інтеграції країн у світову економіку, що дозволяє ефективніше розподіляти ресурси, стимулювати економічне зростання та підвищувати конкурентоспроможність національних економік. Сучасні форми міжнародної торгівлі включають не лише обмін товарами та послугами, але й більш комплексні інтеграційні механізми, такі як міжнародні виробничі мережі, логістичні ланцюги постачання та спеціалізовані технологічні кластери. Це сприяє розвитку нових видів торгівлі, зокрема торгівлі інтелектуальною власністю та високотехнологічними послугами.

Крім того, на розвиток зовнішньоекономічних відносин впливає еволюція фінансових механізмів, включаючи міжнародні інвестиції та трансфер технологій, які стають важливими чинниками економічного зростання. Сучасні міжнародні торгові угоди та регуляторні механізми, такі як угоди СОТ, створюють умови для рівноправного доступу до ринків та сприяють мінімізації бар'єрів для зовнішньоекономічної діяльності. Організації, такі як Світова організація торгівлі, допомагають забезпечувати стабільність та прозорість у глобальній торгівлі, що сприяє зниженню митних тарифів, усуненню нетарифних бар'єрів і вирішенню торговельних спорів між країнами.

Отже, зовнішньоекономічні зв'язки є не лише засобом економічної взаємодії між країнами, а й важливим елементом їх стратегічного розвитку. Вони охоплюють чотири основні сфери: зовнішньоторговельні зв'язки, міжнародні фінансові зв'язки, виробничу кооперацію та науково-технічне співробітництво, що забезпечують країнам стійке економічне зростання і дозволяють їм зайняти своє місце у глобальній економіці.

Поглиблення зовнішньоторговельних відносин потребує чіткого законодавчого врегулювання умов і правил їх здійснення. У сучасному глобальному контексті державне регулювання зовнішньої торгівлі спрямоване на створення сприятливих умов для розвитку національних виробників, стимулювання експорту товарів на зовнішні ринки та зменшення залежності

від імпорту. В умовах зростаючої конкуренції і глобальної економічної інтеграції держави розробляють стратегії підтримки місцевих виробників та нарощування експорту як основи економічного розвитку. Залежно від інтенсивності державного впливу, зовнішньоторговельна політика може набувати різних форм, від відкритої економіки до жорсткого протекціонізму, що дозволяє країнам обирати оптимальну модель взаємодії зі світовими ринками (рис. 1.3).

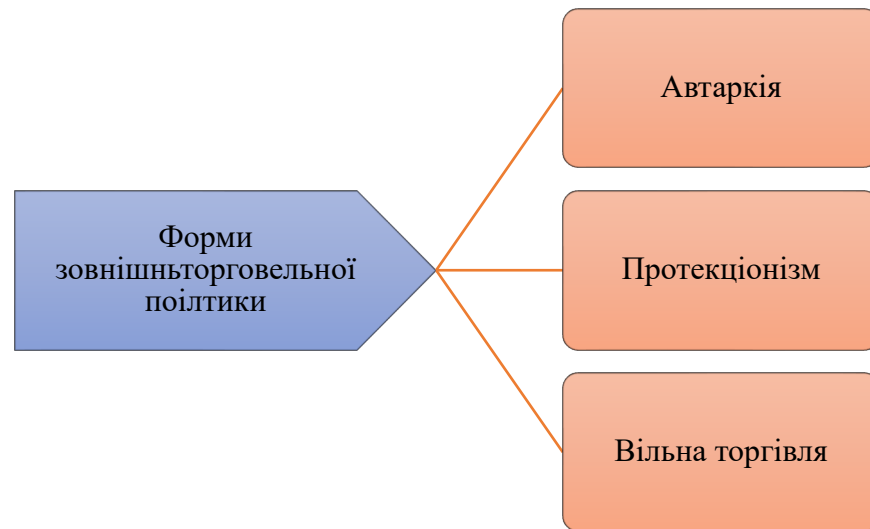

Рис. 1.3. Провідні форми зовнішньоторговельної політики

Джерело: складено автором за матеріалами: [28]

Зовнішньоторговельна політика передбачає застосування різноманітних методів регулювання міжнародної торгівлі та зовнішньоторговельних відносин. Одним із ключових підходів є політика вільної торгівлі, що передбачає мінімальне втручання держави у зовнішньоторговельні процеси. В основі цієї політики лежить принцип саморегуляції ринку через механізми попиту та пропозиції, без застосування обмежувальних заходів для імпорту та експорту товарів. У такій моделі митні органи виконують лише реєстраційні функції, що сприяє ефективнішому функціонуванню економіки країн з високим рівнем розвитку продуктивних сил, де місцеві виробники здатні витримувати міжнародну конкуренцію. Політика вільної торгівлі стимулює

підприємства до підвищення якості продукції та зниження витрат, забезпечуючи конкурентоспроможність на світовому ринку [25].

Іншим підходом до регулювання зовнішньоторговельних відносин є протекціонізм, що передбачає захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції за допомогою тарифних та нетарифних обмежень. Метою такої політики є стимулювання національного виробництва та захист місцевих виробників. Однак протекціонізм має і свої недоліки: послаблення стимулів до інновацій та технологічного оновлення може призвести до стагнації та зниження конкурентоспроможності. В умовах протекціонізму також зростають ризики нелегального імпорту, а торгові партнери можуть відповісти аналогічними заходами, що негативно позначається на економіці. У багатьох країнах, що розвиваються, переважає саме цей підхід. Протекціонізм може набувати таких форм:

- вибірковий — спрямований на конкретні країни або види товарів;
- галузевий — захищає певні галузі, такі як сільське господарство;
- колективний — застосовується в межах об'єднань країн щодо третіх держав;
- прихований — реалізується через методи внутрішньої економічної політики [25].

Наукова спільнота має розбіжності щодо оптимального підходу до зовнішньоторговельної політики — вільної торгівлі чи протекціонізму — і визначення їх ефективності для різних країн [30]. Сучасна практика свідчить, що протекціонізм зосереджений здебільшого у вузьких секторах економіки, тоді як політика вільної торгівлі залишається привабливішою для багатьох держав. Більшість країн використовують гнучкий підхід до зовнішньоторговельної політики, поєднуючи методи протекціонізму із вільною торгівлею, що дозволяє їм адаптуватися до змін на світовому ринку.

Іншим підходом є автаркія — політика самодостатності, що передбачає створення закритої економіки з максимальним обмеженням імпорту та стимулюванням експорту [31].

Таким чином, система регулювання міжнародної торгівлі складається з норм, принципів і процедур, які визначають умови експорту й імпорту. Сучасна динаміка світової торгівлі обумовлює створення багаторівневої системи зовнішньоторговельного регулювання, що адаптується до нових викликів і забезпечує ефективне функціонування міжнародних економічних відносин (рис. 1.4).

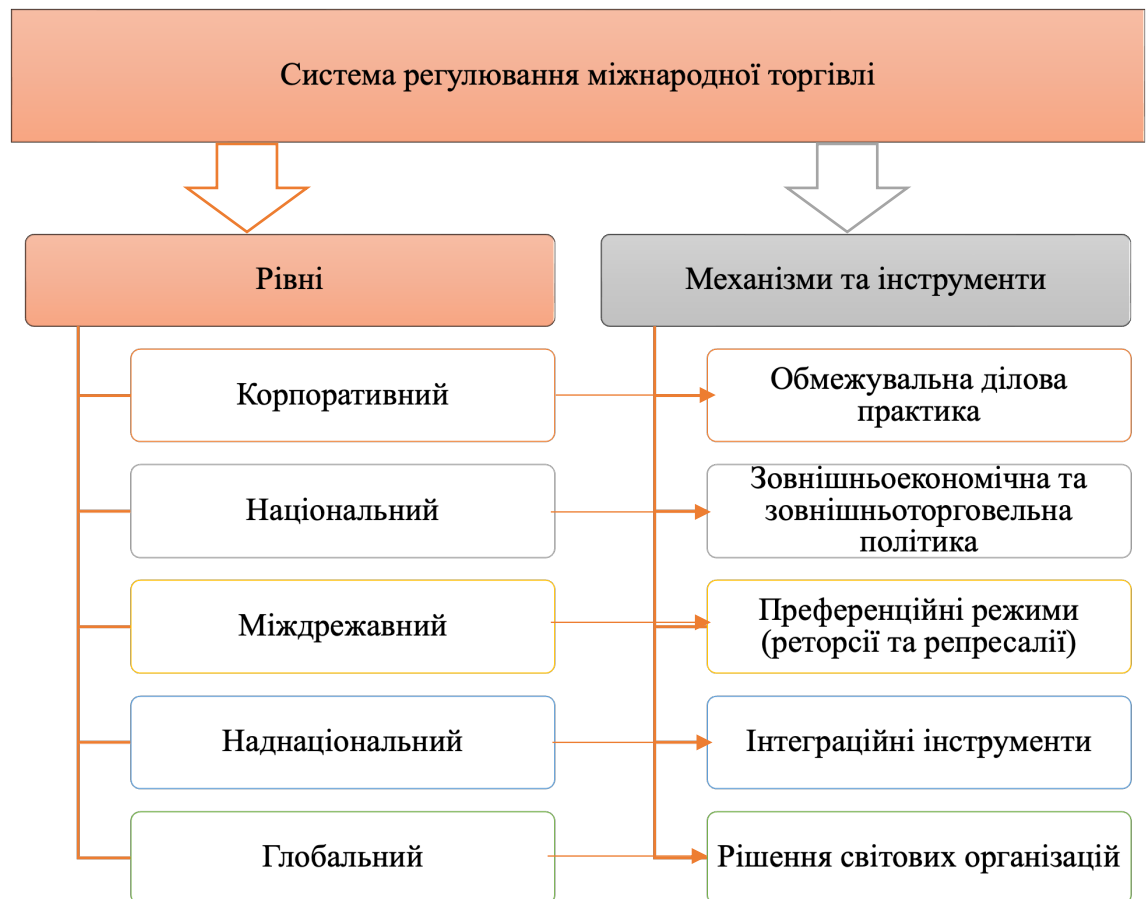

Рис. 1.4. Сутність системи регулювання міжнародної торгівлі

Джерело: складено автором за матеріалами: [19]

Кожен рівень регулювання міжнародної торгівлі застосовує відповідні механізми та інструменти, які впливають на темпи, пропорції та структуру зовнішньоторговельних відносин. Залежно від ступеня державного втручання у міжнародну торгівлю, розрізняють протекціоністську політику, що захищає внутрішній ринок, та політику вільної торгівлі, яка стимулює зовнішню конкуренцію. Торговельна політика держави обумовлює як економічні, так і політичні, адміністративні, правові й організаційні аспекти, зокрема

підтримку вітчизняних експортерів для підвищення конкурентоспроможності на зовнішньому ринку. Водночас, обмеження імпорту зменшує тиск іноземних товарів на внутрішній ринок. З метою захисту внутрішнього ринку використовуються різні методи державного регулювання, спрямовані як на обмеження імпорту, так і на стимулювання експорту [18].

Країни застосовують широкий спектр інструментів для реалізації власної зовнішньоторговельної політики. Тарифні методи можуть бути оцінені досить точно, але через розмаїття та складність нетарифних заходів їхній вплив вимірюється лише приблизно. Характер торговельного режиму визначається сукупністю показників, що враховують середній рівень тарифів, інтенсивність та охоплення кількісних обмежень. Наприклад, країна, яка скасувала всі імпорتنі мита, але ввела кількісні квоти на основні товари, або навпаки, підвищила мита до заборонного рівня, не може вважатися відкритою для вільної торгівлі. Відкритим вважається режим, де середній рівень митного оподаткування імпорту становить менше 10%, а нетарифні обмеження покривають менше 25% імпорту та мають здебільшого реєстраційний характер [18].

Таким чином, двосторонні зовнішньоторговельні зв'язки сприяють економічному розвитку, дозволяючи країнам ефективно реалізовувати порівняльні переваги, освоювати нові ресурси, прискорювати розвиток національної економіки, а також інтегруватися у глобальну систему міжнародного поділу праці та спеціалізації.

1.2. Глобалізація та інтеграційні процеси світової економіки як чинники поглиблення зовнішньоторговельних відносин країн

Глобалізація, яка охоплює політичні, соціальні та економічні процеси, здебільшого асоціюється з транснаціональними корпораціями, міжнародними інвестиціями, зовнішньою торгівлею, регіональною інтеграцією, а також глобальними фінансовими і валютними потоками. Внаслідок глобалізації

зменшується контроль національних урядів над власними економіками та торговельною політикою, що сприяє зростанню ролі міжнародних компаній. У відповідь на ці зміни національні економіки змушені адаптуватися, знижуючи бар'єри у міжнародній торгівлі через підписання регіональних угод і посилення економічної інтеграції [58].

Міжнародний валютний фонд (МВФ) трактує глобалізацію як незворотній процес, який сприяє вільному обміну ідеями, товарами, послугами, капіталом та руху людей, що призводить до більшої інтеграції економічної і соціальної сфер [54]. Вплив глобалізації на світову економіку та торгівлю відбувається у трьох основних напрямках, які наведено на рис. 1.5.

Серед важливих наслідків глобалізації — зростаюча взаємозалежність між світовими ринками та доступ до нових бізнес-можливостей у різних куточках світу. Розвиток технологій комунікації дозволяє інвесторам відкривати нові ринки та аналізувати інвестиційні можливості, зменшуючи географічні обмеження. Продукція та послуги, що раніше були доступні тільки в окремих країнах, завдяки глобалізації виходять на міжнародні ринки. Крім того, країни з позитивними взаємовідносинами можуть посилювати інтеграцію своїх економік через розширення інвестицій і торгівлі [37].

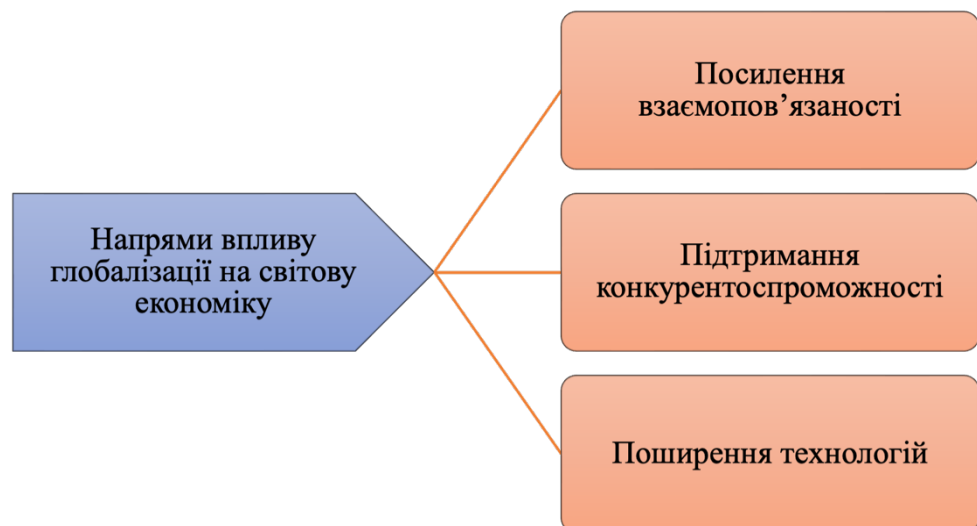

Рис. 1.5. Глобалізація як чинник поглиблення зовнішньоторговельних відносин

Джерело: складено автором за матеріалами: [33]

Глобалізація також стала потужним стимулом для зростання конкуренції на світовому ринку. Компанії, розширюючи свою діяльність за межі локальних ринків, виходять на міжнародну арену, де вони стикаються з жорсткою конкуренцією. Це змушує їх адаптуватися, залучати ресурси та робочу силу з інших країн для підвищення ефективності. Процес «сорсингу та аутсорсингу» трансформував багато компаній у глобальні корпорації, які активно шукають виробничі бази та партнерів для запуску нових проєктів. Глобалізація стала каталізатором цього процесу, значно спростивши вихід на міжнародні ринки [33].

Підтримка глобальної торгівлі вимагає вдосконалених систем управління, що забезпечують ефективне відстеження та контроль операцій. Глобалізація стимулювала створення таких рішень, як ERP-системи, що стали інноваційним інструментом для управління міжнародними торговими операціями. Ці технології сприяють підвищенню ефективності глобальних бізнес-процесів, знижуючи витрати та скорочуючи час на виконання операцій. Завдяки глобалізації виробничі процеси стали більш продуктивними, оскільки компанії прагнуть зберегти та посилити свої конкурентні переваги [33].

Економічний аспект глобалізації полягає у зростаючій взаємозалежності національних економік через розширення транскордонної торгівлі товарами і послугами, потоки міжнародного капіталу та швидке поширення технологій. Це відображає процес постійного розширення та взаємної інтеграції ринкових меж, що є незворотною тенденцією в глобальному економічному розвитку. Як результат, глобальні торговельні потоки отримали значні переваги від цього процесу. Регіональна інтеграція включає заходи, що підвищують конкурентоспроможність країн-учасниць, не обмежуючись лише преференційним доступом до ринків, і сприяє малим та віддаленим країнам інтегруватися у регіональні виробничі мережі, забезпечуючи доступ до світових ринків. Втім, наслідки глобалізації та інтеграції вільної торгівлі варіюються між країнами залежно від їхнього географічного положення, природних ресурсів та рівня економічного розвитку [54].

Процес глобалізації радикально змінив економічну дійсність, уніфікуючи ринкову економіку, стимулюючи зростання виробництва, інформаційного обміну та руху капіталу. Країни вже не є самодостатніми і активно залучені до світової торгівлі, продаючи продукцію, яку вони виробляють найефективніше, та отримуючи товари, що є необхідними для їхньої економіки. Врешті, торгівля сприяє підвищенню економічної ефективності, а глобалізація виробництва сприяє глобалізації торгівлі [56]. Зміцнення глобалізаційних процесів було зумовлено лібералізацією міжнародної торгівлі, технологічним прогресом, що знизив витрати на транспорт та комунікації, а також зростаючою відкритістю економік, що розвиваються, зокрема великих, як-от Китай та Індія. Активність міжнародних торговельних потоків у країнах, що розвиваються, відображає цю тенденцію на глобальному рівні. Сучасні тенденції світової економіки демонструють три основні напрямки глобалізації: стрімке зростання обсягу міжнародної торгівлі, посилення ролі транснаціональних корпорацій, які займають лідерські позиції у світовій торгівлі, та вищий відносний приріст торгівлі в країнах Тихоокеанської Азії, що розробили експортно-орієнтовану стратегію розвитку, спричинивши комерційний дисбаланс у глобальній торгівлі [58].

Під тиском мобільності капіталу, технологічного прогресу та високої ринкової конкуренції глобалізація виступає як незворотна сила, що виходить за межі впливу локальних політиків. У сучасних умовах глобалізація асоціюється з підвищенням відкритості та лібералізацією внутрішніх і зовнішніх економічних процесів. Зміцнення зовнішньоторговельних зв'язків між країнами стимулює економічне зростання, що пояснюється тісним зв'язком між відкритістю до міжнародної торгівлі та її впливом на ключові економічні показники. Так само потоки капіталу мають суттєвий вплив на економічний розвиток, що підтверджується дослідженнями впливу глобальних інвестицій [58].

Аналізуючи сучасний стан розвитку зовнішньоторговельних відносин, слід зазначити, що після кризи 2008-2009 років світова торгівля демонструвала

значне сповільнення, яке ще більше посилювалося на початку пандемії у 2020 році. Однак, за даними МВФ, станом на 2023 рік торгівля відновилася до рекордних показників. Так, обсяг світової торгівлі товарами у 2023 році досяг близько 25,5 трильйона доларів США у поточних цінах, порівняно з приблизно 6,45 трильйона доларів у 2000 році [57].

Збільшення вартості експортованих товарів відображає розвиток міжнародної торгівлі, вплив глобалізації та технологічний прогрес. У 2023 році Китай залишався найбільшим експортером товарів у світі, загальний обсяг експорту якого перевищив 3,5 трильйона доларів, забезпечуючи майже 15% світового експорту. Сполучені Штати, що були другим за величиною експортером, одночасно зберігали позицію провідного імпортера товарів, на який припадало близько 13% світового імпорту [57].

Останнім часом спостерігається певне зниження світової торгівлі як частки ВВП, що пов'язано зі змінами в економічних пріоритетах країн, зокрема Китаю, який протягом останніх років реалізовував стратегію «подвійного обігу», зосереджуючись на внутрішньому споживанні та залишаючись відкритим для міжнародної торгівлі та інвестицій. Це свідчить про кінець періоду експортного буму, який Китай і Індія переживали в минулі десятиліття, а також зниження попиту на імпорт проміжних товарів. Проте, для решти світу імпорт і експорт таких товарів залишаються значущими компонентами економічного зростання [41].

За даними звіту ЮНКТАД, у першому кварталі 2023 року торгівля товарами та послугами відновила позитивне зростання після спаду, що спостерігався в другій половині 2022 року. Зокрема, обсяг торгівлі товарами зріс на 1,9% порівняно з останнім кварталом 2022 року, що додало до світової економіки близько 100 мільярдів доларів. Глобальна торгівля послугами збільшилася приблизно на 50 мільярдів доларів, що еквівалентно зростанню на 2,8%. Однак прогноз на другий квартал 2023 року передбачає уповільнення зростання через такі фактори, як інфляція, геополітична напруженість, війна в Україні та фінансова нестабільність, що негативно впливають на світову

економіку. В цілому, прогноз на другу половину 2023 року залишається песимістичним, хоча деякі сектори послуг виявляють певну стійкість [39].

Протягом останніх п'яти кварталів зберігалася стабільність щодо географічної близькості міжнародної торгівлі, що свідчить про відсутність значних змін у перевагах країн щодо ближнього або далекого постачання. Водночас з кінця 2022 року помітно зростає тенденція до «підтримки друзів» у зовнішньоторговельних відносинах, коли країни віддають перевагу торгівлі з партнерами, що поділяють їхні політичні цінності. Події, такі як війна в Україні, скорочення взаємозалежності між США та Китаєм і наслідки Brexit, сформували ключові тренди у двосторонніх торговельних відносинах. Водночас глобальна торгівля стала більш сконцентрованою навколо основних торговельних партнерів, що спричинило зменшення диверсифікації. Спостерігається поступове зниження торговельної залежності між США та Китаєм: Сполучені Штати стали менш значущим експортним ринком для Китаю, тоді як їхня залежність від китайського імпорту також зменшується. У першому кварталі 2023 року значне зростання як імпорту, так і експорту спостерігалось в Бразилії, Індії, США та ЄС, хоча квартальні показники для більшості великих економік мали послаблену динаміку, за винятком Китаю та Індії, де обсяги експорту продовжували зростати [39].

Зростання міжнародної торгівлі спостерігалось в більшості регіонів, окрім РФ та країн Центральної Азії, де показники залишилися стабільними або знизилися. Водночас темпи зростання торгівлі у Східній Азії були нижчими за середньосвітові. За останні чотири квартали глобальні тенденції в міжнародній торгівлі значною мірою визначалися енергетичним сектором: зростання цін сприяло збільшенню обсягів торгівлі, проте з січня по березень 2023 року відбулося квартальне падіння на 11%. Зростання також спостерігалось у торгівлі агропродовольчими товарами, одягом, хімічною продукцією та дорожніми транспортними засобами, тоді як обсяги торгівлі офісним та комунікаційним обладнанням, а також іншими видами транспорту продовжували знижуватися в першому кварталі 2023 року [33].

Пандемія COVID-19 змусила уряди багатьох країн запровадити тимчасові обмеження на експорт ліків, а деякі країни зупинили постачання пшениці та інших продуктів харчування через різке зростання цін після вторгнення Росії в Україну. Проте, багато держав продовжують активно підтримувати економічну інтеграцію шляхом укладання угод, які сприяють працевлаштуванню фахівців за кордоном та встановленню загальних стандартів безпеки для потоку споживчих товарів, що полегшує їх переміщення через кордони [2].

Епоха «гіперглобалізації», яка розпочалася у 1990-х роках, сприяла значним економічним досягненням на глобальному рівні. За даними Світового банку, рівень крайньої бідності скоротився до мінімуму, і, за прогнозами, у найближчі роки він буде подоланий у всіх країнах, окрім інституційно слабких. Підвищення рівня життя, виражене в зростанні доходів на душу населення, спостерігалось у всьому світі. Відкриття ринків дозволило споживачам отримати доступ до широкого асортименту товарів за доступними цінами, а технологічний прогрес у вигляді смартфонів та іншої електроніки покращив продуктивність та якість життя. Ці здобутки значною мірою стали можливими завдяки політиці відкритості та ринковій економіці, а також торгівлі з країнами з низькою заробітною платою, що позитивно вплинуло на ціни та зарплати в розвинутих економіках. Водночас, у світі низька інфляція, попри великі обсяги боргу в США, стала можливою завдяки тісній глобальній інтеграції, що підтримувала стабільність світової економіки.

Однак нині виникає нова хвиля антагонізму до глобалізації. Перша хвиля розпочалася у 2015 році через занепокоєння з приводу конкуренції з боку країн з низькими зарплатами, що призвело до таких подій, як Brexit, запровадження тарифів у США, заходи у відповідь Китаю та зростання екстремістських настроїв у Європі. Друга фаза була спричинена пандемією COVID-19 у 2020 році, яка спричинила збої у глобальних ланцюгах постачання через локдауни, зміни попиту та пропозиції, особливо на медичні товари та товари тривалого користування. Третя фаза пов'язана з російським

вторгненням в Україну у 2022 році, що підкреслило критичні ризики надмірної залежності від однієї країни у постачанні ключових ресурсів, таких як енергоносії.

Глобалізація та інтеграція є ключовими факторами, що визначають сучасний розвиток зовнішньоторговельних відносин. Інституційні та правові рамки, які супроводжують процес глобальної інтеграції, суттєво обмежують стратегічний вибір і інструменти, доступні урядам для досягнення внутрішньоекономічних цілей або реагування на дії іноземних партнерів. Поглиблення інтеграційних процесів вимагає формування глобальних правил і механізмів управління, що охоплюють дедалі більшу кількість сфер економічної діяльності, щоб забезпечити гармонізацію стандартів і зменшити системні ризики в умовах глобалізованого світу.

Водночас глобалізація зобов'язує держави дотримуватися міжнародних норм, навіть коли ці норми не повністю узгоджуються з національними інтересами, що обмежує здатність урядів ставити пріоритети власного населення на перше місце. Існуючий міжнародний торговельний режим, заснований на правилах Світової організації торгівлі (СОТ), потребує перегляду та адаптації до актуальних реалій глобальної економіки. Такий перегляд необхідний для усунення протекціоністських тенденцій і створення справедливої моделі, яка б сприяла розвитку країн з різними рівнями економічного розвитку.

Зокрема, СОТ зазнала труднощів у підтримці платформи для багатосторонніх переговорів, моніторингу торговельної політики та вирішення конфліктів між її членами. Глобальний економічний спад, а також напруження між найбільшими економіками світу, підкреслюють необхідність комплексної реформи міжнародної торгівлі, що дозволить забезпечити справедливість та ефективність торгівлі на світовому рівні. У цьому контексті глобалізація залишається важливим чинником, який стимулює розвиток зовнішньоторговельних відносин, сприяючи більшій економічній інтеграції та зменшенню торговельних бар'єрів, що, в свою чергу, сприяє розширенню

ринків для промислово розвинених країн та усуненню перешкод для розвитку економік, що розвиваються.

Отже, глобалізація та інтеграційні процеси є одними з найважливіших чинників, що сприяють поглибленню зовнішньоторговельних відносин між країнами. Вони створюють умови для зростання економічної взаємозалежності, відкриття нових ринків та посилення конкуренції на глобальному рівні. Завдяки інтеграційним процесам, країни мають можливість більш ефективно використовувати свої порівняльні переваги, знижувати торговельні бар'єри, зменшувати витрати на виробництво та логістику, а також забезпечувати споживачам доступ до ширшого асортименту товарів і послуг. Успіх міжнародної торгівлі, інвестування та технологічного обміну сприяє інтенсифікації економічного розвитку, зокрема в країнах, що розвиваються, надаючи їм шанс інтегруватися в глобальну економіку. Проте глобалізація несе і певні виклики: вона вимагає від держав адаптації національних політик до міжнародних норм, що іноді обмежує їхній вплив на внутрішні економічні процеси. Водночас зростання взаємозалежності між країнами підвищує ризики у випадку економічних чи політичних криз. Незважаючи на це, глобалізація і інтеграційні процеси залишаються вагомими драйверами економічного зростання та розвитку міжнародної торгівлі, стимулюючи співпрацю між країнами та сприяючи побудові стійкішої світової економіки.

1.3. Методичні підходи щодо дослідження стану та перспектив зовнішньоторговельних відносин

Основним елементом та вихідною точкою для дослідження ефективного формування зовнішньоторговельної діяльності є визначення сутності зовнішньоекономічних інтересів і способів їх реалізації. Успішність зовнішньоторговельних відносин між країнами визначається низкою факторів, таких як рівень соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку,

географічне положення, національно-історичні традиції, забезпечення суверенітету та безпеки, а також економічний та ресурсний потенціал країни. У сучасних умовах економічної глобалізації зовнішньоекономічні інтереси набувають дедалі більшого значення. Незважаючи на різноманітність класифікацій інтересів, з погляду забезпечення успішної присутності на міжнародних ринках, досягнення зовнішньоекономічних цілей залишається одним із пріоритетів для будь-якої країни [32].

Зовнішньоторговельні відносини являють собою комплексну систему взаємодії різних інституційних одиниць, таких як виробники, експортери, споживачі, імпортери, державні та бізнесові структури, що спрямована на максимальне використання конкурентних переваг країни в міжнародній торгівлі. На рисунку 1.6 наведено основні детермінанти, що впливають на розвиток зовнішньоторговельних відносин.

Зовнішньоторговельні відносини держав значною мірою пов'язані з питаннями безпеки та спільними цінностями, такими як територіальна цілісність, політична стабільність і дотримання основних прав людини. Ці фактори формують тісно взаємопов'язану систему, яка визначає особливості міжнародного співробітництва. Оскільки процес формування зовнішньоторговельних відносин є динамічним і безперервним, успіх у його реалізації залежить від координації зусиль політичних лідерів, урядових структур та представників бізнесу.

Ключовою умовою ефективного розвитку зовнішньоторговельних відносин є комплексна оцінка їхньої ефективності, яка має враховувати стратегічні економічні цілі країни, актуальний стан її економіки, наявні загрози та виклики. Така оцінка також повинна базуватися на системі якісних і кількісних критеріїв, які відповідають вимогам сучасної ринкової економіки та забезпечують інтеграцію країни в глобальні торговельні процеси [32].

Економічні фактори	пов'язані з рівнем соціально-економічного розвитку країни, регіону, підприємства, галузі, конкретного ринку товарів чи послуг
Політичні фактори	характеризують сутність і вплив політики на суб'єктів економічних інтересів
Геополітичні фактори	у просторово-географічному вимірі торгівля будь-якої держави не обмежується кордонами,
Правові фактори	засновані на законодавчих нормах і правовідносинах, що регулюють і характеризують правомірність середовища реалізації торговельних відносин
Культурні фактори	які визначають вплив системи моральних і культурно-духовних цінностей, норм і традицій того чи іншого народу, спільноти, особистості
Природно-кліматичні фактори	підкреслюють торговельний потенціал природно-географічного середовища країн
Демографічні фактори	нехтування демографічним фактором у зовнішньоторговельній політиці держави призводить до значних втрат у матеріальному, інтелектуальному та соціальному житті населення та значних прорахунків у державній політиці
Екологічні фактори	дія яких більшою чи меншою мірою визначає зміни, що відбуваються в екосистемах.

Рис. 1.6. Основні чинники розвитку зовнішньоторговельних відносин

Джерело: складено автором за матеріалами [32]

Комплексний підхід до аналізу зовнішньоторговельних відносин включає декілька ключових етапів:

- вивчення економічних умов розвитку країни, її спеціалізації на міжнародних ринках;
- моніторинг і оцінка поточного рівня зовнішньоторговельних відносин;

– прогнозування і визначення можливостей для поглиблення торговельних відносин.

У сучасних аналітичних дослідженнях зовнішню торгівлю оцінюють через систему показників, які характеризують обсяг, динаміку, структуру та ефективність зовнішньоекономічної діяльності. Узагальнена характеристика етапів і параметрів дослідження зовнішньоторговельних відносин подана в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Характеристика етапів дослідження та показників розвитку
двосторонніх зовнішньоторговельних відносин

№	Етап	Параметри оцінки	Джерела інформації
1	Аналіз економічного потенціалу	Рівень економічного розвитку, структура економіки, показники ВВП, продуктивність	Національна статистика, звіти міжнародних організацій
2	Оцінка торговельної спеціалізації	Частка експорту та імпорту, домінуючі товари/послуги у торгівлі	Звіти з міжнародної торгівлі, митна статистика
3	Моніторинг торговельних потоків	Обсяг та динаміка зовнішньоторговельного обігу, географічна структура	Митні органи, торговельні департаменти
4	Аналіз бар'єрів та можливостей	Тарифні/нетарифні бар'єри, торговельні угоди, політичні фактори	Угоди про ЗВТ, звіти про бар'єри в торгівлі
5	Прогнозування перспектив розвитку	Можливі шляхи та сценарії розвитку, вплив інтеграційних процесів	Експертні оцінки, аналітичні звіти

Джерело: складено автором за узагальненими матеріалами [8; 24; 33]

Для дослідження існуючого рівня реалізації двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між країнами доцільно використовувати комплекс показників і індексів зовнішньої торгівлі, які поділяються на три основні групи:

1. Показники динаміки зовнішньої торгівлі – дають уявлення про динаміку і структуру експорту та імпорту між країнами, дозволяючи оцінити диверсифікацію торговельних потоків.

2. Структурні показники – відображають географічну та галузеву структуру торгівлі, що дозволяє аналізувати частку різних секторів та регіонів у загальному обсязі торгівлі.

3. Показники включеності країни у торговельні потоки іншої країни – визначають рівень інтеграції між країнами, включаючи взаємозалежність у торговельних відносинах.

Одним із найбільш поширених методів оцінки зовнішньоторговельних відносин є аналіз показників розвитку міжнародної торгівлі, що охоплює основні напрями спеціалізації та пріоритетні сектори. Ці показники дозволяють оцінити рівень розвитку торгівлі між країнами, відображаючи такі аспекти:

1. Обсяг – абсолютні показники експорту та імпорту між країнами, що дають змогу визначити масштаби торговельної активності.

2. Результати – показники чистого експорту/імпорту, що відображають торговельний баланс між країнами.

3. Структура – показники розподілу торговельних потоків за галузями або продуктами.

4. Інтенсивність – частота та регулярність торговельних операцій.

5. Ефективність – співвідношення вартості товарів до їх обсягу, що дозволяє оцінити конкурентоспроможність продукції.

6. Динаміка – темпи зростання торговельних обсягів у часі, що показує розвиток відносин.

7. Порівняння – зіставлення показників торгівлі з іншими країнами або регіонами для визначення відносної ефективності зовнішньоторговельних зв'язків.

Детальний аналіз граничних показників надає методологічну базу для підтримання ефективності та безпеки у зовнішньоторговельних відносинах, що особливо важливо в умовах сучасної глобалізованої економіки (див. табл. 1.2).

Критерії оцінки розвитку двосторонніх зовнішньоторговельних відносин

№	Характеристика зовнішньоторговельних відносин	Критерії оцінки
1	Збалансована структура зовнішньої торгівлі	динаміка зростання,
2	Позитивне сальдо зовнішньоекономічної діяльності	коефіцієнт покриття експорту імпортом (>0) коефіцієнт імпортої залежності ($\leq 15\%$)
3	Ефективна товарна структура експорту	зростання експорту наукоємних, високотехнологічних товарів та послуг (динаміка зростання високотехнологічних товарів в структурі експорту)
4	Інвестиції в розвиток торгівлі	динаміка зростання кількості інвестицій в експортоорієнтовані галузі

Таблиця доповнена автором на основі [32].

Для аналізу рівня розвитку зовнішньої торгівлі між двома країнами використовуються різні показники, які базуються на співвідношенні обсягів експортно-імпортних операцій до ВВП, загального експорту та імпорту, а також на динамічних показниках. Баланс міжнародної торгівлі оцінюється за допомогою коефіцієнта покриття, що показує співвідношення експорту до імпорту. Ступінь імпортозалежності економіки відображається через частку імпорту у ВВП, і вважається, що рівень залежності є безпечним, якщо цей показник не перевищує 15%. Порівнюючи цільові показники з фактичними, можна визначити необхідність розширення окремих напрямів зовнішньоторговельної діяльності, а також оцінити потенційні перспективи. Хоча цей набір показників не є вичерпним і економічні параметри не є універсальними, вони служать орієнтиром для ефективного досягнення цілей основних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності [32].

Карта експортного потенціалу від Міжнародного торговельного центру (ІТС) є важливим інструментом для оцінки можливостей посилення зовнішньоторговельних відносин. Вона визначає товари, ринки та постачальників із невикористаним експортним потенціалом, а також можливості для диверсифікації експорту для 226 країн і територій та 4658

продуктів. Базуючись на методології ІТС, Карта експортного потенціалу оцінює показники експорту, попит на цільовому ринку, умови доступу до ринку та двосторонні зв'язки між країнами-експортерами та імпортерами, що дозволяє створити рейтинг нереалізованих можливостей. Вона надає своєчасну інформацію про товари, ринки та постачальників із потенціалом, а також рейтинг нових секторів із високими шансами на успіх експорту [33].

Цей інструмент є надійним і орієнтованим на підтримку сталого розвитку. Він використовує дані на рівні 6-значної Гармонізованої системи та застосовує широкий спектр показників для підвищення якості даних. Карта фокусується не лише на екологічно стабільних та безпечних продуктах, віддаючи перевагу екологічно відповідальному підходу. Вона також інтегрує інформацію про наявність земельних та природних ресурсів у країнах для досягнення цільових результатів розвитку експорту [33].

Індикатор експортного потенціалу дозволяє визначити можливу вартість експорту для будь-якого експортера за конкретним продуктом і цільовим ринком, базуючись на економічній моделі, що враховує пропозицію експортера, попит цільового ринку, умови доступу до ринку та двосторонні зв'язки між країнами. Для існуючих експортних товарів пропозиція оцінюється за допомогою історичних даних про експортну ефективність. Потенційні значення експорту можна порівняти з фактичними, щоб визначити ринки, продукти та експортерів з перспективами для розширення.

Індикатор диверсифікації продукції використовує методологію Product Space, що встановлює зв'язки між товарами, які часто експортуються разом, що свідчить про їх схожі виробничі вимоги. Це дозволяє спрогнозувати, що продукція, яка збігається в експортних кошиках країн, має сприятливі шанси на успіх на цільових ринках [33].

Карта експортного потенціалу базується на історичних даних і не враховує короткострокові фактори, такі як вплив погодних умов на сільське господарство чи інші складно вимірювані змінні, як-от легкість дотримання регуляторних вимог. Тому вона є початковою точкою для прийняття рішень,

яка потребує подальших досліджень і консультацій із зацікавленими сторонами [33].

Отже, основним пріоритетом у зовнішній торгівлі сьогодні можна вважати забезпечення збалансованої структури зовнішньої торгівлі, підтримку позитивного торгового балансу, розвиток експортного потенціалу, підвищення конкурентоспроможності на світових ринках, а також реалізацію конкурентних переваг країни в міжнародному поділі праці. Комплексна оцінка двосторонніх зовнішньоторговельних відносин вимагає використання різних методологічних інструментів. Зокрема, доцільно застосовувати показники структури, динаміки, ефективності та інтенсивності торгівлі. Індикатори, такі як експортний потенціал та диверсифікація продукції, допомагають визначити можливості для зростання і зміцнення позицій на зовнішніх ринках. Крім того, важливим є врахування економічних, політичних і ресурсних чинників, які впливають на збалансованість та стійкість зовнішньоторговельних відносин. Використання цих підходів дозволяє зробити цілеспрямовані висновки щодо стратегічного планування і розвитку міжнародної торгівлі, а також сприяти реалізації економічних інтересів країни в глобальній економіці.

Висновки до першого розділу

За результатами проведеного дослідження теоретико-методологічних засад дослідження поглиблення двосторонніх зовнішньоторговельних відносин, можна зробити такі висновки:

1) Зовнішньоторговельні відносини ґрунтуються на економічних, політичних і соціальних умовах, які стимулюють взаємодію між країнами та створюють основу для розширення торговельних зв'язків. Важливу роль у цьому процесі відіграють природні ресурси, рівень економічного розвитку та географічне положення.

2) Ефективний розвиток зовнішньоторговельних відносин можливий за умов створення сприятливого політико-економічного середовища, яке

дозволяє країнам реалізовувати свої конкурентні переваги на міжнародному ринку.

3) Глобалізація та інтеграційні процеси сприяють створенню єдиного економічного простору, що полегшує взаємодію між країнами та стимулює зростання обсягів торгівлі. Це також відкриває нові можливості для країн щодо розширення ринків збуту своїх товарів.

4) Інтеграційні процеси, зокрема в межах торгових союзів та зон вільної торгівлі, допомагають усунути торговельні бар'єри, що підвищує економічну взаємозалежність і зміцнює зовнішньоторговельні відносини між країнами.

5) Застосування різних методичних підходів дозволяє детально оцінити стан і ефективність зовнішньоторговельних відносин, зокрема шляхом аналізу показників обсягу, динаміки, структури та ефективності торгівлі. Це забезпечує базу для розробки стратегій розвитку.

6) Використання індикаторів експортного потенціалу та диверсифікації продукції сприяє ідентифікації перспективних напрямів розвитку зовнішньоторговельних зв'язків, що допомагає країнам розвивати нові ринки та зміцнювати свої позиції на міжнародній арені.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ США ТА КИТАЄМ

2.1. Передумови зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм

Зовнішньоторговельні відносини між США та Китаєм мають глибоке історичне та економічне підґрунтя, що сформувалося на тлі взаємних інтересів та глобалізаційних процесів. Економіка США базується на принципах вільного ринку, і країна традиційно спрямована на підтримку відкритої міжнародної торгівлі. Основними передумовами встановлення тісних зовнішньоторговельних відносин між двома державами стали розширення економічного потенціалу Китаю, особливо після реформ 1978 року, які відкрили Китай для зовнішніх інвестицій та міжнародної торгівлі.

Після цього, Китай поступово перетворився на одну з найбільших економік світу, а США, як провідний гравець світової економіки, стали одним із ключових партнерів для китайських експортерів та інвесторів. Зростання виробництва та технологічних можливостей Китаю дозволило йому стати основним постачальником товарів на світові ринки, що сприяло укріпленню його ролі у світовій економіці та розширенню торгівлі з США.

Іншим важливим фактором стало бажання США забезпечити доступ до дешевших товарів, зокрема електроніки, текстилю та споживчих товарів, що відповідало прагненням американських компаній знизити витрати виробництва. Китай, зі свого боку, отримав доступ до американських ринків та інвестицій, що сприяло його економічному зростанню.

Таким чином, взаємодія двох економічних систем з різною структурою стала основою для тісних зовнішньоторговельних зв'язків, де США забезпечують ринок збуту для китайської продукції, а Китай є важливим виробничим центром та джерелом експорту.

Повна назва країни – Сполучені Штати Америки. Столицею є Вашингтон, округ Колумбія. Площа країни становить приблизно 9 833 517 км², що робить США однією з найбільших держав світу за площею. Сполучені Штати розташовані в Північній Америці. Основною мовою є англійська.

Політичну владу в країні представляють Президент і Конгрес. На сьогодні Президентом є Джо Байден, обраний у листопаді 2020 року. США мають високу оцінку політичної свободи і визначаються як демократична країна згідно з оцінками Freedom House.

США є членом багатьох міжнародних організацій, зокрема ООН, НАТО та Всесвітньої організації торгівлі, а також укладають численні двосторонні та багатосторонні торговельні угоди. Валюта країни – американський долар (USD), яка є основною світовою резервною валютою.

США не мають суцільного земельного кордону з багатьма країнами, але межують з Канадою на півночі (кордон довжиною 8 891 км) та з Мексикою на півдні (кордон довжиною 3 145 км).

Правова система США ґрунтується на загальному праві (common law). Конституція Сполучених Штатів є основним законодавчим документом, що регулює всі аспекти державного управління та правової системи. Виконавча, законодавча та судова гілки влади чітко розділені. Найвищим судом є Верховний суд США, який має остаточну юрисдикцію у тлумаченні Конституції.

США сприяють розвитку бізнесу та іноземних інвестицій завдяки розвиненій фінансовій системі та широким ринковим можливостям. США – країна, яка активно підтримує розвиток підприємництва та інвестиції. Інвестори, які вкладають капітал в економіку країни, можуть скористатися низкою стимулів на федеральному та місцевому рівнях, включаючи податкові пільги й гранти. Система оподаткування у США є прогресивною, і ставка корпоративного податку на федеральному рівні становить 21%. Крім того, окремі штати можуть мати власні ставки корпоративного податку, що варіюються залежно від штату.

У США немає валютного контролю, що забезпечує вільний рух капіталу. Країна підписала угоди про уникнення подвійного оподаткування з багатьма державами, що дозволяє знизити податкове навантаження для іноземних інвесторів. Оподаткування капіталу відсутнє, але компанії, зокрема нерезиденти, що отримують доходи від операцій з нерухомістю, зобов'язані сплачувати податок на приріст капіталу [26].

Податок на додану вартість (ПДВ) у США не застосовується на федеральному рівні; замість нього штати встановлюють податок з продажу, ставки якого можуть становити від 0% до понад 10%. Деякі товари та послуги, як-от продукти харчування або медичні товари, у певних штатах можуть бути звільнені від податку з продажу або обкладатися за зниженими ставками.

Станом на жовтень 2024 року, населення США складає приблизно 334 915 073 осіб за даними останніх оцінок ООН (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Населення США у 2000-2024 рр.

Рік	Населення, чол.	Річна % зміна населення	Річна зміна населення, чол.	Мігранти, чол., нетто	Середній вік, років	Коефіцієнт народжуваності	Щільність (осіб/км²)	Міська популяція, % від загального населення	Міське населення, чол.	Частка країни у світовій популяції, %
2000	282 162 411	1,1%	3 053 000	1 000 000	35,3	2,1	30	77,8%	219 615 178	4,7%
2005	295 516 599	1,0%	2 916 000	1 000 000	36,2	2,1	31	79,6%	235 084 956	4,6%
2010	309 321 666	0,9%	2 704 000	1 000 000	37,2	2,1	32	80,7%	249 899 363	4,5%
2015	320 742 673	0,7%	2 245 000	1 000 000	37,6	1,9	34	81,6%	261 419 201	4,4%
2020	331 449 281	0,4%	1 431 000	900 000	38,4	1,8	35	82,6%	273 514 414	4,2%
2022	333 911 073	0,1%	367 000	800 000	38,8	1,7	36	82,8%	276 231 276	4,1%
2023	334 579 073	0,2%	668 000	900 000	38,9	1,7	36	82,9%	276 643 198	4,1%
2024	334 915 073	0,1%	336 000	1 000 000	39,0	1,7	36	83,0%	277 047 511	4,1%

Джерело: складено автором за матеріалами: [48]

Населення США складає приблизно 4,1% від загальної чисельності населення світу. США займають 3 місце у списку країн (і залежних територій)

за кількістю населення. Щільність населення у США становить близько 36 осіб на км² (93 осіб на мілью). Приблизно 83% населення є міським, що становить 277 мільйонів осіб станом на 2024 рік. Середній вік населення у США становить 39 років. Тривалість життя в середньому складає 76 років для чоловіків і 81 рік для жінок.

Повна назва Китаю – Китайська Народна Республіка (КНР). Столицею країни є Пекін. Загальна площа Китаю становить 9,596,961 км², що робить його третьою за розміром країною у світі після Росії та Канади. Китай розташований у Східній Азії і межує з 14 країнами, включно з Росією, Індією, Пакистаном, Монголією, Казахстаном та іншими. Основною мовою країни є китайська, зокрема її мандаринський діалект, який є офіційною мовою.

Китай має давню історію, що сягає тисячоліть, і пройшов через різні історичні етапи розвитку, серед яких найбільш відомі династії: Хань, Тан, Сун, Юань, Мін та Цін. У XX столітті, після тривалого періоду внутрішніх конфліктів та колоніальної експансії, Китайська Народна Республіка була заснована в 1949 році під керівництвом Комуністичної партії Китаю на чолі з Мао Цзедунем. Відтоді країна пройшла значні економічні та соціальні реформи, зокрема реформи відкритості та модернізації під керівництвом Ден Сяопіна у 1980-х роках, що дозволили Китаю стати другою за величиною економікою у світі.

Китай є одним із п'яти постійних членів Ради Безпеки ООН і має значний вплив на міжнародній арені. Валютою країни є китайський юань (CNY), також відомий як «ренміньбі» (RMB). Китай є одним із лідерів у світовій торгівлі і має широкий спектр двосторонніх та багатосторонніх економічних зв'язків з різними країнами.

Населення Китаю у 2024 році становить близько 1,4 мільярда осіб, що робить його найбільш населеною країною у світі. Щільність населення — близько 153 осіб на км², хоча вона значно варіюється залежно від регіону: прибережні та східні провінції є густонаселеними, тоді як західні райони, зокрема Тибет та Сіньцзян, мають значно меншу щільність. Близько 64%

населення проживає у містах, зокрема у таких мегаполісах, як Шанхай, Пекін, Гуанчжоу та Шеньчжень.

Для порівняння у таблиці 2.2. представимо дані про населення Китаю.

Таблиця 2.2

Населення Китаю за 2000-2024 р.

Рік	Населення, чол.	Річна % зміна населення	Річна зміна населення, чол.	Мігранти, чол., нетто	Середній вік, років	Коефіцієнт	Щільність (осіб/км²)	Міська популяція, % від загального населення	Міське населення, чол.	Частка країни у світовій популяції, %
2000	1 266 000 000	0,64 %	8000000	-100 000	33	2,1	132	57,4 %	726 200 000	21,1 %
2005	1 303 000 000	0,59 %	7600 00	-150 000	34	2,0	135	60,3 %	785 500 000	20,2 %
2010	1 340 000 000	0,54 %	7000000	-200 000	35	1,9	139	62,0 %	830 800 000	19,4 %
2015	1 375 000 000	0,53 %	7300000	-250 000	36	1,8	143	63,9 %	879 600 000	18,5 %
2020	1 410 000 000	0,25 %	3500000	-100 000	37	1,8	146	64,4 %	907 400 000	17,9 %
2022	1 411 470 000	0,03 %	380 000	-300 000	38	1,7	147	64,9 %	916 500 000	17,8 %
2023	1 411 610 000	0,01 %	140 000	-500 000	38	1,7	147	65,1 %	919 000 000	17,8 %
2024	1 411 750 000	0,01 %	140 000	-400 000	39	1,6	147	65,3 %	922 500 000	17,7 %

Джерело: складено автором за матеріалами: [Error! Reference source not found.]

Населення Китаю складає приблизно 18,5% від загальної чисельності населення світу. Китай займає 1 місце у списку країн (і залежних територій) за кількістю населення. Щільність населення в Китаї становить близько 153 осіб на км² (396 осіб на милю). Приблизно 64% населення є міським, що становить близько 920 мільйонів осіб станом на 2024 рік. Середній вік населення в Китаї становить 38 років. Тривалість життя в середньому складає 75 років для чоловіків і 81 рік для жінок.

За підсумками 2024 року, ВВП США склав понад 25,7 трлн доларів США, що у розрахунку на одну особу становить 77,3 тис. доларів. Зростання ВВП у 2024 році склало 2,3%, що відображає стабільний, але помірний темп економічного зростання. У першій половині року економіка США продемонструвала впевнене зростання завдяки стійкому споживчому попиту

та зростанню в технологічному секторі. Однак, з огляду на високі процентні ставки та зростання інфляційних тисків, темпи економічного зростання трохи уповільнилися в другій половині року.

Промисловий сектор зробив значний внесок у зростання, зокрема за рахунок виробництва автомобілів та електроніки. Сфера послуг також залишалася активною завдяки зростанню у фінансовому та туристичному секторах. На відміну від цього, будівельна галузь стикалася з труднощами через підвищення вартості будівельних матеріалів та нестачу робочої сили.

Протягом 2024 року експорт продовжував стимулювати зростання завдяки збільшенню попиту на американську продукцію за кордоном, особливо у країнах Азії. Водночас внутрішній попит дещо скоротився через підвищення вартості кредитування.

У таблиці 2.3 представимо динаміку ВВП США за 2010-2024 роки.

Таблиця 2.3

Динаміка ВВП США за 2010-2024 роки

Рік	Річний ВВП, трлн дол.	Зростання ВВП, %	ВВП на душу населення, дол.	Зростання ВВП на душу населення, (%)
2010	14,964	2,5 %	49 100	2,2 %
2011	15,543	1,6 %	50 700	1,8 %
2012	16,155	2,2 %	52 600	2,4 %
2013	16,619	1,8 %	53 900	2,1 %
2014	17,393	2,5 %	55 600	2,9 %
2015	18,206	3,1 %	57 500	3,2 %
2016	18,707	1,6 %	59 200	1,5 %
2017	19,542	2,4 %	61 400	2,6 %
2018	20,611	2,9 %	63 900	3,1 %
2019	21,661	2,3 %	66 700	2,3 %
2020	20,932	-3,4 %	65 300	-2,0 %
2021	22,997	5,9 %	71 600	10,2 %
2022	24,619	2,6 %	75 500	5,4 %
2023	25,180	2,1 %	76 900	1,8 %
2024	25,742	2,3 %	77 300	0,5 %

Джерело: складено автором за матеріалами: [45]

За підсумками 2024 року, ВВП Китаю досяг понад 18,2 трлн доларів США, що в розрахунку на одну особу становить 12,9 тис. доларів. Зростання ВВП у 2024 році склало 5,0%, що відображає стабільне економічне зростання після

викликів останніх років. Основними чинниками, що підтримували економічне зростання Китаю в першій половині року, стали збільшення промислового виробництва та відновлення внутрішнього попиту.

Вклад промисловості залишався значним, особливо в галузях високих технологій, зокрема електроніки та інформаційних технологій. Крім того, сектор послуг продовжував зростати завдяки активному розвитку в сфері фінансових послуг та інновацій. У той самий час сільське господарство зіткнулося з труднощами через несприятливі погодні умови, що вплинуло на виробництво.

Протягом 2024 року Китай також зміцнював свої позиції в глобальній торгівлі завдяки розширенню експорту до країн Африки та Латинської Америки, де попит на китайські товари зростає. Водночас уряд країни продовжував стимулювати внутрішній попит, щоб збалансувати економічну залежність від зовнішніх ринків.

У таблиці 2.4 представимо динаміку ВВП Китаю за 2010-2024 роки.

Таблиця 2.4

Динаміка ВВП Китаю за 2010-2022 роки [Error! Reference source not found.]

Рік	Річний ВВП, трлн дол.	Зростання ВВП, %	ВВП на душу населення, дол.	Зростання ВВП на душу населення, (%)
2010	6,101	10,4 %	4 600	9,8 %
2011	7,572	9,5 %	5 700	9,2 %
2012	8,561	7,7 %	6 400	7,4 %
2013	9,754	7,8 %	7 100	8,2 %
2014	10,482	7,3 %	7 600	7,5 %
2015	11,063	6,9 %	8 100	7,1 %
2016	12,018	6,7 %	8 700	6,4 %
2017	13,084	6,9 %	9 400	6,8 %
2018	13,894	6,6 %	9 900	6,3 %
2019	14,460	6,1 %	10 300	5,8 %
2020	14,790	2,3 %	10 500	1,1 %
2021	15,990	8,1 %	11 500	9,3 %
2022	16,470	3,0 %	11 700	1,5 %
2023	17,380	5,5 %	12 400	5,8 %
2024	18,250	5,0 %	12 900	4,1 %

Джерело: складено автором за матеріалами: [45]

Валовий внутрішній продукт Китаю зріс на 3,0% у 2022 році порівняно з попереднім роком. Це на 51 десяту відсотка менше, ніж у 2021 році, коли зростання склало 3,5%. Показник ВВП у 2022 році досяг 17,94 трлн дол., що ставить Китай на друге місце в світовому рейтингу ВВП серед 196 країн. Абсолютне значення ВВП Китаю зросло на 0,55 трлн дол. порівняно з 2021 роком

Для порівняння динаміки ВВП США та Китаю за 2010-2024 роки складемо рис. 2.1

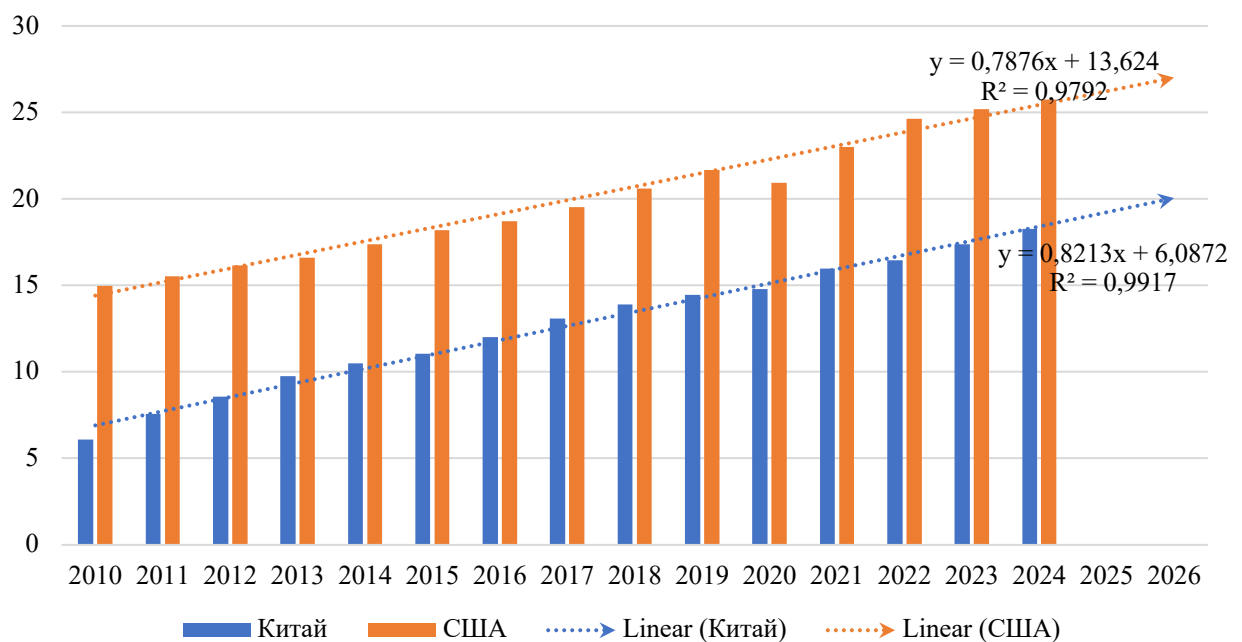

Рис. 2.1. Динаміка ВВП США та Китаєм у 2010-2024 рр. (у трлн доларів США)

Джерело: складено автором за матеріалами [45; 61]

У 2024 році обсяг ВВП США значно перевищує рівень ВВП Китаю, хоча Китай продовжує демонструвати стійке зростання. Економічна перевага США в абсолютних показниках ВВП є наслідком високорозвиненої економіки, диверсифікованої структури виробництва та великого споживчого ринку.

У 2022 році ВВП на душу населення США був значно вищим, ніж у Китаї, що свідчить про вищий рівень життя в США. При цьому Китай активно наближається до цього показника завдяки швидкому економічному розвитку

та зростанню добробуту свого населення. Вартість ВВП на душу населення в Китаї у 2024 році свідчить про поступову трансформацію економіки країни в напрямку підвищення рівня життя громадян.

Порівнюючи ці два показники, можна зробити висновок, що, хоча Китай значно скоротив розрив у загальному ВВП, США залишаються лідером за рівнем економічного добробуту на душу населення.

На рис. 2.2. порівняємо динаміку ВВП на душу населення США та Китаю.

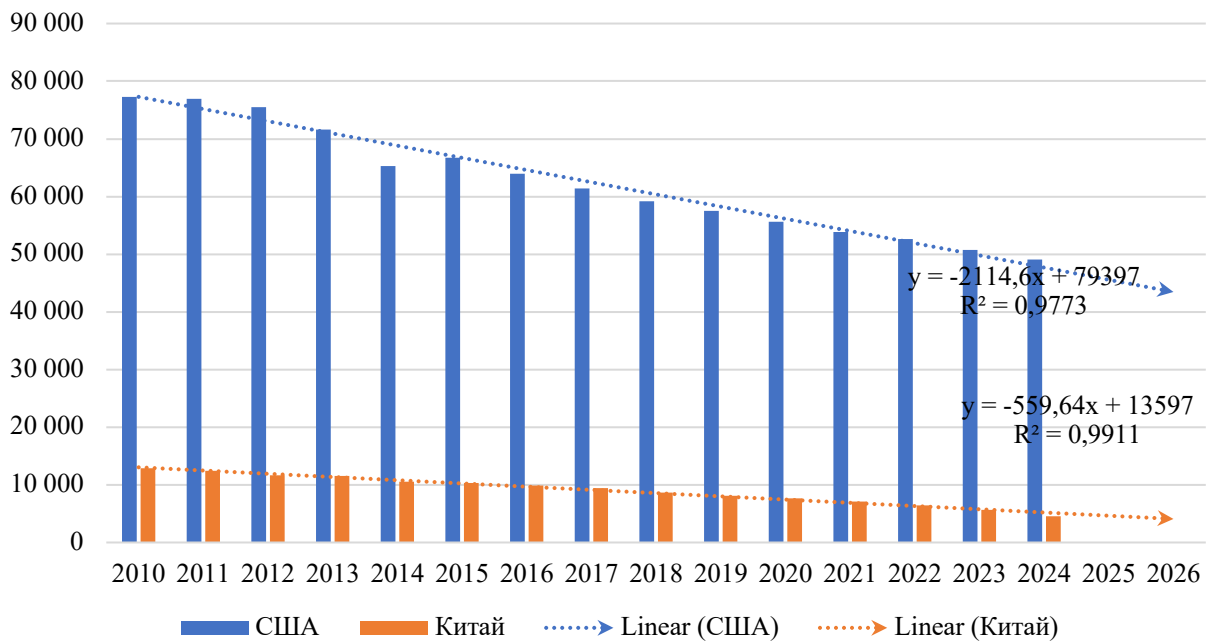

Рис. 2.2. Динаміка ВВП на душу населення США та Китаю у 2010-2024 рр. (у доларах США)

Джерело: складено автором за матеріалами [45; 61]

США мають один з найвищих рівнів ВВП на душу населення у світі, що є індикатором високого рівня життя та економічного добробуту населення. За останні кілька років ВВП США продовжує зростати завдяки стійкому розвитку сектора послуг, інноваціям у технологічній сфері та стабільному ринку праці. За попередніми оцінками на 2024 рік, ВВП на душу населення перевищить 80 000 доларів.

Станом на початок 2024 року державний борг США становить приблизно 33,7 трильйона доларів, що дорівнює близько 125% ВВП. Це співвідношення

продовжує зростати, оскільки уряд підтримує значні витрати на соціальні програми, інфраструктурні проекти та оборонну сферу. Борг на душу населення США на початок 2024 року перевищив 100 000 доларів на людину, що є одним з найвищих показників у світі. Зокрема, через високі бюджетні дефіцити, а також через підвищення витрат на обслуговування боргу, індекс інфляції залишається на рівні близько 4%, що потребує підвищення облікових ставок Федеральною резервною системою для стабілізації економіки.

Китай, будучи другою найбільшою економікою світу, також демонструє стабільне зростання ВВП, хоча темпи цього зростання знизилися в останні роки. У 2024 році ВВП на душу населення Китаю очікується на рівні 13 000 доларів, що свідчить про поступове покращення умов життя в країні. Показники росту Китаю в основному підтримуються за рахунок інвестицій у виробництво, розвиток технологій, а також внутрішнього споживання.

Державний борг Китаю на початок 2024 року становить близько 15 трильйонів доларів, що дорівнює приблизно 80% ВВП. Це зростання обумовлене великими інфраструктурними проектами та активним стимулюванням економіки, яке китайський уряд застосовує для підтримки економічного зростання. Борг на душу населення становить близько 10 500 доларів, що є відносно низьким порівняно зі США, але свідчить про зростання боргового навантаження на громадян. Уряд Китаю активно працює над зменшенням боргової залежності та впровадженням реформ для підвищення ефективності економіки. Інфляція в країні залишається відносно низькою, на рівні 2%, завдяки строгим контролям і регуляторним заходам.

Для порівняння показників державного боргу США та Китаю складемо таблицю (таблиця 2.5).

Обсяг державного боргу США значно перевищує борг Китаю. Так, станом на 2024 рік державний борг США становить 33,7 трлн дол., тоді як Китай має борг у 15,0 трлн дол. Відносно ВВП обидві країни мають високий рівень заборгованості, хоча в США цей показник є вищим. Водночас борг на

душу населення в США значно перевищує китайський через меншу чисельність населення в порівнянні з Китаєм.

Таблиця 2.5

Динаміка державного боргу США та Китаю у 2010-2024 рр.

Рік	Державний борг США (трлн. дол. США)	Державний борг США (% ВВП)	Борг США на душу населення (дол. США)	Державний борг Китаю (трлн. дол. США)	Державний борг Китаю (% ВВП)	Державний борг Китаю на душу населення (дол. США)
2010	13,6	90%	64 000	6,8	50%	5 700
2011	14,8	92%	66 200	7,1	52%	5 900
2012	15,3	95%	68 500	7,5	54%	6 100
2013	16,7	98%	70 800	7,9	56%	6 400
2014	17,8	99%	73 200	8,2	57%	6 600
2015	18,2	101%	76 300	8,5	58%	6 900
2016	19,6	104%	79 800	8,9	59%	7 200
2017	20,2	103%	82 000	9,3	60%	7 500
2018	21,5	105%	84 500	9,7	62%	7 800
2019	22,7	107%	87 000	10,2	65%	8 100
2020	26,9	135%	89 500	12,5	70%	9 000
2021	28,4	127%	92 700	13,0	74%	9 300
2022	30,9	120%	95 300	13,8	76%	9 800
2023	32,2	122%	97 800	14,5	78%	10 200
2024	33,7	125%	100 500	15,0	80%	10 500

Джерело: складено автором за матеріалами [45;61

source not found.]

Згідно з останніми даними Програми розвитку ООН (UNDP), опублікованими в звіті з людського розвитку за 2023-2024 роки, Індекс людського розвитку (ІЛР) для США та Китаю демонструє визначні позиції на глобальному рівні. ІЛР США становить приблизно 0,927, що відносить країну до числа найрозвиненіших з високими показниками тривалості життя, освітнього рівня та доходів. Китай, своєю чергою, також продемонстрував прогрес: його ІЛР у 2022 році досяг 0,788, що відносить країну до категорії «високого рівня людського розвитку» і ставить її приблизно на 75-те місце серед 193 країн та територій. Це свідчить про покращення позицій Китаю за останні роки, попри глобальні економічні виклики.

Такі результати підкреслюють різницю в рівнях розвитку між цими двома провідними економіками. США залишаються в числі лідерів світових рейтингів, тоді як Китай продовжує поступово вдосконалювати свої показники, зосереджуючись на розвитку цифрової економіки та подоланні внутрішньої нерівності.

У таблиці 2.6 міститься динаміка експорту та імпорту Китаю у 2010-2024 роках.

Таблиця 2.6

Динаміка експорту та імпорту США у 2010-2024 рр.

Рік	Експорт, трлн. дол.	% до ВВП	Імпорт, трлн. дол.	% до ВВП
2010	1,84	12,5%	2,34	11,9%
2011	2,10	12,7%	2,60	12,3%
2012	2,21	12,5%	2,67	12,1%
2013	2,28	12,4%	2,75	12,0%
2014	2,35	12,4%	2,86	12,0%
2015	2,24	12,2%	2,77	11,9%
2016	2,21	11,8%	2,72	11,6%
2017	2,36	12,2%	2,90	11,8%
2018	2,54	12,1%	3,12	12,3%
2019	2,53	11,8%	3,11	12,2%
2020	2,12	9,3%	2,62	11,5%
2021	2,23	8,0%	2,83	10,2%
2022	2,53	8,4%	3,01	10,1%
2023	2,57	8,7%	3,08	10,5%
2024	2,60	8,9%	3,12	10,7%

Таблиця складена автором за матеріалами [43; 46]

У США основними факторами, що підтримуватимуть економічне зростання у найближчі квартали, залишатимуться послуги та технологічний сектор, який традиційно має значний вплив на ВВП. Водночас високі процентні ставки та інфляційні очікування можуть стримувати внутрішнє споживання та інвестиційну активність у країні.

Китай, своєю чергою, має амбітні цілі щодо підтримки стабільного зростання, хоча економіка стикається з викликами, пов'язаними з уповільненням інвестиційного попиту та послабленням експортної активності через глобальні економічні ризики. Додатково, розвиток китайського сільськогосподарського сектору та його експортні можливості можуть

стримуватись через екологічні обмеження та необхідність трансформації до екологічно чистих методів виробництва.

Експорт товарів і послуг у США та Китаї має величезне значення для обох країн. Так, експорт США у 2023 році склав близько 2,4 трлн дол., що відображає незначне зростання порівняно з 2022 роком. Імпорт США також зріс до 3,3 трлн дол., що вказує на негативне торговельне сальдо. Для Китаю, експорт у 2023 році склав 3,6 трлн дол., а імпорт – 2,7 трлн дол., що створило позитивне торговельне сальдо та підтверджує провідну роль Китаю як експортера на світових ринках.

США експортували найбільше до таких країн, як Канада (307 млрд дол.), Мексика (276 млрд дол.), Китай (151 млрд дол.), Японія (75 млрд дол.) і Німеччина (66 млрд дол.).

Основні статті імпорту США включають електроніку, машини, транспортне обладнання, інтегральні схеми, одяг, текстильні вироби, а також паливо та нафту. Імпорт надходить переважно з Китаю (504 млрд дол.), Мексики (384 млрд дол.), Канади (366 млрд дол.), Японії (128 млрд дол.) та Німеччини (127 млрд дол.)

Динаміка експорту товарів і послуг Китаю представлено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка експорту та імпорту Китаю у 2010-2024 рр.

Рік	Експорт (трлн. дол.)	% до ВВП	Імпорт (трлн. дол.)	% до ВВП
2010	1,58	28,20%	1,39	24,82%
2011	1,90	27,37%	1,74	25,06%
2012	2,05	25,92%	1,82	23,01%
2013	2,21	24,06%	1,95	21,21%
2014	2,34	22,47%	1,95	20,03%
2015	2,27	20,99%	1,68	15,53%
2016	2,10	18,39%	1,59	13,93%
2017	2,26	17,63%	1,84	14,36%
2018	2,49	17,45%	2,14	15,00%
2019	2,49	17,17%	2,07	14,27%
2020	2,59	18,28%	2,06	14,54%
2021	3,36	20,23%	2,68	16,13%
2022	3,59	20,48%	2,73	15,56%
2023	3,81	21,10%	2,85	15,79%
2024	3,95	21,55%	2,90	15,83%

Таблиця складена автором за матеріалами [60; 62]

Експорт Китаю в 2022 році становив 3,59 трлн доларів, що свідчить про значне зростання порівняно з минулим десятиліттям. Однак у 2023 році цей показник збільшився ще більше до 3,81 трлн доларів. Загальний ріст експорту за останні роки відображає посилення позицій Китаю як провідного експортера в світі.

Імпорт Китаю у 2022 році склав 2,73 трлн доларів, при цьому цей показник продовжував рости до 2,85 трлн доларів у 2023 році. Динаміка імпорту відображає високий попит на ресурси та товари, необхідні для підтримання економічного зростання і забезпечення виробничих потреб країни.

У 2024 році Китай був другою за розміром економікою світу за ВВП (поточні долари США), першим за загальним експортом, другим за загальним імпортом, 68-ю економікою за ВВП на душу населення (поточні долари США) та третьою найскладнішою економікою за індексом економічного розвитку (ECI).

Основними експортними товарами Китаю є електроніка (включаючи телефони та комп'ютери), машини, текстиль, побутова техніка та іграшки, що експортуються переважно до США (577 млрд дол.), Гонконгу (334 млрд дол.), Японії (165 млрд дол.), Південної Кореї (148 млрд дол.) та Німеччини (117 млрд дол.).

Китай найбільше імпортує електроніку (включаючи інтегральні схеми), паливо та нафту, автомобілі, руди та метали, а також хімічні продукти. Основними постачальниками імпорту є Південна Корея (285 млрд дол.), Японія (215 млрд дол.), США (179 млрд дол.), Німеччина (168 млрд дол.) та Австралія (134 млрд дол.).

У 2023 році Китай був найбільшим у світі імпортером інтегральних схем, на які припадало значне зростання обсягів імпорту через високий попит у виробництві електроніки та автомобілів.

На рис. 2.3 представимо динаміку світового експорту та імпорту у 2010-2022 роках.

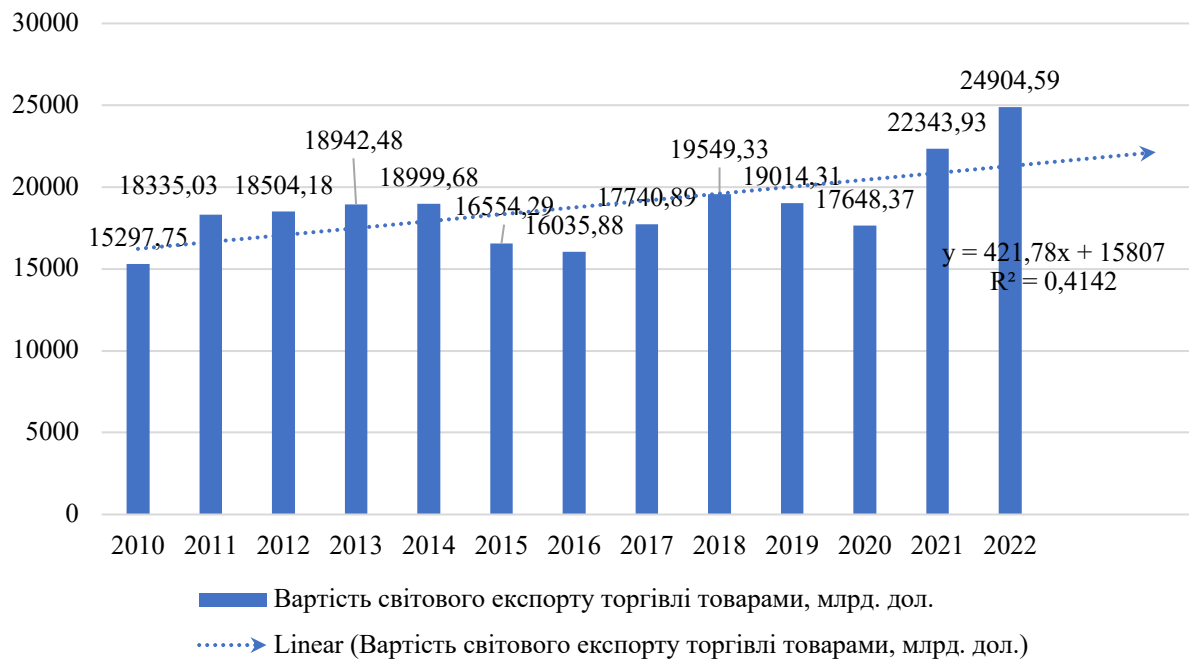

Рис. 2.3. Динаміка вартості світового експорту торгівлі товарами з 2010 по 2022 рік (у мільярдах доларів США)

Джерело: складено автором за матеріалами [55]

Як бачимо, динаміка світового експорту має зростаючий тренд. На рис. 2.4. представимо динаміку частки України та Угорщини у світовому експорті.

Рис. 2.4. Частка США та Китаю у світовому експорті з 2010 по 2022 рік
(у мільярдах доларів США)

Джерело: складено автором за матеріалами [55; 43 **Error! Reference source not found.**; 60]

Експортний потенціал Китаю значно перевищує експортний потенціал США, завдяки своїй масштабній промисловій базі, активній державній підтримці експорту та конкурентоспроможним цінам на продукцію. Історія американсько-китайських відносин бере початок з початку 19 століття, коли Китай почав торгувати з США. Перші контакти були встановлені через торгівлю чаєм, шовком і порцеляною, які мали великий попит у США.

Перші контакти між США та Китаєм відбулися на початку 19 століття. Одним з головних стимулів було прагнення американських торговців отримати доступ до китайських товарів, таких як чай, шовк і порцеляна, які користувалися великим попитом у США. У 1844 році країни підписали Договір Ванся, який надав США статус найбільшого сприяння в торгівлі з Китаєм, дозволивши американським торговцям діяти на вигідних умовах.

Після відновлення дипломатичних відносин у 1979 році обидві країни значно розширили економічну співпрацю, яка стала ключовою складовою їхніх відносин. США є одним з основних торговельних партнерів Китаю, а Китай, своєю чергою, є найбільшим імпортером до США. На початку 2000-х Китай став однією з найбільших економік світу, що викликало занепокоєння в США через зростаючий економічний та політичний вплив Китаю. У 2001 році Китай приєднався до Світової організації торгівлі (СОТ), що ще більше посилювало економічні зв'язки між країнами. Однак, у міру зміцнення економічного потенціалу Китаю, відносини стали ускладнюватися через торговельні конфлікти, питання інтелектуальної власності, права людини та вплив Китаю на сусідні країни.

У 2018 році адміністрація президента Дональда Трампа розпочала так звану «торговельну війну» з Китаєм, запроваджуючи мита на китайські товари. Це стало реакцією на занепокоєння щодо економічної політики Китаю,

яка, на думку США, шкодила американським інтересам. У період з 2018 по 2019 рік США посилили контроль за китайськими телекомунікаційними компаніями, зокрема, запровадили юридичні переслідування та заборонили експорт певних технологій до Китаю. Цей інцидент показав високу залежність Китаю від іноземних технологій, що спонукало країну до прагнення досягти технологічної незалежності.

Відносини США та Китаю в рамках СОТ набули особливого характеру через взаємні претензії. США звинувачують Китай у відсутності ринкових принципів в економіці, а Китай подає позови проти США через їхню політику антидемпінгових та компенсаційних мит, що надають США більшу свободу регулювання в тих секторах, де в Китаї домінує державне управління.

З моменту вступу до СОТ Китай був учасником 20 суперечок як позивач, 43 як відповідач, і залучався як третя сторона в 168 випадках. Із 20 випадків, де Китай виступав позивачем, 15 були направлені проти США, причому одна третина з них пов'язана з торговою війною між країнами, що триває з 2018 року; решта 5 справ стосувалися Європейського Союзу. Аналіз показує, що з 10 справ, поданих Китаєм проти США до початку торговельної війни, 6 справ задовольнили претензії Китаю, а в 4 випадках Китай залишився невдоволений тим, як США виконали рекомендації СОТ. Дві справи були вирішені на користь США, а ще дві залишилися невирішеними, оскільки процес консультацій тривав понад рік після прийняття рішення, що викликало критику через повільний розгляд у СОТ. Зі 43 справ проти Китаю, більшість були ініційовані США (23), тоді як 9 справ було подано Європейським Союзом, одна — Гватемалою та Бразилією, 3 — Канадою, 4 — Мексикою та 2 — Японією. Справи, подані США проти Китаю, завершилися вирішенням у 14 випадках. Щодо 9 справ рішення не було прийнято, зокрема й щодо скасування мит на американські товари, введених Китаєм у липні 2018 року.

Зі зміною адміністрації в США у 2021 році відносини між країнами залишилися напруженими. Нова адміністрація продовжила політику стримування Китаю, зосередившись на захисті технологічних секторів і

підвищенні контролю над експортом стратегічних технологій, таких як напівпровідники. У той же час, Китай продовжив свою стратегію самозабезпечення у високотехнологічних галузях, прискоривши розвиток власних технологій та інфраструктури.

У таблиці 2.8 узагальнено ключові етапи історії взаємодії між США та Китаєм.

Таблиця 2.8

Ключові етапи взаємодії США та Китаю

Період	Етап взаємодії	Деталі
19 ст.	Початок торговельних відносин	Перші контакти для доступу до китайських товарів (чай, шовк, порцеляна). Договір Ванся 1844 року надає США статус найбільшого сприяння в торгівлі з Китаєм.
Початок 20 ст.	Політика «відкритих дверей»	США виступають за політику, що підтримує територіальну цілісність Китаю та забезпечує доступ до китайського ринку, намагаючись уникнути його колонізації європейськими державами.
Друга світова війна	Союзники у війні з Японією	Китайський лідер Чан Кайші отримує підтримку від США під час війни проти Японії.
Після Другої світової війни	Громадянська війна в Китаї	США підтримують Чан Кайші (Гоміньдан) у боротьбі проти комуністів під керівництвом Мао Цзедуна. Після перемоги комуністів у 1949 році США визнають уряд Тайваню.
Холодна війна	Ізоляція Китаю	Після перемоги комуністів у Китаї США не визнають КНР і підтримують Тайвань як офіційного представника Китаю. Китай стає союзником СРСР, що посилює холодну війну.
1971-1972 роки	Нормалізація відносин	Візит Річарда Ніксона до Китаю у 1972 році, зустріч з Мао Цзедуном і Чжоу Еньлаєм. Початок офіційних дипломатичних відносин у 1979 році.
1980-1990-ті роки	Розвиток економічної співпраці	Китай проводить економічні реформи, відкриває ринок для іноземних інвестицій. США стають одним з головних інвесторів і торговельних партнерів Китаю.
2001 рік	Приєднання Китаю до СОТ	Вступ до Світової організації торгівлі сприяє зміцненню економічних зв'язків і збільшенню торговельного обміну між країнами.
2018 рік	Торговельна війна	Адміністрація Трампа запроваджує мита на китайські товари, у відповідь Китай запроваджує мита на американську продукцію. Торговельне протистояння погіршує відносини.
Сучасний етап	Стратегічне протистояння	США і Китай змагаються за вплив у світі, зокрема з питань Тайваню, прав людини, високих технологій і військової присутності в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Економічна співпраця залишається важливою, адже країни залежні одна від одної у багатьох сферах.

Джерело: складено автором.

Сучасні відносини між Китаєм та США характеризуються великою взаємозалежністю в економічній та фінансовій сферах, хоча й супроводжуються політичними суперечностями. У 2021 році Китай став основним джерелом імпорту товарів до США, забезпечуючи понад 18% від загального обсягу імпорту США. Найважливішими статтями китайського експорту до США є електроніка, машинне обладнання, одяг та меблі. Водночас США експортують до Китаю сільськогосподарську продукцію, високотехнологічне обладнання та послуги. Попри економічну конкуренцію, США та Китай мають значний взаємний інтерес у підтримці стабільних торговельних відносин.

Сьогодні обидві країни мають потужні дипломатичні представництва. США має своє посольство в Пекіні та консульства у кількох великих містах Китаю, таких як Шанхай, Гуанчжоу та Ченду. Китай також має своє посольство у Вашингтоні та кілька консульств у різних штатах США.

США та Китай мають низку двосторонніх органів, які сприяють зміцненню співпраці між країнами. Одними з найважливіших є Китайсько-Американська комісія з питань торгівлі та економічного співробітництва, яка забезпечує діалог щодо економічних і торговельних питань; Китайсько-Американський форум з питань безпеки та дипломатії, спрямований на обговорення стратегічних викликів; Китайсько-Американська комісія з питань екології та зміни клімату, яка координує заходи у сфері захисту довкілля. Крім того, країни співпрацюють у межах змішаної комісії з питань науки та технологій, яка сприяє розвитку інноваційних технологій і наукових досліджень.

США активно підтримують розвиток міжнародного права у стосунках з Китаєм, відстоюючи принципи свободи навігації та закликаючи до забезпечення прав людини в Китаї, зокрема щодо прав меншин. У відповідь Китай виступає за рівноправний діалог і запроваджує відповідні заходи для захисту своїх національних інтересів. Після загострення торговельної війни

між країнами в 2018 році, обидві сторони приймали кроки для стабілізації відносин, включаючи укладення першої фази торговельної угоди в 2020 році.

Таким чином, передумови зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм базуються на економічній взаємодоповнюваності, значній різниці у вартості робочої сили, ресурсній базі та технологічному розвитку обох країн. Китай, маючи великі виробничі потужності та доступ до дешевої робочої сили, забезпечує американський ринок широким асортиментом товарів масового споживання, що дозволяє США утримувати низький рівень інфляції. У свою чергу, США є ключовим постачальником технологічно складної продукції, таких як напівпровідники та програмне забезпечення, а також сільськогосподарських товарів, що сприяє забезпеченню потреб китайського ринку. Відкриття китайської економіки у 1970-х роках, підписання низки торгових угод, а також вступ Китаю до СОТ у 2001 році створили правові та інституційні основи для розвитку цих відносин.

2.2. Особливості географічної та товарної структури зовнішньої торгівлі між США та Китаєм

США межують з Канадою на півночі та Мексикою на півдні по суші, а також мають морські кордони з Росією через Берингову протоку. США є розвиненою країною та одним з найбільших світових економічних центрів. У країні спостерігається стабільне економічне зростання з прогнозованим приростом ВВП у 2024 році на рівні близько 2,1%. Провідною галуззю економіки є сфера послуг, яка включає фінансові послуги, інформаційні технології, охорону здоров'я та освіту. Промисловість зосереджена в таких галузях, як автомобілебудування, авіакосмічна техніка, нафтохімічне виробництво та харчова промисловість. Основними торговими партнерами є Китай, Канада, Мексика, Японія та Німеччина. Валютою країни є долар США (USD). Інфляція станом на 2023 рік знаходиться на рівні близько 4,0%, індекс

легкості ведення бізнесу – 6, а індекс сприйняття корупції – 67 балів. На рис. 2.5 представлено основні напрями спеціалізації зовнішньої торгівлі США.

Рис. 2.5. Основні напрями зовнішньої торгівлі США

Джерело: складено автором за матеріалами [26]

Частка Китаю в імпорті США становить близько 18%. Товарообіг між США та Китаєм досяг 690,6 млрд доларів у 2022 році, що свідчить про значний обсяг двосторонньої торгівлі. США мають значний торговий дефіцит у відносинах з Китаєм: обсяг експорту в Китай (154,1 млрд доларів) значно менший за обсяг імпорту з Китаю (536,5 млрд доларів).

За період 2010-2022 років загальний зовнішньоторговельний оборот між США та Китаєм збільшився з 474,88 млрд дол. у 2010 році до 729,53 млрд дол. у 2022 році. Це свідчить про значне зростання обсягів двосторонньої торгівлі між країнами, незважаючи на періодичні коливання. Увесь аналізований період характеризується негативним сальдо для США, що свідчить про те, що імпорт з Китаю значно перевищує експорт. У 2010 році від'ємне сальдо становило 291,05 млрд дол., а в 2022 році – 421,85 млрд дол., що показує тенденцію до збільшення торгового дефіциту. У деякі роки спостерігається суттєве зростання експорту США до Китаю, наприклад, у 2017 році (+12,29%)

і 2021 році (+21,19%). Проте були також роки значного скорочення, як у 2019 році, коли експорт зменшився на 11,25%. Зменшення обсягів торгівлі в 2018 та 2019 роках, ймовірно, пов'язане з торговельною війною між США та Китаєм, що призвела до введення тарифів та інших обмежувальних заходів, які вплинули на обсяги імпорту та експорту між країнами.

У таблиці 2.9 проаналізовано обсяги експорту та імпорту товарів між США та Китаєм за період 2018–2022 років.

Таблиця 2.9

Динаміка експорту та імпорту США та Китаю у 2018-2023 рр.

Роки	Експорт США до Китаю, млрд дол. США	Річний приріст, %	Імпорт США з Китаю, млрд дол. США	Річний приріст, %	Сальдо, млрд дол. США	Зовнішньо-торговельний оборот, млрд дол. США
2010	91,91	32,10	382,96	23,72	-291,05	474,88
2011	104,12	13,29	417,34	8,98	-313,22	521,46
2012	110,52	6,14	444,39	6,48	-333,87	554,90
2013	121,72	10,14	459,11	3,31	-337,39	580,83
2014	123,68	1,61	486,30	5,92	-362,62	609,97
2015	116,07	-6,15	504,03	3,65	-387,96	620,10
2016	115,59	-0,41	481,31	-4,51	-365,72	596,91
2017	129,80	12,29	525,76	9,24	-395,97	655,56
2018	120,15	-7,43	563,20	7,12	-443,06	683,35
2019	106,63	-11,25	472,46	-16,11	-365,84	579,09
2020	124,65	16,90	457,16	-3,24	-332,52	581,81
2021	151,07	21,19	541,53	18,45	-390,47	692,60
2022	153,84	1,83	575,69	6,31	-421,85	729,53

Джерело: складено автором за матеріалами [36]

Після пандемії COVID-19 обсяги торгівлі почали відновлюватися, і в 2021 році спостерігалось зростання як імпорту, так і експорту. Це відображає поступове відновлення світової економіки та зростання попиту на товари і послуги.

На рис. 2.6. зобразимо обсяги експорту та імпорту США та Китаю за 2010-2022 роки.

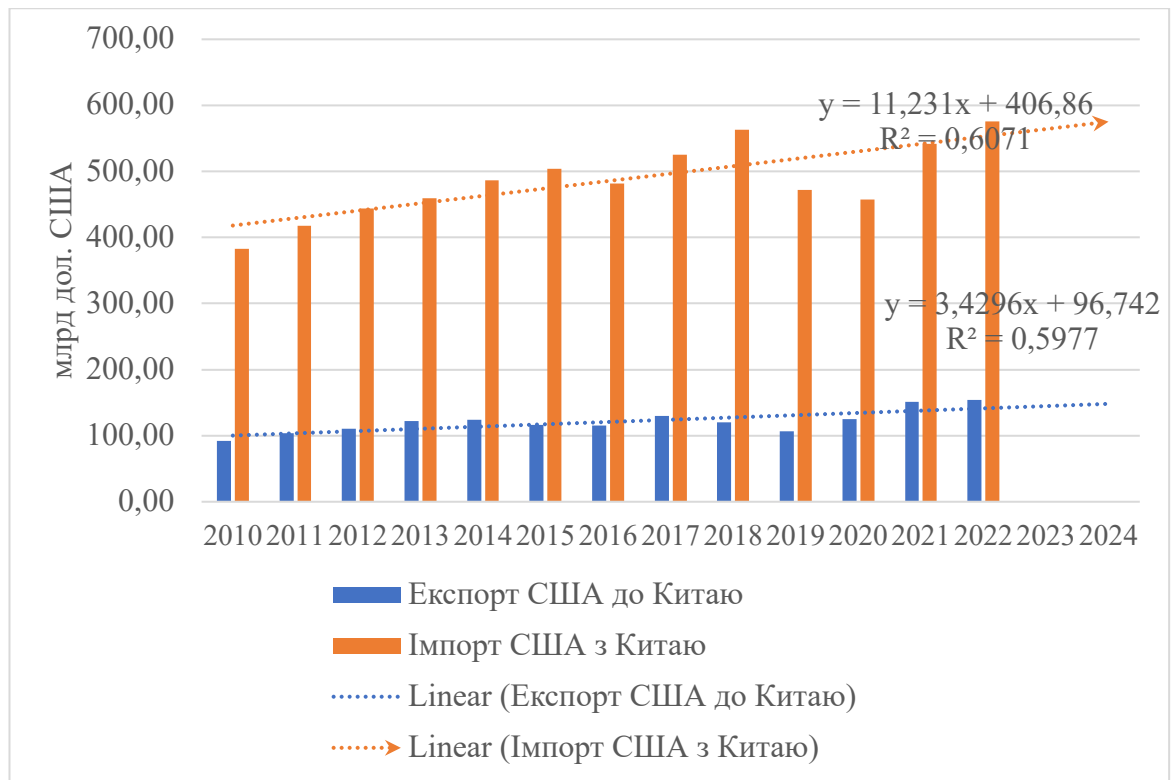

Рис. 2.7. Обсяги експорту та імпорту США та Китаю у 2010-2022 рр.,
млн. грн.

Джерело: складено автором за матеріалами [36; 7]

Імпорт з Китаю показував стабільне зростання протягом більшості років, особливо у 2021 році (+18,45%), що свідчить про залежність США від китайських товарів у різних секторах.

Протягом останніх років Китай стабільно входить до трійки найбільших ринків для експорту США, разом з Канадою та Мексикою. У 2018-2019 роках торговельна війна між США та Китаєм, яка включала введення взаємних тарифів, значно знизила обсяги експорту США до Китаю. Це призвело до зменшення частки Китаю в загальному експорті США в ці роки. Проте після підписання торговельної угоди першої фази в січні 2020 року обсяги експорту почали відновлюватися. США є одним із головних споживачів китайських товарів на світовому ринку. Китай є найбільшим джерелом імпорту для США, перевершуючи навіть сусідні Канаду та Мексику (рис. 2.7).

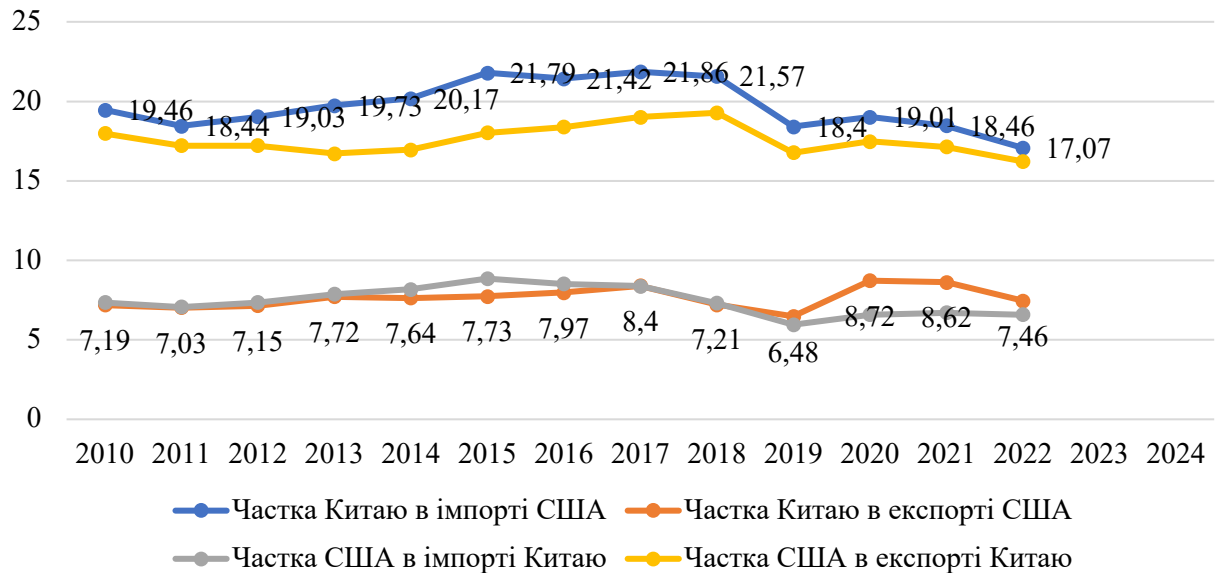

Рис. 2.6. Частка Китаю в експорті та імпорті США і частка США в експорті та імпорті Китаю у 2018-2022 рр., %

Джерело: складено автором за матеріалами [36; 7]

Загалом, графік показує тенденцію до зниження взаємної залежності в торгівлі між США та Китаєм, що може бути пов'язано з політичними та економічними факторами, а також зі стратегіями диверсифікації обох країн.

Китай продовжує бути значним джерелом імпорту для США, однак ця частка поступово зменшувалася з 2018 року (21,96%) до 2022 року (17,07%). Це може бути пов'язано з торговими напруженнями між країнами, що призвели до зниження обсягів імпорту. Частка Китаю в експорті США також має тенденцію до зниження, зменшившись із 19,04% у 2018 році до 16,46% у 2022 році. Це може свідчити про переорієнтацію американського експорту на інші ринки або про зменшення попиту з боку Китаю. Частка США в імпорті Китаю стабільно знижується, що відображає поступову диверсифікацію імпортних джерел Китаю та зниження залежності від американських товарів. Частка США в експорті Китаю залишається на стабільному рівні, злегка знижуючись з 8,42% у 2018 році до 7,46% у 2022 році. Це вказує на сталість торгових відносин у деяких галузях, незважаючи на зміни в політичному кліматі.

Для аналізу товарної структури використаємо аналітичну інформацію ІТС за 2022 рік (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Товарна структура експорту Китаю до США

Товарна група	Експорт (млрд дол. США)	Частка товару в експорті (%)	Компаративні переваги	Сітове зростання (%)	Зростання в країні (%)
Усі товари	582,76	100	1	7,24	3,11
Капітальні товари	251,89	43,22	1,35	6,64	2,11
Споживчі товари	266,29	45,69	1,22	6,86	2,97
Проміжні товари	49,42	8,48	0,48	7,53	10,03
Сировина	4,08	0,7	0,08	14,37	11,05
Тваринні продукти	1,69	0,29	0,25	4,35	8,95
Хімічні продукти	23,96	4,11	0,58	6,4	23,17
Харчові продукти	4,03	0,69	0,19	7,28	10,13
Взуття	21,39	3,67	2,56	14,03	8,87
Палива	0,73	0,13	0	20,04	23,91
Шкури та шкіра	7,01	1,2	1,45	11,22	7,02
Машини та електроніка	252,66	43,36	1,59	6,51	1,65
Метали	34,43	5,91	1	9,31	4,1
Корисні копалини	0,51	0,09	0,32	3,73	23,66
Різне	101,95	17,49	1,49	1,62	0,48
Пластмаси або гума	32,47	5,57	1,4	6,46	1
Камінь і скло	13,46	2,31	0,49	2,67	3,5
Текстиль і одяг	52,03	8,93	1,53	6,66	0,71
Транспорт	23,75	4,07	0,35	7,58	8,2
Рослинні продукти	2,04	0,35	0,13	9,51	6,06
Дерево	10,64	1,83	0,84	5,45	4,47

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

Товарна структура експорту США до Китаю у 2022 році відображає значну частку капітальних та споживчих товарів, які разом складають 45% (по

22% кожна) від загального експорту. Проміжні товари та сировина займають відповідно 9% та 5%, що вказує на важливість базових матеріалів у торгівлі між країнами. Також помітна частка хімічних продуктів (6%) і машин та електроніки (4%), що відображає залежність експорту США від технологічних і промислових товарів. Інші товарні групи, як-от харчові продукти, текстиль, транспорт та інші, мають відносно менші частки (1-3% кожна) (рис. 2.9).

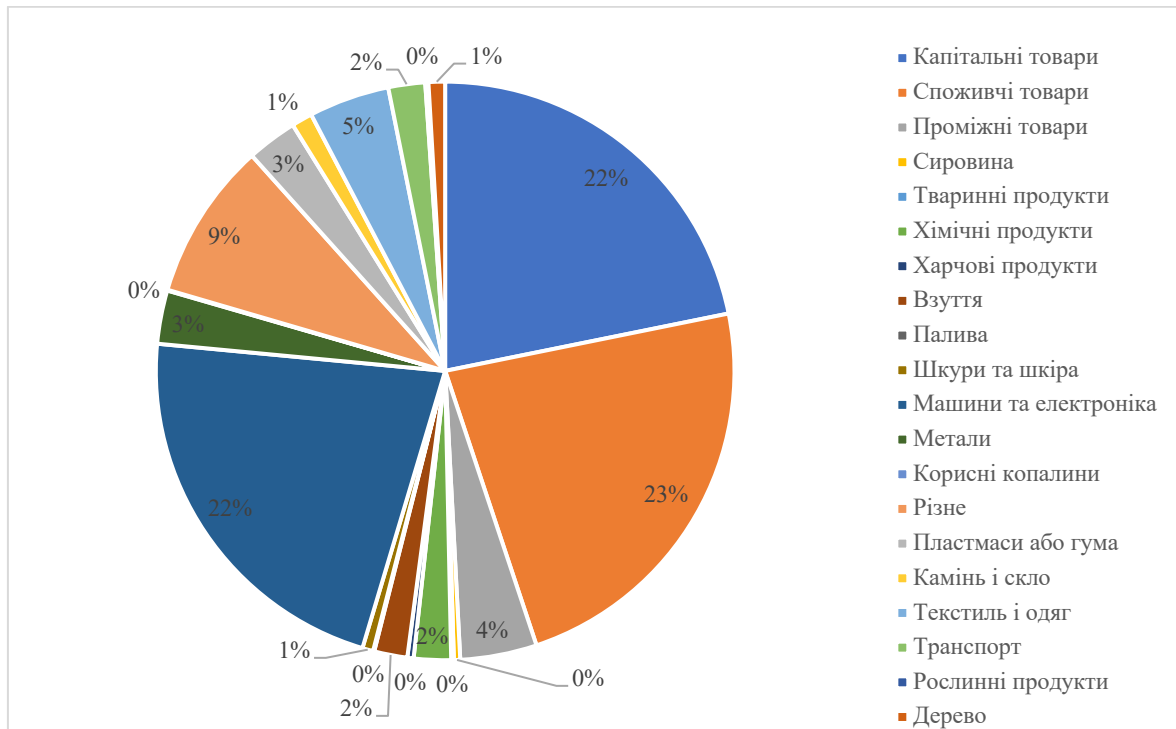

Рис. 2.7. Товарна структур експорту Китаю до США у 2022 році

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

Порівняно з 2010 роком (рис. 2.10), відбулось збільшення частки капітальних та споживчих товарів, що відображає зростання ролі Китаю як постачальника високотехнологічної продукції та товарів для кінцевого споживання. Частка проміжних товарів та сировини знизилась у експорті Китаю до США. Частка експорту Китаю до США у товарах, як-от машини та електроніка, пластик і гума, що свідчить про стабільний попит на китайську електроніку і промислову продукцію. За період з 2010 по 2022 рік відбулось збільшення частки товарів, пов'язаних з хімічними продуктами та текстилем через розширення асортименту продукції та вихід на нові ринки у США.

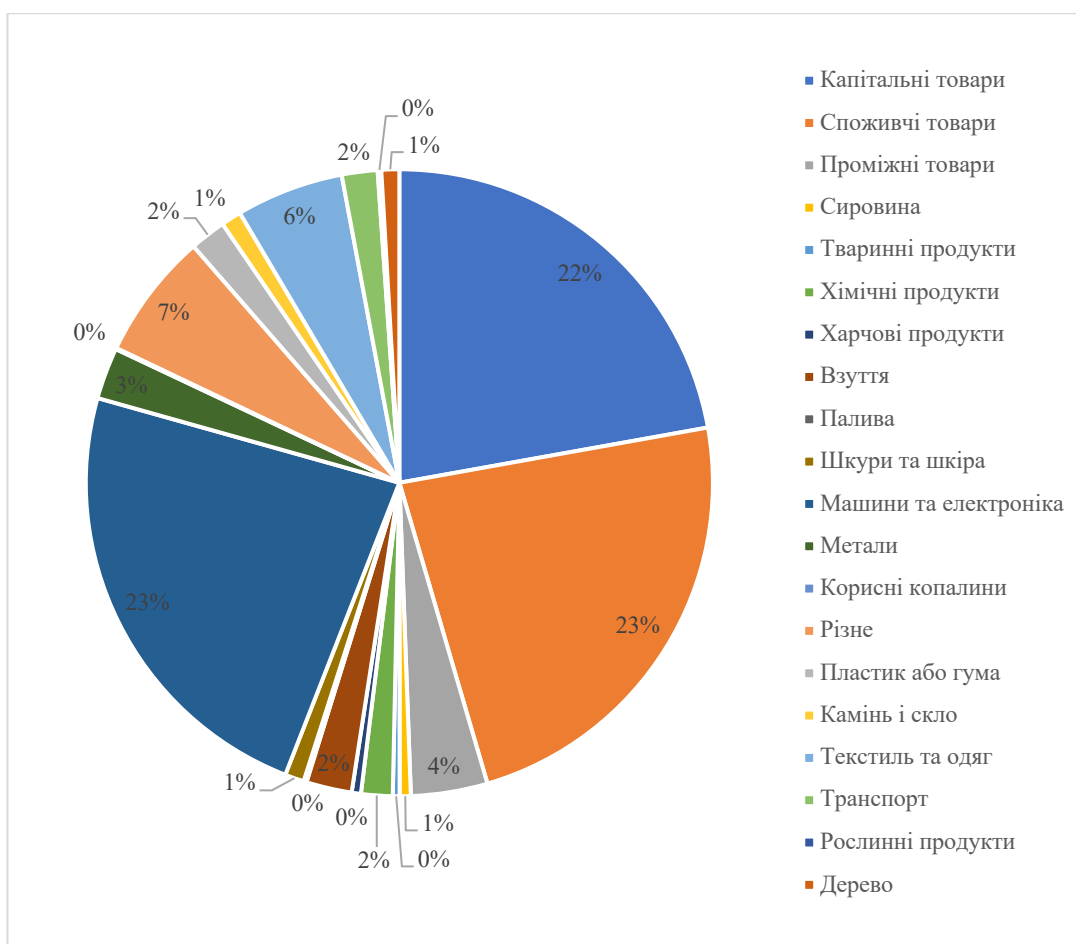

Рис. 2.8. Товарна структура експорту Китаю до США у 2010 році

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

Загалом структура експорту Китаю до США продовжує адаптуватися, фокусуючись на товарах з більшою доданою вартістю, що відповідає стратегії економічного розвитку Китаю та зміні попиту в США (рис. 2.11).

Таблиця 2.11

Товарна структура експорту США до Китаю у 2022 році

Товарна група	Експорт (млрд дол. США)	Частка товару в експорті (%)	Компаративні переваги	Світове зростання (%)	Зростання в країні (%)
1	2	3	4	5	6
Усі товари	153,84	100	1	0,68	-0,22
Тваринні продукти	6,22	4,04	1,58	4,04	3,1
Хімічні продукти	20,40	13,26	1,8	0,44	1,22
Харчові продукти	2,05	1,33	1,25	1,6	-1,01

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5	6
Взуття	0,09	0,06	0,27	-1,36	4,58
Палива	13,47	8,76	0,54	14,91	-5,55
Шкури та шкіра	0,67	0,44	1,12	-8,81	-2,91
Машини та електроніка	30,87	20,07	0,68	-1,66	-0,68
Метали	4,60	2,99	0,59	1,73	9,57
Корисні копалини	1,50	0,98	0,18	-7,39	-0,73
Різне	18,72	12,17	2,17	-19,25	-10,83
Пластик або гума	8,93	5,8	1,57	-0,96	12,46
Камінь і скло	3,61	2,35	0,31	12,83	-5,47
Текстиль і одяг	3,60	2,34	1,75	-5,73	28,5
Транспорт	7,37	4,79	2,48	-3,81	-2,4
Рослинні продукти	27,24	17,71	3,32	4,51	2,98
Дерево	4,49	2,92	1,39	-1,7	-1,52

Джерело: складено автором за матеріалами [34]

У 2022 році експорт США до Китаю склав 153,84 млрд доларів, із яких машини та електроніка становили найбільшу частку – 20,07% від загального обсягу експорту, однак ця категорія зазнала зниження як на світовому рівні (-1,66%), так і в китайському імпорті (-0,68%), що може свідчити про вплив глобальних і торговельних обмежень між країнами. Другою за обсягом категорією були рослинні продукти (17,71%), які показали значні компаративні переваги (3,32) і зростання на ринку Китаю (2,98%), що вказує на стабільний попит на американську сільськогосподарську продукцію в Китаї. Хімічні продукти становили 13,26% експорту та також мали високий рівень компаративних переваг (1,8), відзначаючись незначним зростанням. З інших значущих категорій, пластик або гума посіли п'яте місце з часткою 5,8% і показали високий приріст на китайському ринку (12,46%), що може вказувати на зростаючу потребу в матеріалах для промислового використання. Водночас транспортні засоби (4,79%) і паливо (8,76%) зазнали зниження попиту на китайському ринку (-2,4% і -5,55% відповідно), що може бути пов'язано зі змінами у внутрішній політиці Китаю або зміною структури попиту. Категорії

з меншими обсягами експорту, як-от камінь і скло та шкури і шкіра, продемонстрували негативний приріст як на світовому ринку, так і в китайському імпорті, що може свідчити про зменшення інтересу або скорочення ринків для цих продуктів (рис. 2.10).

Рис. 2.9. Товарна структура експорту США до Китаю у 2022 році

Джерело: складено автором за матеріалами [34Error! Reference source not found.]

Порівняння товарної структури експорту США до Китаю між 2010 та 2022 роками вказує на значні зміни в складі основних експортних груп. У 2010 році домінували капітальні товари, проміжні товари та сировина, що складали значну частину експорту. Наприклад, "Капітальні товари" становили 16%, "Проміжні товари" – 13%, а "Сировина" – 11%. Інші товарні групи, такі як "Тваринні продукти" і "Хімічні продукти," займали менші частки, але все одно були значущими (рис. 2.11).

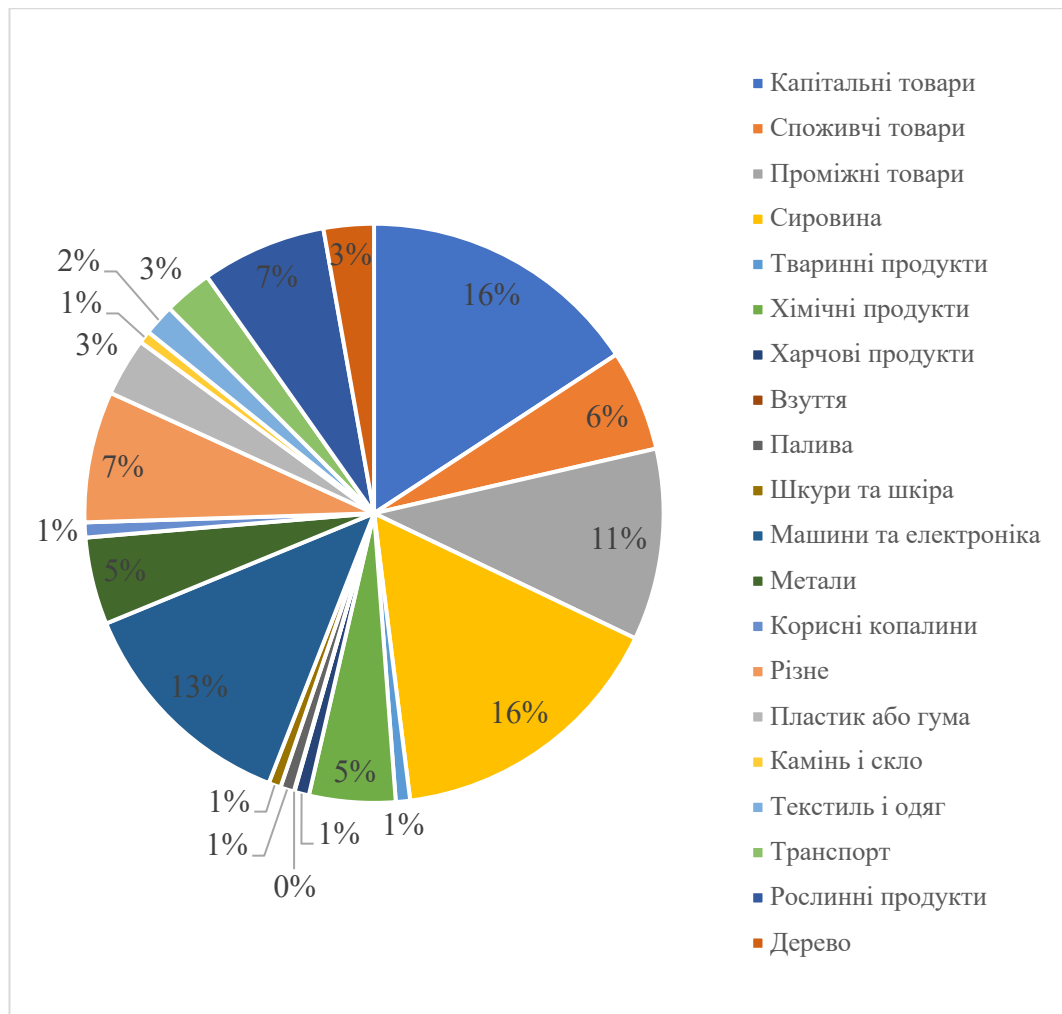

Рис. 2.11. Товарна структура експорту США до Китаю у 2010 році

Джерело: складено автором за матеріалами [34]

До 2022 року структура змінилася. Основну частку почали займати "Тваринні продукти" та "Рослинні продукти" – зросли відносно значущі категорії, такі як "Хімічні продукти" та "Машини та електроніка," що вказує на диверсифікацію експорту США до Китаю. "Машини та електроніка" зберегли важливість, але їхня частка змінилася, що також відображає зростання ролі технологічної продукції у відносинах двох країн.

З 2010 по 2022 роки експорт послуг зі США до Китаю зростав, проте його динаміка зазнала змін через низку економічних, політичних та регуляторних факторів. У 2010 році обсяг експорту послуг США до Китаю становив приблизно 24 млрд доларів, що охоплювало такі сектори, як туризм, освіта, інтелектуальна власність, фінансові та бізнес-послуги. До 2019 року

цей показник значно зріс і досяг понад 56 млрд доларів, демонструючи високий попит на американські послуги з боку китайського ринку.

Однак з 2020 року, під впливом пандемії COVID-19, а також посилення торговельних і політичних обмежень між країнами, темпи зростання експорту послуг сповільнилися. Наприклад, туристичний сектор зазнав суттєвих втрат через обмеження на подорожі, а дистанційне навчання вплинуло на потік китайських студентів до США, які є ключовими споживачами освітніх послуг.

За окремими категоріями, інтелектуальна власність залишалася одним із найбільших напрямів експорту, хоча її частка почала скорочуватись через посилення китайської політики у сфері локалізації технологій та зростання конкурентоспроможності китайських компаній. Фінансові послуги демонстрували стабільний ріст, особливо після того, як Китай поступово відкрив доступ іноземним фінансовим компаніям до свого ринку. Проте, через політичну напруженість, інвестиційні потоки з обох сторін залишалися нестабільними.

За даними 2022 року, експорт послуг зі США до Китаю становив близько 50 млрд доларів, що нижче показника до пандемії, але все ще вказує на важливість цього напрямку торгівлі для обох країн. Зростання за деякими напрямками, такими як інформаційні технології та консалтинг, продовжується, оскільки китайські компанії потребують технологічного ноу-хау та управлінських послуг для інтеграції в глобальні ринки.

Експорт послуг зріс з 24 млрд дол. у 2010 році до пікових 56 млрд дол. у 2019 році, хоча в 2022 році цей показник знизився до 50 млрд доларів через зовнішні фактори. Частка традиційних секторів, як-от туризм і освіта, скоротилася через пандемію. Натомість фінансові послуги, ІТ-консалтинг та інтелектуальна власність залишаються важливими напрямками. Під впливом торговельної війни і нових обмежень США та Китаю на технології частина експортних послуг, особливо в сфері інтелектуальної власності, стикається з викликами, що знижує темпи зростання.

Експорт послуг з Китаю до США з 2010 по 2022 рік також зростає, проте мав свої унікальні динаміки і виклики, зумовлені політичними та економічними факторами. У 2010 році обсяг експорту китайських послуг до США був значно меншим, ніж експорт американських послуг до Китаю, і становив близько 10 млрд доларів, проте протягом наступного десятиліття цей показник постійно зростає. До 2019 року експорт послуг Китаю до США досяг приблизно 30 млрд доларів, охоплюючи такі сектори, як транспортні послуги, телекомунікації, ІТ та бізнес-консалтинг.

Значний розвиток отримали цифрові послуги та електронна комерція, де китайські компанії, такі як Alibaba і Tencent, активно розширюють свої позиції на міжнародних ринках, зокрема в США. Транспортні послуги (морські та авіап перевезення) також залишаються важливим напрямом експорту, оскільки Китай є глобальним торговельним хабом, а США — одним з основних партнерів з імпорту китайських товарів. Проте з 2020 року, через пандемію COVID-19, обсяги експорту послуг дещо знизилися, особливо в секторі туризму та освіти, оскільки китайські студенти та туристи не могли відвідувати США через обмеження на поїздки.

У 2022 році обсяг експорту китайських послуг до США становив близько 28 млрд доларів, що свідчить про певне зниження порівняно з піковими показниками до пандемії. Однак цифрові та транспортні послуги продовжують залишатися основними категоріями експорту. Китай активно інвестує у розвиток своїх технологічних компаній, щоб підвищити їх конкурентоспроможність на світовій арені, що може призвести до збільшення обсягів експорту послуг у сферах ІТ, телекомунікацій та електронної комерції. Експорт послуг з Китаю до США зріс з 10 млрд доларів у 2010 році до приблизно 30 млрд доларів у 2019 році, з деяким зниженням до 28 млрд доларів у 2022 році через пандемію. За обраний період зросла частка цифрових послуг і транспортних послуг, тоді як туризм і освіта зазнали скорочення через COVID-19 та політичні обмеження. Зростання напруженості між США та Китаєм, зокрема обмеження США на китайські технологічні компанії, впливає

на експорт цифрових і телекомунікаційних послуг, обмежуючи потенціал для деяких категорій.

Отже, динаміка географічної та товарної структури зовнішньої торгівлі між США та Китаєм є складною і має низку ключових тенденцій. Обсяги експорту США до Китаю і навпаки показують коливання, зумовлені змінами в політичній ситуації, економічних умовах і світових ринках. Китайська сторона орієнтована на експорт технологічних і промислових товарів, таких як машини, електроніка та текстиль, тоді як США надають перевагу сільськогосподарським продуктам, паливу та обладнанню. Китай залишається одним з головних торгових партнерів США як за обсягами імпорту, так і експорту. Частка китайських товарів у загальному обсязі імпорту США зростала, хоча і зазнавала впливу політичних обмежень і тарифів. Також помітна тенденція до зростання торгівлі високотехнологічними товарами та інноваційною продукцією. У свою чергу, імпорт китайських товарів є важливою складовою для підтримки конкурентоспроможності американських виробників, оскільки китайська продукція здебільшого пропонується за нижчими цінами. Загалом, зовнішньоторговельні зв'язки між США та Китаєм залишаються стабільними, але структура товарного експорту й імпорту поступово адаптується до нових глобальних викликів, включаючи політичну напруженість та економічну трансформацію обох країн.

2.3. Інвестиційна складова зовнішньоторговельного співробітництва між США та Китаєм

Інвестиційні відносини між США та Китаєм є однією з ключових складових їхніх зовнішньоекономічних зв'язків, що значно впливає на глобальну економіку. Після відкриття економіки Китаю та її стрімкого зростання, країна стала привабливим ринком для американських інвестицій, особливо у сферах виробництва та технологій. Водночас китайські інвестиції у США сприяли розвитку різних секторів економіки, включаючи нерухомість,

інфраструктуру та інноваційні технології. Однак, попри взаємовигідність інвестиційного співробітництва, воно стикається з численними викликами, такими як регуляторні обмеження та політична напруженість. У цьому розділі розглядаються основні аспекти, значення та перспективи інвестиційної складової зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм.

Інвестиційні відносини між США та Китаєм пройшли кілька етапів, починаючи з відкриття китайської економіки у 1978 році в рамках політики реформ і відкриття під керівництвом Ден Сяопіна. США стали однією з перших країн, що почали активно інвестувати в Китай, підтримуючи розвиток промисловості, інфраструктури та експорту. Протягом 1980-х років інвестиційна діяльність була обмежена переважно виробничим сектором, однак вже у 1990-х інвестиції розширилися на фінансовий сектор, технології та сферу послуг.

На початку 2000-х інвестиційні потоки між двома країнами зросли завдяки вступу Китаю до Світової організації торгівлі (СОТ) у 2001 році, що дало додатковий поштовх для розвитку бізнес-відносин. Китай активно залучав американські компанії, заохочуючи інвестиції через сприятливі умови для ведення бізнесу. На той час інвестиції США сприяли модернізації економіки Китаю, технологічному розвитку та підвищенню якості виробничих процесів.

Однак, у 2018 році інвестиційні відносини зіткнулися зі значними викликами через торговельну війну між США та Китаєм, що призвело до посилення контролю за інвестиціями з обох сторін. Обмеження на стратегічні індустрії, такі як технології та телекомунікації, а також підвищення тарифів на імпортовану продукцію вплинули на обсяги інвестиційних потоків. Відтоді інвестиційна діяльність була зосереджена переважно на окремих секторах з меншою політичною чутливістю, таких як споживчий ринок та нерухомість.

Інвестиційні потоки між США та Китаєм демонструють складну динаміку, що змінювалася під впливом економічних, політичних та регуляторних факторів. З 2010 року американські інвестиції в Китай зосереджувалися

здебільшого у виробництві, споживчому секторі, фінансових послугах та технологіях. Китайські інвестиції у США, у свою чергу, орієнтовані на такі галузі, як нерухомість, інфраструктура, роздрібна торгівля та інформаційні технології. Проте посилення регуляторного контролю з боку обох країн у зв'язку з політичною напруженістю обмежило інвестиційні потоки у 2018–2022 роках.

Таблиця 2.12 відображає динаміку інвестиційних потоків між США та Китаєм за останнє десятиліття.

Таблиця 2.12

Динаміка інвестицій між США та Китаєм

Рік	Інвестиції США в Китай, млрд дол.	Річний приріст, %	Інвестиції Китаю в США, млрд дол.	Річний приріст, %
2010	10,2	-	4,5	-
2011	11,3	10,8%	5,8	28,9%
2012	13,5	19,5%	6,9	18,8%
2013	14,7	8,9%	8,3	20,3%
2014	16,0	8,8%	9,7	16,9%
2015	17,4	8,7%	15,0	54,6%
2016	18,3	5,2%	18,8	25,3%
2017	17,5	-4,4%	16,0	-14,9%
2018	16,0	-8,6%	12,2	-23,8%
2019	15,6	-2,5%	11,0	-9,8%
2020	14,2	-9,0%	10,5	-4,5%
2021	13,8	-2,8%	12,1	15,2%
2022	13,0	-5,8%	11,8	-2,5%

Джерело: складено автором за матеріалами [38].

Американські інвестиції в Китай охоплюють широкий спектр галузей, зосереджуючись на стратегічних напрямках, які сприяють розвитку обох економік. Основними напрямками інвестицій США в Китай є виробничий сектор, технології, фінансові послуги, охорона здоров'я та споживчий ринок.

1. Виробничий сектор. Спочатку інвестиції США в Китай були зосереджені на виробничому секторі, що дозволяло компаніям скористатися нижчими виробничими витратами та виходом на глобальні ринки через китайську інфраструктуру. Багато американських компаній створили

виробничі потужності в Китаї, зокрема у сфері електроніки, автопрому та побутової техніки.

2. Технологічний сектор. Китай став центром інновацій, і США активно інвестують у розвиток технологічних стартапів, дослідницькі лабораторії та спільні проекти в сфері штучного інтелекту, автоматизації та напівпровідників. Однак політична напруженість і конкуренція у сфері високих технологій призвели до посилення регулювання, що вплинуло на обсяги інвестицій у стратегічні галузі.

3. Фінансові послуги. Китай поступово відкриває свій фінансовий сектор для іноземних інвесторів, що дозволило американським банкам, страхових компаніям та інвестиційним фондам увійти на китайський ринок. Інвестиції в фінансовий сектор дозволяють американським компаніям розширити свою присутність у Китаї, де зростає попит на фінансові послуги та інноваційні рішення.

4. Охорона здоров'я та фармацевтика. Зі зростанням середнього класу та старінням населення Китаю попит на медичні послуги та фармацевтичну продукцію збільшується. Американські інвестиції в Китай у сфері охорони здоров'я сприяють розвитку медичних технологій, виробництву фармацевтичної продукції та впровадженню інноваційних медичних рішень на китайському ринку.

5. Споживчий ринок. Американські компанії інвестують у роздрібну торгівлю, ресторанний бізнес, моду та інші сектори, орієнтовані на кінцевого споживача, враховуючи зростання купівельної спроможності в Китаї. Розвиток електронної комерції також сприяє збільшенню обсягів американських інвестицій у роздрібний сегмент, де активно використовуються нові технології, такі як онлайн-продажі та цифровий маркетинг.

Китайські інвестиції у США значно зросли за останні десятиліття і стали важливою складовою економічних відносин між двома країнами. Основними напрямками китайських інвестицій у США є технологічний сектор, нерухомість,

інфраструктура, фінансові послуги та споживчий сектор. Однак ці інвестиції часто стикаються з посиленням регулюванням і обмеженнями через побоювання національної безпеки та економічної конкуренції.

1. Технологічний сектор. Китайські компанії активно інвестують у технологічні стартапи та компанії, що працюють у галузі штучного інтелекту, робототехніки, напівпровідників та обробки даних. Однак зростання китайських інвестицій у цей сектор викликає занепокоєння в США з точки зору національної безпеки, що призвело до посилення перевірок таких угод Комітетом з іноземних інвестицій у США (CFIUS).

2. Нерухомість. Китайські інвестори активно купують комерційну та житлову нерухомість у великих американських містах, таких як Нью-Йорк, Сан-Франциско та Лос-Анджелес. Китайські девелопери та приватні інвестори вбачають у цьому надійний спосіб захисту капіталу та отримання стабільного доходу. Проте останнім часом ринок нерухомості став більш обмеженим для китайських інвесторів через нові регуляції та обмеження на виведення капіталу з Китаю.

3. Інфраструктура. Китайські компанії проявляють інтерес до інвестування у транспортну та енергетичну інфраструктуру в США. Такі інвестиції можуть мати вигоду для обох країн, сприяючи модернізації американської інфраструктури. Однак у США уважно розглядають ці угоди через можливі загрози національній безпеці та стратегічному контролю.

4. Фінансові послуги. Китайські банки та інвестиційні компанії прагнуть розширити свою присутність на американському ринку, щоб надавати фінансові послуги та підтримувати китайські компанії в США. Інвестиції у фінансові послуги дозволяють китайським компаніям краще обслуговувати китайських клієнтів та інтегруватися у глобальну фінансову систему.

5. Споживчий сектор. Зростаючий середній клас у Китаї спричиняє інтерес китайських компаній до брендів і ринків, орієнтованих на споживача. Китайські інвестиції у роздрібну торгівлю, моду, продукти харчування та інші

товари народного споживання у США націлені на задоволення попиту як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. Китайські інвестори зацікавлені в придбанні відомих брендів та інвестиціях у франшизи.

Незважаючи на перспективи, китайські інвестиції у США стикаються з рядом викликів, включаючи політичну напругу та посилення регуляцій. Підвищені перевірки угод і обмеження на інвестування в стратегічні сектори можуть впливати на майбутні напрямки та обсяги китайських інвестицій в американську економіку.

Регуляторні та політичні аспекти відіграють важливу роль у формуванні інвестиційних відносин між США та Китаєм, створюючи як можливості, так і обмеження для двосторонніх капіталовкладень. Одним із ключових інструментів контролю за китайськими інвестиціями в США є Комітет з іноземних інвестицій у США (CFIUS), який має право блокувати угоди, якщо вони створюють ризики для національної безпеки. У США діють також експортні обмеження, які ускладнюють доступ Китаю до передових технологій, що обмежує інвестиції в технологічному секторі. Зі свого боку, Китай має строгі правила контролю за капіталом, що обмежує обсяг інвестицій китайських компаній за кордоном, особливо у США. Окрім того, політичне напруження та загострення відносин створюють бар'єри для інвесторів, а антимонопольне регулювання й тарифна політика додатково ускладнюють співпрацю, знижуючи обсяги прямих іноземних інвестицій між країнами.

Інвестиційні відносини між США та Китаєм мають значний вплив на економіки обох країн. Для Китаю американські інвестиції сприяли розвитку високотехнологічних секторів, поліпшенню виробничих стандартів та зростанню зайнятості. Завдяки інвестиціям із США Китай зміг швидше інтегруватися в глобальні ланцюги постачання та модернізувати ключові галузі, такі як виробництво напівпровідників, автомобілебудування та фармацевтика.

Для США китайські інвестиції, особливо в нерухомість, технологічні стартапи та інфраструктуру, стали важливим джерелом капіталу. Китайські

інвестори також сприяли розвитку інноваційних секторів американської економіки, а інвестиції китайських компаній у такі проекти, як заводи та об'єкти інфраструктури, створили нові робочі місця в США. Однак геополітична напруга та посилення контролю з обох сторін обмежують інвестиційний потік, що може мати негативний вплив на економічне зростання в обох країнах.

Таким чином, двосторонні інвестиції мають як позитивні, так і негативні наслідки для економік США та Китаю. У той час як інвестиції сприяють економічному зростанню, розвиткові нових технологій та створенню робочих місць, політична нестабільність і регуляторні обмеження знижують обсяги інвестицій і посилюють економічні ризики.

SWOT-аналіз інвестиційних відносин між США та Китаєм (табл. 2.12) дозволяє розглянути сильні та слабкі сторони, а також можливості й загрози, що впливають на економічні зв'язки між двома країнами.

Таблиця 2.12

SWOT-матриця інвестиційних відносин між США та Китаєм

Сильні сторони (Strengths):	Слабкі сторони (Weaknesses):
– Взаємодоповнюваність економік. США та Китай мають різні, але взаємодоповнювані економічні структури, що сприяє інвестиціям. США спеціалізуються на високих технологіях, інноваціях і послугах, тоді як Китай пропонує потужну виробничу базу та є великим ринком збуту. – Досвід і доступ до нових технологій. Інвестиції з США дозволяють Китаю отримати доступ до новітніх технологій та інноваційних рішень, що сприяє модернізації китайської економіки. – Розмір ринків. І США, і Китай є найбільшими економіками світу, що робить їх привабливими для взаємних інвестицій завдяки високому попиту та обсягам споживання.	– Регуляторні бар'єри. Як у США, так і в Китаї існують численні регуляторні бар'єри, що обмежують приплив капіталу. Наприклад, обмеження на іноземні інвестиції в деякі галузі через міркування національної безпеки. – Політичні та ідеологічні відмінності. Існує значна політична напруженість і різні підходи до економічного управління, що знижує стабільність та передбачуваність інвестиційного клімату. – Проблеми з інтелектуальною власністю. Інвестори з США часто стикаються з ризиками крадіжок інтелектуальної власності в Китаї, що впливає на їх готовність інвестувати в технологічний сектор.

Продовження таблиці 2.12

Можливості (Opportunities):	Загрози (Threats):
– Зростаючий попит на нові технології. У Китаї зростає попит на американські технології в таких галузях, як штучний інтелект, біотехнології та "зелена" енергетика, що створює можливості для співпраці. – Розширення ринку для американських компаній. Китай є великим ринком для споживчих товарів, медичних послуг і фінансових послуг. Це відкриває нові можливості для американських інвестицій у ці сектори. – Розвиток спільних проектів. Можливості для створення спільних підприємств, зокрема в рамках екологічних проектів і інноваційних індустрій, можуть принести користь обох країнам.	– Торговельні війни та санкції: Ризик запровадження нових санкцій, торговельних тарифів або обмежень може негативно вплинути на інвестиційний потік між країнами. – Посилення контролю за технологіями. Політика США щодо обмеження експорту технологій до Китаю може зменшити обсяги американських інвестицій у китайську технологічну сферу. – Нестабільність фінансових ринків. Глобальні економічні кризи та нестабільність фінансових ринків можуть ускладнити інвестування та призвести до значних втрат для обох сторін.

Джерело: таблиця складена автором.

SWOT-аналіз показує, що інвестиційне співробітництво між США та Китаєм має вагомий потенціал і глибокий вплив на світову економіку, але стикається з численними викликами. Перспективи зростання співробітництва пов'язані з потребами обох країн у доступі до нових ринків, інновацій, капіталу та стабільних виробничих ланцюгів. В умовах активного розвитку секторів технологій, охорони здоров'я, "зеленої" енергетики та фінансів американські інвестори мають значні можливості для розвитку спільних проектів у Китаї. Водночас китайські інвестиції в США створюють нові можливості для економічного зростання, підтримуючи розвиток інфраструктури, виробничих потужностей та інноваційних центрів.

Однак інвестиційне співробітництво між США та Китаєм стикається із суттєвими викликами. Серед них — зростаючі обмеження на доступ до стратегічних технологій з боку США, що може знизити темпи китайських інвестицій у високотехнологічні галузі. До того ж економічна й політична напруженість між країнами підвищує ризики для інвесторів, які побоюються запровадження нових санкцій, мит і обмежень, що ускладнює прогнозування і стратегічне планування.

Також важливим викликом є зростаючі вимоги до забезпечення національної безпеки, які впливають на інвестиційну політику обох країн. Китайська сторона зосереджена на зниженні своєї залежності від імпорتنих технологій, що може послабити співпрацю з американськими інвесторами в технологічному секторі. Зі свого боку, США посилюють контроль над китайськими інвестиціями у сферу інфраструктури та інформаційних технологій, підкреслюючи важливість захисту своїх стратегічних галузей.

Попри ці виклики, перспективи інвестиційного співробітництва між США та Китаєм залишаються відкритими. Розвиток механізмів співпраці та взаємних поступок може зміцнити економічні зв'язки й допомогти обома країнам адаптуватися до сучасних глобальних викликів, таких як зміни клімату, технологічні трансформації та геополітичні ризики.

Отже, інвестиційне співробітництво між США та Китаєм є одним із ключових факторів, що формують сучасний глобальний економічний ландшафт. Взаємні інвестиції стимулюють економічне зростання, технологічний прогрес та розвиток інфраструктури обох країн, створюючи робочі місця та сприяючи інноваціям. Незважаючи на значні переваги, співпраця між США та Китаєм стикається з численними викликами, які включають посилення регуляторних обмежень, торгові суперечності та зростаючий вплив питань національної безпеки на інвестиційну політику обох країн.

Перспективи інвестиційних відносин залежатимуть від здатності США та Китаю знайти баланс між економічними інтересами та вимогами до захисту стратегічних ресурсів. Створення сприятливих умов для співпраці потребує продуманої політики, що знижуватиме ризики та враховуватиме глобальні виклики, такі як екологічна стійкість та цифрова трансформація. Відкритість обох економік та адаптивність до нових реалій можуть стати основою для подальшого розвитку стабільного та вигідного інвестиційного співробітництва між США та Китаєм, що сприятиме як національному добробуту, так і зміцненню глобальної економічної стабільності.

Висновки до другого розділу

За результатами проведеного дослідження сучасних особливостей зовнішньоторговельного співробітництва США та Китаю, можна зробити такі висновки:

1) Зовнішньоторговельні відносини між США та Китаєм базуються на взаємодоповнюючих економічних моделях обох країн, де США виступають великим споживчим ринком, а Китай — значним виробничим центром. Це створює міцний фундамент для активного торговельного обміну та інвестиційної взаємодії. Основними передумовами розширення торговельних відносин є інтенсифікація глобалізації, зростання економік обох країн та лібералізація міжнародної торгівлі. Ці фактори сприяють збільшенню обсягів товарообігу та диверсифікації співпраці.

2) Протягом останніх десятиліть товарна структура торгівлі між США та Китаєм змінювалася, відображаючи адаптацію до змін у попиті та виробничих можливостях. Китай активно експортує до США електроніку, машини, текстиль та споживчі товари, тоді як США постачають сировину, технології, сільськогосподарські продукти та авіаційне обладнання.

3) Географічна структура торгівлі також стала більш диверсифікованою, зосереджуючи основні потоки експорту та імпорту на стратегічних регіонах. Це відображає зростання важливості регіональної інтеграції та роль Китаю як ключового торговельного партнера для США.

4) Інвестиційні потоки між США та Китаєм є важливим елементом їхніх економічних відносин, підтримуючи технологічний розвиток та сприяючи зростанню економічної взаємозалежності. Американські компанії активно інвестують у китайські технологічні та виробничі сектори, тоді як китайські інвестори зосереджуються на стратегічних галузях в США. Інвестиційна співпраця між США та Китаєм стикається з політичними та регуляторними обмеженнями, які можуть вплинути на подальший розвиток. Напруженість у відносинах через питання національної безпеки та економічної конкуренції може уповільнити інвестиційну активність.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ПОГЛИБЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН МІЖ США ТА КИТАЄМ

3.1. Прогнозування розвитку зовнішньоторговельних відносин США та Китаю

Протягом останніх десятиліть США активно підтримували та просуvalи глобалізацію і вільну торгівлю, сприяючи створенню великих міжнародних організацій, таких як СОТ та МВФ, і значною мірою контролюючи їх функціонування. Однак з посиленням економічного впливу Китаю, провідні позиції США у світовій економіці почали послаблюватися. Зростання зовнішнього боргу, рівня безробіття, погіршення умов для середнього класу та криза у багатьох секторах економіки призвели до зростання критики ліберальних принципів торгівлі, що історично підтримувалися. Особливу підтримку цьому надано середнім класом та малим бізнесом, які зосереджені у малих містах та в традиційних галузях промисловості (металургія, вугледобувна, хімічна промисловість), що стали прихильниками національного виробництва. Одним із ключових елементів політичної платформи стало збільшення мит на ввезення китайських товарів, що обіцяло сприяти відновленню національного виробництва та зайнятості.

На сьогодні відносини між США та Китаєм залишаються складними. З одного боку, обидві країни намагаються підтримувати економічні зв'язки та співпрацювати у певних сферах. З іншого боку, геополітичні суперечності та конкуренція за глобальне лідерство продовжують створювати нові бар'єри у двосторонній торгівлі та інвестиціях.

Аналізуючи результати кореляційно-регресійного аналізу залежності експорту з США до Китаю від ВВП США, курсу долара до юаня, інвестицій США до Китаю, можемо побудувати рівняння регресії на основі отриманих коефіцієнтів. Формула рівняння має вигляд:

$$Y=296,20+0,00613\times X_1-36,51\times X_2-3,83\times X_3, \quad (3.1)$$

де:

Y – прогнозований обсяг експорту США до Китаю (млрд дол. США),

X_1 – ВВП США (млрд дол. США),

X_2 – середній курс долара до юаня (USD/CNY),

X_3 – обсяг інвестицій США в Китай (млрд дол. США).

Значення $R^2=0,83$ свідчить, що 83% варіації обсягу експорту США до Китаю пояснюється цією моделлю регресії. Це досить висока величина, яка свідчить про добру пояснюючу здатність моделі.

$X_1 = 0,00613$ свідчить, що зі збільшенням ВВП США на 1 млрд дол. обсяг експорту США до Китаю зростає на 6,13 млн дол.

$X_2 = -36,51$ показує, що зі зростанням курсу на 1 (тобто знеціненням юаня) обсяг експорту США до Китаю знижується на 36,51 млрд дол.

$X_3 = -3,83$ свідчить, що зі зростанням інвестицій на 1 млрд дол. обсяг експорту США до Китаю знижується на 3,83 млрд дол., проте значимість цього показника не є високою ($p\text{-value} > 0,05$), що може вказувати на його слабший вплив у моделі.

Моделю загалом є статистично значимою ($p\text{-value} < 0,001$), що підтверджує її придатність для прогнозування.

Отже, модель дозволяє досить точно прогнозувати обсяг експорту США до Китаю, враховуючи значимі макроекономічні фактори, такі як ВВП США і валютний курс, проте вплив обсягу інвестицій потребує додаткового дослідження або уточнення моделі.

Згідно з результатами кореляційно-регресійного аналізу для експорту Китаю до США (Додаток Б), ВВП Китаю, курсу юаня до долара та обсягу китайських інвестицій у США, можна зробити такі висновки:

Множинна кореляція (Multiple R) становить 0,879, що свідчить про сильний зв'язок між незалежними змінними (ВВП, курс юаня та інвестиції) і залежною змінною (експорт до США).

Коефіцієнт детермінації (R_2) дорівнює 0,773, що означає, що 77,3% варіації обсягу експорту Китаю до США пояснюється моделлю.

X_1 (ВВП Китаю) має значущий коефіцієнт (0,0164) з низьким значенням P-value (0,0004), що вказує на позитивний вплив ВВП на обсяг експорту.

X_2 (курс юаня) має позитивний коефіцієнт (3161,67) і помірну значимість (P-value 0,076), що свідчить про те, що зміцнення юаня потенційно підвищує експорт Китаю до США, але вплив менш виражений.

X_3 (інвестиції) має найменш значущий коефіцієнт (0,515), з P-value 0,49, що означає незначний вплив на експорт.

Рівняння регресії для експорту Китаю до США має такий вигляд:

$$Y = -199,13 + 0,0164 \times X_1 + 3161,67 \times X_2 + 0,515 \times X_3, \quad (3.2)$$

де:

Y – прогнозований обсяг експорту Китаю до США (млрд дол. США),

X_1 – ВВП Китаю (млрд дол. США),

X_2 – середній курс юаня до долара (CNY / USD),

X_3 – обсяг інвестицій Китаю до США (млрд дол. США).

Отже, ключовий вплив на обсяг експорту мають ВВП Китаю та курс юаня до долара, тоді як інвестиції мають менший ефект.

Обидві моделі мають високий рівень пояснювальної сили, проте модель для експорту США до Китаю є трохи точнішою, оскільки її коефіцієнт детермінації вищий. ВВП обох країн є важливим чинником для експорту, що логічно, оскільки зростання економік обох країн підвищує можливості для торгівлі. Проте вплив ВВП Китаю на експорт Китаю до США трохи більший, ніж вплив ВВП США на експорт США до Китаю. Валютний курс має більший вплив на експорт США до Китаю, оскільки зміцнення долара може зменшувати конкурентоспроможність американського експорту. На експорт Китаю до США цей фактор впливає менше. Для обох моделей інвестиції не є ключовим фактором, що впливає на обсяги експорту. Це може пояснюватись тим, що торговельні відносини більше залежать від економічної потужності та валютного курсу.

Для розвитку торговельних відносин у сфері послуг між США та Китаєм важливо враховувати ключові галузі, де обидві країни можуть доповнювати одна одну. Пріоритетні напрямки включають:

1. Інформаційні технології (ІТ). США є лідером у сфері ІТ та цифрових інновацій, зокрема у розробці програмного забезпечення, кібербезпеки та обробці великих даних. Китай може використати досвід американських компаній для розвитку своїх технологічних стартапів і масштабування цифрових продуктів.

2. Бізнес-консалтинг. Американські компанії з бізнес-консалтингу можуть допомогти китайським підприємствам оптимізувати бізнес-процеси, підвищити продуктивність і розробити ефективні стратегії зростання. Водночас Китай може запропонувати консультації з локальних ринкових умов та інноваційних бізнес-моделей.

3. Освіта та навчання. США має значний потенціал у сфері вищої освіти і наукових досліджень. Китай може інвестувати в освітні програми, організовувати обмін студентами та професорами для підвищення рівня кваліфікації молодих спеціалістів.

4. Медичні послуги. З огляду на зростаючий попит на охорону здоров'я, США може запропонувати високоякісні медичні послуги, зокрема діагностику, лікування та розробку нових лікарських засобів. Китай, у свою чергу, може забезпечити підтримку для розвитку біомедичних досліджень.

5. Туризм. Туристична галузь є перспективною для обох країн, оскільки американські туристи цікавляться культурою та історичними пам'ятками Китаю, тоді як Китай може пропонувати своїм громадянам подорожі до популярних туристичних місць у США.

Враховуючи потенціал цих галузей, успішна співпраця у сфері послуг вимагатиме зваженої регуляторної підтримки та створення умов для взаємодії підприємств обох країн.

Для вибору перспективних напрямів розвитку зовнішньоторговельних відносин США та Китай, використаємо інструмент Карти експортного

потенціалу, відповідно до якої у таблиці 3.1. сформуємо перспективні напрями розвитку експорту США до Китаю.

Таблиця 3.1

Перспективні напрями експорту США до Китаю

Назва продукту	Експортний потенціал, млн дол. США	Фактичний експорт, млн дол. США	Нереалізований експорт, млн дол. США
1201 – Соя	33	14	19
260300 – Мідні руди та концентрати	5,6	0,7	4,9
710812 – Золото необроблене, для немонетарних цілей	4,5	0,1	4,4
470321 – Хімічна деревна целюлоза, сода/сульфат	4,1	1,1	3,0
020230 – Яловичі вирізки без кісток, заморожені	3,4	11	2,6
020329 – Свинячі вирізки, заморожені, інші	2,6	0,5	2,1
020714 – Курячі вирізки та субпродукти, заморожені	2,8	0,8	2,0
3901 – Полімери етилену, в первинних формах, інші	2,1	0,6	1,5
1007 – Сорго зернове	2,3	1,5	0,8
5201 – Бавовна, не кардована / не чесана	2,7	1,9	0,8

Джерело: складено за матеріалами [8].

Найбільший нереалізований експорт у США до Китаю стосується сої, де різниця між експортним потенціалом (33 млн дол. США) та фактичним експортом (14 млн дол. США) становить 19 млн дол. США. Це свідчить про великий попит і можливості розширення в цьому сегменті. Також значний потенціал для розширення експорту мають мідні руди та концентрати (5,6 млн дол. потенціалу проти фактичного експорту 0,7 млн дол.), необроблене золото (4,5 млн дол. потенціалу та лише 0,1 млн дол. фактичного експорту) та хімічна

деревна целюлоза (4,1 млн дол. потенціалу при фактичному експорті 1,1 млн дол.). У кожному з цих випадків можна бачити суттєві можливості для збільшення експорту (рис. 3.1).

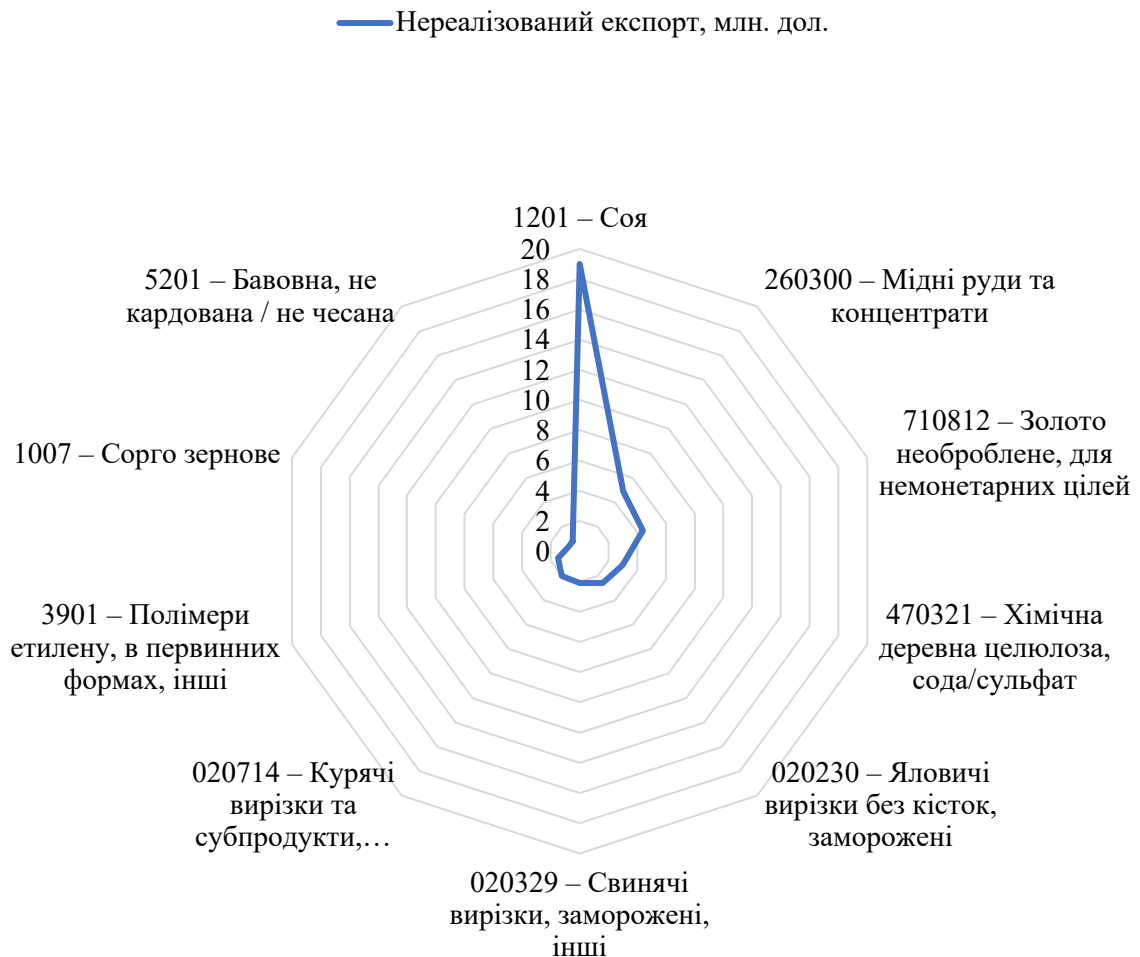

Рис. 3.1. Обсяги перспективного розширення експорту США до Китаю
Джерело: складено автором за матеріалами [8].

Загалом, США має значний потенціал у багатьох сільськогосподарських і промислових продуктах, що може бути використаний для нарощування експорту до Китаю.

У таблиці 3.2. сформуємо перспективні напрями розвитку експорту Китаю до США,

Таблиця 3.2

Перспективні напрями експорту Китаю до США

Назва продукту	Експортний потенціал, млн дол. США	Фактичний експорт, млн дол. США	Нереалізований експорт, млн дол. США
851762 – Пристрої прийому/конвертації/передачі даних	23	12	11
847130 – Портативні машини для автоматичної обробки даних, вагою ≤ 1 кг	54	46	7
950300 – Іграшки на колесах, ляльки та пазли	20	13	7
8517 – Мобільні телефони	49	42	7
8541 – Світлочутливі напівпровідникові пристрої	6,4	0,3	6,1
8703 – Автомобілі для перевезення менше ніж 10 осіб	6,4	1,4	5,0
850440 – Статичні перетворювачі	8,2	4,0	4,2
847330 – Частини машин для автоматичної обробки даних, інші	11,0	6,6	4,4
9504 – Ігрові консолі та інші ігри	11,0	7,6	2,9
630790 – Готові текстильні вироби, інші	8,9	6,0	2,9

Джерело: складено автором за матеріалами [7].

Найбільший нереалізований потенціал спостерігається у таких категоріях, як пристрої прийому/конвертації/передачі даних (851762) з потенціалом 23 млн дол. і нереалізованим експортом 11 млн дол., а також у світлочутливих напівпровідникових пристроях (8541), де фактичний експорт складає лише 0,3 млн дол. з 6,4 млн дол. можливого потенціалу. Портативні машини для автоматичної обробки даних, вагою до 1 кг (847130), мають значний потенціал (54 млн дол.) з невеликою часткою нереалізованого

експорту (7 млн дол.), що свідчить про те, що Китай вже досить активно використовує свої можливості у цій категорії. Іграшки на колесах, ляльки та пазли (950300), мобільні телефони (8517), автомобілі для перевезення менше ніж 10 осіб (8703), та статичні перетворювачі (850440) також мають значний потенціал для розширення експорту, оскільки в цих категоріях є суттєва різниця між фактичним і потенційним експортом.

Загалом, Китай має потенціал для збільшення експорту в високотехнологічних секторах (зокрема, пристрої для обробки даних, напівпровідникові пристрої) і товарних категоріях, таких як автомобілі та ігрові консолі (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Обсяги перспективного розширення експорту Китаю до США

Джерело: складено автором за матеріалами [7].

США та Китай, як дві провідні економіки світу, мають значний потенціал для взаємовигідного економічного співробітництва. Незважаючи на політичні та торговельні суперечності, існують численні можливості для розширення економічних зв'язків:

1. Технологічне співробітництво. Одним з ключових напрямів є розвиток співпраці у сферах штучного інтелекту, відновлюваної енергетики та «зеленої» економіки. Враховуючи глобальну тенденцію до скорочення викидів і боротьби зі змінами клімату, обидві країни можуть об'єднати зусилля для створення інноваційних технологій та обміну досвідом у цій сфері.

2. Сектор охорони здоров'я та біотехнологій. Пандемія COVID-19 показала важливість медичних досліджень і розвитку фармацевтичної індустрії. США та Китай можуть зробити спільний внесок, обмінюючись передовими дослідженнями та технологіями, інвестуючи у розвиток медичної інфраструктури та створюючи стійкі постачальні ланцюги для медичних засобів.

3. Фінансове співробітництво. Обидві країни мають можливість розвивати інтеграцію фінансових ринків, створюючи спільні інвестиційні платформи та вдосконалюючи механізми управління фінансовими ризиками. Це сприятиме стабільності ринків США та Китаю та зменшенню негативних наслідків глобальних економічних криз.

4. Сільське господарство. США, як один із найбільших світових виробників сільськогосподарської продукції, можуть забезпечити стабільні поставки на китайський ринок, який характеризується зростаючим попитом на продовольство. Водночас Китай може інвестувати у розвиток сучасних агротехнологій, що підвищить ефективність аграрного виробництва у США.

Загалом, обидві країни мають значний потенціал для взаємовигідного співробітництва, який може сприяти стабільності та розвитку світової економіки.

SWOT-аналіз надає можливість глибше зрозуміти сильні та слабкі сторони, можливості й загрози, що впливають на розвиток

зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм (таблиця 3.3). Це дозволяє визначити найбільш перспективні напрями співпраці та потенційні ризики для обох країн.

Таблиця 3.3

SWOT-матриця зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
1. Економічна взаємозалежність. Китай і США є найбільшими торговими партнерами, їхні економіки значно пов'язані через товарообіг та інвестиції. 2. Розвинена інфраструктура. Обидві країни мають потужну інфраструктуру для торгівлі та логістики, що сприяє ефективному обміну товарами та послугами.	1. Політична напруженість. Геополітичні конфлікти й ідеологічні розбіжності створюють труднощі у співпраці. 2. Регуляторні обмеження: Торговельні бар'єри, включаючи тарифні та нетарифні обмеження, перешкоджають вільному обміну товарами та послугами.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
1. Диверсифікація торгівлі. Розширення спектру товарів та послуг, включаючи високотехнологічні продукти та екологічно чисту енергію, може збільшити обсяги торгівлі. 2. Підвищення інвестиційної співпраці. Розширення інвестицій у сфері інфраструктури, інновацій та фінансових послуг сприятиме зміцненню економічних зв'язків.	1. Ескалація торговельної війни. Посилення тарифних обмежень може призвести до скорочення товарообігу та загострення відносин. 2. Зростаюча конкуренція. Китай і США конкурують у багатьох секторах, зокрема в технологічній сфері, що може призвести до подальшого ускладнення відносин.

Джерело: складено автором.

SWOT-матриця показує, що, незважаючи на низку викликів, США та Китай мають великі перспективи для розвитку зовнішньоторговельних відносин, зокрема завдяки економічній взаємозалежності та можливостям диверсифікації торгівлі. Однак, для успішного співробітництва необхідно розв'язувати питання політичної напруженості та регуляторних бар'єрів.

У ході дослідження зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм було встановлено, що ці країни є не тільки важливими торговими партнерами, але й мають глибоку економічну взаємозалежність, що формується через обмін товарами, послугами та інвестиціями. Проте ці відносини супроводжуються а політичною напруженістю, зростаючою конкуренцією у високотехнологічних галузях та торговельними обмеженнями.

3.2. Рекомендації щодо поглиблення двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм

Для поглиблення торгівлі між США та Китаєм необхідно зосередитися на товарах і галузях, які відповідають економічним інтересам обох країн. Основними напрямками для співпраці є:

1. Сільське господарство. США є провідним виробником сільськогосподарських продуктів, таких як соєві боби, зерно, м'ясо та молочні продукти. Китай може імпортувати ці продукти для задоволення внутрішнього попиту та зменшення залежності від власного виробництва, особливо враховуючи обмеженість сільськогосподарських земель.

2. Енергетика. США є великим експортером зрідженого природного газу (ЗПГ) і нафти, які можуть задовольнити енергетичні потреби Китаю. Китай може бути зацікавлений у довгострокових контрактах на постачання енергоносіїв або інвестуванні в інфраструктуру для транспортування та зберігання ЗПГ.

3. Технології та електроніка. США є лідером у розробці передових технологій і високотехнологічного обладнання, включаючи напівпровідники, комп'ютерні системи та програмне забезпечення. Китай може імпортувати ці товари, а також співпрацювати в розробці нових технологій у сфері штучного інтелекту та мереж 5G.

4. Автомобільна промисловість. Китай активно розвиває ринок електромобілів, і США можуть надати свої інновації та технологічні рішення у виробництві та дизайні електричних автомобілів. Також можлива співпраця у виробництві автозапчастин і компонентів.

5. Фармацевтика та охорона здоров'я. Зростання попиту на якісні медичні послуги в Китаї відкриває можливості для експорту американської фармацевтичної продукції та медичного обладнання. Співпраця у галузі біотехнологій та розробки нових ліків може принести вигоду обом країнам.

Загалом США та Китай є важливими зовнішньоторговельними партнерами, і можна запропонувати такі рекомендації щодо посилення їх відносин:

1. Розробка нових торговельних угод. Підписання угод, що включатимуть сучасні стандарти в сфері технологій, захисту інтелектуальної власності та сталого розвитку, дозволить забезпечити стабільність і прозорість у торгівлі між країнами.
2. Спрощення митних процедур. Скорочення часу на митне оформлення та впровадження електронних систем документообігу можуть значно полегшити торгівлю товарами між країнами.
3. Інвестування в інфраструктуру. Розвиток інфраструктурних проектів, таких як швидкісні транспортні коридори, сприятиме ефективнішому пересуванню товарів і зміцненню логістичних зв'язків.
4. Взаємне стимулювання інновацій. Програми співробітництва в науці й технологіях допоможуть зблизити країни у високотехнологічних галузях, таких як штучний інтелект, біотехнології та альтернативна енергетика.
5. Покращення комунікації між бізнес-колами. Регулярні бізнес-форуми та галузеві виставки сприятимуть зміцненню контактів між американськими та китайськими компаніями.
6. Посилення захисту прав інтелектуальної власності. Поліпшення механізмів захисту інтелектуальної власності зменшить ризики для компаній і сприятиме залученню іноземних інвестицій.
7. Регулярний діалог з торгових питань. Створення спеціальних комітетів для обговорення торгових бар'єрів, тарифів та інших питань дозволить швидко вирішувати конфлікти і зменшити ризик ескалації.
8. Сприяння торгівлі екологічно чистими товарами: Співпраця в галузі екологічно чистих технологій може стати важливою основою для обох країн в умовах глобальної кліматичної кризи.

Інституційна та політична підтримка відіграє ключову роль у зміцненні зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм. Політичні й економічні

установи обох країн створюють сприятливі умови для розвитку торгівлі та інвестиційного співробітництва, що дозволяє знижувати бар'єри та збільшувати обсяги двосторонньої торгівлі. У цьому контексті важливим є розуміння інституційних механізмів, які сприяють стабільності та прозорості торговельних відносин.

Основні інституційні та політичні заходи, що підтримують співробітництво між США та Китаєм, можна розділити на кілька категорій, серед яких провідне місце займають двосторонні угоди між країнами (Додаток В).

Як члени Світової організації торгівлі (СОТ) та Міжнародного валютного фонду (МВФ), США і Китай беруть на себе зобов'язання щодо дотримання глобальних торговельних правил. Це сприяє створенню стабільного середовища для взаємної торгівлі, зменшуючи ризик конфліктів і забезпечуючи обом країнам прозорість у торговельних операціях. Американська торгова палата в Китаї та Китайська торгова палата в США активно підтримують бізнеси обох країн. Вони допомагають компаніям знайти нові ринки збуту, представляють інтереси на рівні урядів і створюють платформи для обговорення стратегій розвитку бізнесу.

Обидві країни регулярно проводять діалоги на високому рівні та економічні саміти, на яких обговорюються питання торговельного співробітництва. Такі зустрічі дозволяють узгоджувати позиції з важливих економічних питань і запобігають конфліктам, які можуть негативно вплинути на торговельні відносини.

Інституційна та політична підтримка є важливим компонентом зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм, оскільки вона дозволяє країнам створювати сприятливі умови для співпраці, знижувати ризики та сприяти зростанню обсягів торгівлі.

Регуляторні та тарифні аспекти мають вирішальне значення у визначенні напрямку й темпів розвитку зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм. Під час торгової війни між США та Китаєм обидві країни підвищили

тарифи на широкий спектр товарів, що призвело до здорожчання продукції для кінцевих споживачів і зниження обсягів торгівлі. Існують перспективи щодо поступового зниження тарифів у випадку досягнення нових угод та компромісів, що сприятиме розширенню торговельних обсягів. На додаток до тарифів, обидві країни запровадили нетарифні обмеження, зокрема квоти, ліцензування та інші регуляторні вимоги. Зменшення таких обмежень може позитивно вплинути на взаємний товарообіг, особливо у високотехнологічних секторах і сільському господарстві. Одним із викликів є високі стандарти, які США застосовують до імпортованих аграрних і харчових продуктів, що обмежує доступ китайської продукції на американський ринок. У свою чергу, Китай також має власні стандарти, які є перешкодою для імпорту певних товарів зі США. Узгодження цих норм може сприяти взаємному доступу до ринків.

Отже, систематичний діалог та готовність до співпраці у взаємовигідних сферах є ключовими факторами для створення стабільної і взаємодоповнюючої економічної співпраці між двома країнами. Особливу увагу слід приділити нереалізованому експортному потенціалу, який, як показують дані, є значним в обох країнах. У товарних групах, таких як сільськогосподарські продукти, полімери та високотехнологічні вироби, залишаються великі обсяги потенційного експорту, які можна було б реалізувати за умов зменшення торговельних бар'єрів.

Висновки до третього розділу

За результатами проведеного дослідження перспективних напрямків поглиблення зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм можна зробити такі висновки:

- 1) Зовнішньоторговельні відносини між США та Китаєм характеризуються взаємною економічною залежністю та значним потенціалом для розширення співпраці, особливо у сферах технологій, сільського господарства, охорони здоров'я та зеленої енергетики. Водночас ці відносини

ускладнені політичними розбіжностями, тарифними обмеженнями та регуляторними бар'єрами, які обидві країни могли б спробувати подолати через спільні інституційні та регуляторні механізми. Серед пріоритетів зниження тарифних бар'єрів, розширення інвестиційної співпраці, розвиток спільних платформ для діалогу в рамках міжнародних організацій для мінімізації регуляторних та політичних конфліктів та зміцнення інституційної взаємодії.

2) США та Китай мають можливості для збільшення обсягів двосторонньої торгівлі в найближчому майбутньому. Для цього необхідно зосередитися на зниженні торговельних бар'єрів, таких як мита та квоти, а також на вдосконаленні митних процедур і спрощенні доступу до ринку для обох сторін. Взаємне використання цього нереалізованого потенціалу не тільки сприятиме зростанню економік обох країн, але й підвищить стабільність світового ринку, забезпечивши ширший доступ до товарів та технологій. Нереалізований потенціал у зовнішньоторговельних відносинах між США та Китаєм відкриває значні можливості для розширення експорту та зміцнення економічної взаємодії. Згідно з аналізом, США мають великий нереалізований експортний потенціал у таких ключових товарних категоріях, як сільськогосподарські продукти (наприклад, соя), мідні руди, золото та полімери. Зі свого боку, Китай також має значні резерви для розширення експорту в США, особливо у високотехнологічних галузях, таких як пристрої для обробки та передачі даних, напівпровідникові пристрої та автомобілі.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження особливостей сучасного стану та перспектив розвитку зовнішньоторговельних відносин між США та Китаєм можна зробити такі висновки:

1) Зовнішньоторговельні відносини ґрунтуються на економічних, політичних і соціальних умовах, які стимулюють взаємодію між країнами та створюють основу для розширення торговельних зв'язків. Важливу роль у цьому процесі відіграють природні ресурси, рівень економічного розвитку та географічне положення. Ефективний розвиток зовнішньоторговельних відносин можливий за умов створення сприятливого політико-економічного середовища, яке дозволяє країнам реалізовувати свої конкурентні переваги на міжнародному ринку.

2) Глобалізація та інтеграційні процеси сприяють створенню єдиного економічного простору, що полегшує взаємодію між країнами та стимулює зростання обсягів торгівлі. Це також відкриває нові можливості для країн щодо розширення ринків збуту своїх товарів. Інтеграційні процеси, зокрема в межах торгових союзів та зон вільної торгівлі, допомагають усунути торговельні бар'єри, що підвищує економічну взаємозалежність і зміцнює зовнішньоторговельні відносини між країнами.

3) Застосування різних методичних підходів дозволяє детально оцінити стан і ефективність зовнішньоторговельних відносин, зокрема шляхом аналізу показників обсягу, динаміки, структури та ефективності торгівлі. Це забезпечує базу для розробки стратегій розвитку. Використання індикаторів експортного потенціалу та диверсифікації продукції сприяє ідентифікації перспективних напрямів розвитку зовнішньоторговельних зв'язків, що допомагає країнам розвивати нові ринки та зміцнювати свої позиції на міжнародній арені.

4) Зовнішньоторговельні відносини між США та Китаєм базуються на взаємодоповнюючих економічних моделях обох країн, де США виступають

великим споживчим ринком, а Китай — значним виробничим центром. Це створює міцний фундамент для активного торговельного обміну та інвестиційної взаємодії. Основними передумовами розширення торговельних відносин є інтенсифікація глобалізації, зростання економік обох країн та лібералізація міжнародної торгівлі. Ці фактори сприяють збільшенню обсягів товарообігу та диверсифікації співпраці.

5) Протягом останніх десятиліть товарна структура торгівлі між США та Китаєм змінювалася, відображаючи адаптацію до змін у попиті та виробничих можливостях. Китай активно експортує до США електроніку, машини, текстиль та споживчі товари, тоді як США постачають сировину, технології, сільськогосподарські продукти та авіаційне обладнання. Географічна структура торгівлі також стала більш диверсифікованою, зосереджуючи основні потоки експорту та імпорту на стратегічних регіонах. Це відображає зростання важливості регіональної інтеграції та роль Китаю як ключового торговельного партнера для США.

6) Інвестиційні потоки між США та Китаєм є важливим елементом їхніх економічних відносин, підтримуючи технологічний розвиток та сприяючи зростанню економічної взаємозалежності. Американські компанії активно інвестують у китайські технологічні та виробничі сектори, тоді як китайські інвестори зосереджуються на стратегічних галузях в США. Інвестиційна співпраця між США та Китаєм стикається з політичними та регуляторними обмеженнями, які можуть вплинути на подальший розвиток. Напруженість у відносинах через питання національної безпеки та економічної конкуренції може уповільнити інвестиційну активність.

7) Зовнішньоторговельні відносини між США та Китаєм характеризуються взаємною економічною залежністю, що чітко відображено в результатах кореляційно-регресійного аналізу. Прогнозовані обсяги експорту США до Китаю та Китаю до США, згідно з побудованими моделями, значною мірою залежить від таких макроекономічних факторів, як ВВП США, ВВП Китаю та валютний курс долара до юаня. Аналіз взаємозв'язку між

інвестиціями та експортом, хоча і показує негативний ефект, вказує на слабший вплив цього фактору, оскільки його $p\text{-value} > 0,05$. Це може свідчити про те, що зростання інвестицій не є вирішальним фактором для обсягу експорту США до Китаю та США до Китаю. Політика, спрямована на зниження тарифних бар'єрів, розширення інвестиційної співпраці та створення спільних платформ для діалогу, може значно покращити торговельні відносини між США та Китаєм, зменшуючи регуляторні та політичні конфлікти і сприяючи розвитку сталих економічних зв'язків.

8) США та Китай мають можливості для збільшення обсягів двосторонньої торгівлі в найближчому майбутньому. Для цього необхідно зосередитися на зниженні торговельних бар'єрів, таких як мита та квоти, а також на вдосконаленні митних процедур і спрощенні доступу до ринку для обох сторін. Взаємне використання цього нереалізованого потенціалу не тільки сприятиме зростанню економік обох країн, але й підвищить стабільність світового ринку, забезпечивши ширший доступ до товарів та технологій. Нереалізований потенціал у зовнішньоторговельних відносинах між США та Китаєм відкриває значні можливості для розширення експорту та зміцнення економічної взаємодії. Згідно з аналізом, США мають великий нереалізований експортний потенціал у таких ключових товарних категоріях, як сільськогосподарські продукти (наприклад, соя), мідні руди, золото та полімери. Зі свого боку, Китай також має значні резерви для розширення експорту в США, особливо у високотехнологічних галузях, таких як пристрої для обробки та передачі даних, напівпровідникові пристрої та автомобілі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «One China» policy cannot be used for bargaining // Brookings. URL: <https://www.brookings.edu/articles/understanding-the-one-china-policy/> (дата звернення: 20.10.2024)
2. 2023 Country Reports on Human Rights Practices // An official website of the United States Government. URL: <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/> (дата звернення: 20.10.2024)
3. Андрощук М. Відносини США та Китаю на сучасному етапі (торгівельно-економічний аспект) // Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини». Випуск 5. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/8268/1/12.pdf> (дата звернення: 15.10.2024)
4. Безус В. По якій стратегії розвивається енергетика Китаю? // Energy Club. URL: <https://iclub.energy/blog/valeriybezus/tpost/h2k7m2mk3s-po-yaki-strateg-rozvivatsya-energetika-k> (дата звернення: 15.10.2024)
5. Боева О.І. Теоретичні підходи до оцінки протекціонізму в міжнародній торгівельній практиці. Економіка і суспільство. 2018. Випуск № 16. С. 20-23. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/4.pdf (дата звернення: 15.10.2024)
6. В Ірані назвали безвідповідальним намір США вийти з Паризької угоди щодо клімату // Кордон. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/worldnews/-v-irani-nazvali-bezvidpovidalnim-namir-ssha-vijti-z-parizkogo-ugodi-po-klimatu-191457.html> (дата звернення: 15.10.2024)
7. Експортний потенціал Китай-США. URL: <https://exportpotential.intracen.org/en/products/gap-chart?fromMarker=i&exporter=156&toMarker=j&market=842&whatMarker=k> (дата звернення: 23.10.2024)
8. Експортний потенціал США-Китай. URL: <https://exportpotential.intracen.org/en/products/gap->

chart?fromMarker=i&exporter=842&toMarker=j&market=156&whatMarker=k

(дата звернення: 23.10.2024)

9. Еородня Н. Д. Східна Азія у зовнішній політиці США (1989—2013): монографія. К.: «Прінт-Сервіс», 2014. 528 с.

10. Ерлінг Д. Die Welt: Шлях Китаю до військової супердержави // Український тиждень. URL: <https://tyzhden.ua/die-welt-shliakh-kytaiu-do-vijskovoï-superderzhavy/> (дата звернення: 15.10.2024)

11. Калашник П. «Тарифна війна»: Трамп пригрозив Пекіну виходом компаній з Китаю // Hromadske. URL: <https://hromadske.ua/posts/tarifna-vijna-tramp-prigroziv-pekinu-vihodom-kompanij-z-kitayu> (дата звернення: 15.10.2024)

12. Каспрук В. Китай-США: висвячення на наддержаву // Український тиждень. URL: <https://tyzhden.ua/kytaj-ssha-vysviachennia-na-nadderzhavu/> (дата звернення: 15.10.2024)

13. Кваліфікаційна робота магістра : методичні рекомендації до виконання (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Міжнародні економічні відносини») / Уклад. Л.І. Григорова-Беренда, О.А. Довгаль, Н.А. Казакова, С.А. Касьян, Н.В. Непрядкіна, О.В. Ханова. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2021. 42 с. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/16576> (дата звернення: 15.10.2024)

14. Китай в 2022 р. скоротив обсяги імпорту нафти другий рік поспіль // НафтоРинок. URL: <https://www.nefterynok.info/novosti/kitay-v-2022-r-skorotiv-obsyagi-mportu-nafti-drugiy-rk-pospl> (дата звернення: 15.10.2024)

15. Ковтун Н., Бабірад-Лазунін В. Методологічні засади та методика статистичного оцінювання умов зовнішньої торгівлі. К., 2014. Вип.10 (163). С. 26-31.

16. Козак Ю. Г., Притула Н. В., Єрмакова О. А. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон [монографія]. К.: Центр учбової літератури, 2016. 240 с. URL: <https://cutt.ly/YwWwSjOP> (дата звернення: 18.10.2024)

17. Комісарова О. Правозахисники звинуватили Китай у геноциді уйгурів // Суспільне. Новини. URL: <https://suspihne.media/111794-pravozahisniki-zvinuvatili-kitaj-u-genocidi-ujguriv/> (дата звернення: 15.10.2024)
18. Корсунський С. Про торгову війну між Китаєм та США для онлайн-видання «Сьогодні» // Дипломатична академія України. URL: <https://da.mfa.gov.ua/sergij-korsunskyj-pro-torgovu-vijnu-mizh-kytayem-ta-ssha-dlya-onlajn-vydannya-sogodni/> (дата звернення: 15.10.2024)
19. Котов Є. Проблема островів Сенкаку в зовнішній політиці Японії в ХХІ столітті // Науковий блог Національний університет «Острозька академія». URL: <https://naub.ua.edu.ua/2022/problema-ostroviv-senkaku-v-zovnishni/> (дата звернення: 15.10.2024)
20. Павлиш О. Економічне зростання Китаю у 2022 році було одним з найгірших за всю історію через COVID // Українська Правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/01/17/696032/> (дата звернення: 15.10.2024)
21. Павлиш О. Китай у жовтні збільшив імпорт нафти до п'ятимісячного максимуму // Українська правда. Економіка. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/11/7/693549/> (дата звернення: 15.10.2024)
22. Сааков В. Зростання економіки Китаю - найменше за останні 30 років // Медіакомпанія DW/ Економіка. URL: <https://www.dw.com/uk> (дата звернення: 15.10.2024)
23. Сааков В. Набули чинності нові ввізні мита США та Китаю // DW. URL: <https://www.dw.com/uk> (дата звернення: 15.10.2024)
24. Саміт США, Японії, Австралії і Індії: чому нервує Китай? // Радіо Свобода. Голос Америки. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/samit-ssha-yaponiyi-avstraliyi-i-indiyi/31478085.html> (дата звернення: 15.10.2024)
25. Саміт США, Японії, Австралії і Індії: чому нервує Китай? // Радіо Свобода. Голос Америки. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/zsamit-ssha-yaponiyi-avstraliyi-i-indiyi/31478085.html> (дата звернення: 18.10.2024)

26. США підвищили мита на китайські товари на \$200 млрд., Пекін обіцяє відповісти // Еспресо. URL: https://espresso.tv/news/2019/05/10/ssha_pidvyschyly_myta_na_kytayski_tovary_na_200_mlrld_pekin_obicyaye_vidpovisty (дата звернення: 18.10.2024)
27. США поставили Тайваню озупия на сумму более 70 миллиардов долларов // Radar Armenia. URL: <https://radar.am/ru/news/world-2506632073/> (дата звернення: 18.10.2024)
28. Юрьєва П. Б. Зовнішня торгівля країни в умовах глобальних трансформацій: аналітичний інструментарій. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. 2019. Випуск 29. С. 51-57. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/29_2019_ukr/10.pdf (дата звернення: 18.10.2024)
29. Ярчук Т. М. Зовнішньоторговельні інтереси та методичні інструментарії їх оцінки. Ефективна економіка. 2013. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2725> (дата звернення: 18.10.2024)
30. A Bipolar World Is More Likely than A Unipolar or Multipolar One // CHINA US FOCUS. URL: <https://www.chinausfocus.com/foreign-policy/a-bipolar-world-is-more-likely-than-a-unipolar-or-multipolar-one/> (дата звернення: 20.10.2024)
31. About the Export Potential Map. URL: <https://exportpotential.intracen.org/en/about/export-potential-map> (дата звернення: 18.10.2024)
32. Bilateral trade between United States of America and China. URL: https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx?nvpm=1%7c842%7c%7c156%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1%7c%7c1 (дата звернення: 17.10.2024)
33. Brzezinski, Z. The Group of Two that could Change the World / Z. Brzezinski // Financial Times. 2009, January 13. URL: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/d99369b8-el78-lldd-afa0-0000779fd2ac.html> (дата звернення: 10.10.2024)

34. Bureau of Economic Analysis (BEA). URL: <https://www.bea.gov> (дата звернення: 15.10.2024)
35. Burr W. The Beijing-Washington Back-Channel and Henry Kissinger's Secret Trip to China // National Security Archive Electronic Briefing Book No. 66. URL: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB66/> (дата звернення: 16.10.2024)
36. Chen Y., Crossley G. China to revise 2018 GDP to reflect asset, business growth // REUTERS. URL: <https://www.reuters.com/article/us-china-economy-census-idUSKBNIXU09R> (дата звернення: 14.10.2024)
37. China GDP - Gross Domestic Product. Country Economy. URL: <https://countryeconomy.com/gdp/china> (дата звернення: 10.10.2024)
38. China National Debt. Country Economy. URL: <https://countryeconomy.com/national-debt/china> (дата звернення: 15.10.2024)
39. China Population. Worldometers. 2023. URL: <https://www.worldometers.info/world-population/china-population/> (дата звернення: 10.10.2024)
40. China Product exports and imports to United States 2010. URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2010/TradeFlow/EXPIMP/Partner/USA/Product/all-groups> (дата звернення: 18.10.2024)
41. China Product exports and imports to United States 2022. URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2022/TradeFlow/EXPIMP/Partner/USA/Product/all-groups> (дата звернення: 18.10.2024)
42. China. Country Economy. URL: <https://countryeconomy.com/countries/china> (дата звернення: 10.10.2024)
43. China. Freedom House. 2023. URL: <https://freedomhouse.org/country/china/freedom-world/2023> (дата звернення: 10.10.2024)
44. China. Observatory of Economic Complexity (OEC). URL: <https://oec.world/en/profile/country/chn> (дата звернення: 10.10.2024)

45. China's Investments in the United States. URL: <https://www.statista.com/statistics/264682/foreign-direct-investment-from-china-in-the-us/> (дата звернення: 14.10.2024)
46. Chinese Investments in the US. URL: <https://www.statista.com/statistics/264665/foreign-direct-investment-from-china-in-the-united-states/> (дата звернення: 10.10.2024)
47. Chronology of U.S.-China Relations, 1949-2024 // Council on Foreign Relations. URL: <https://www.cfr.org/timeline/us-china-relations> (дата звернення: 12.10.2024)
48. GDP of China. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=CN> (дата звернення: 14.10.2024)
49. GDP of the United States. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=US> (дата звернення: 14.10.2024)
50. Global trade growth returns but outlook for 2023 is poor. UNCTAD. 21 June 2023. URL: <https://unctad.org/news/global-trade-growth-returns-outlook-2023-poor> (дата звернення: 10.10.2024)
51. Global Trade. UNCTAD. June 2023. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditcinf2023d2_en.pdf (дата звернення: 10.10.2024)
52. Goldberg J. The Obama Doctrine // The Atlantic. URL: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2016/04/the-obama-doctrine/471525/> (дата звернення: 10.10.2024)
53. Goldberg P. K., Reed T. Growing threats to global trade. IMF. June 2023. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2023/06/growing-threats-to-global-trade-goldberg-reed> (дата звернення: 10.10.2024)
54. IMF. 2002. Globalization: A Framework for IMF Involvement. URL: <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2002/031502.htm> (дата звернення: 10.10.2024)

55. International Trade. Statista. 2023. URL: <https://www.statista.com/markets/423/topic/534/international-trade/#overview> (дата звернення: 10.10.2024)
56. Office of the United States Trade Representative (USTR). URL: <https://ustr.gov> (дата звернення: 15.10.2024)
57. Ortiz-Ospina E., Beltekian D., Roser M. Trade and Globalization. Our World in Data. October 2018. URL: <https://ourworldindata.org/trade-and-globalization> (дата звернення: 10.10.2024)
58. Population of China. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=CN> (дата звернення: 14.10.2024)
59. Population of the United States. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=US> (дата звернення: 14.10.2024)
60. Prasad E., Gu G. An Awkward Dance: China and the United States. REUTERS. URL: <https://www.reuters.com/article/china-foreigntrade-> (дата звернення: 10.10.2024)
61. Sabanoglu T. Trade: export value worldwide 1950-2022. Statista. Sep 29, 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/264682/worldwide-export-volume-in-the-trade-since-1950/> (дата звернення: 10.10.2024)
62. Samuels B. Biden raises human rights with China's Xi during four-hour meeting // THE HILL. URL: <https://thehill.com/homenews/administration/581682-biden-raises-human-rights-with-chinas-xi-during-four-hour-meeting/> (дата звернення: 10.10.2024)
63. The Report on Human Rights Violations in the United States in 2020. The State Council Information Office of the People's Republic of China. URL: <http://ae.china-embassy.gov.cn/eng/xwdt/202106/t20210621,8909898.htm> (дата звернення: 10.10.2024)

64. The Shanghai Communique // Richard Nixon Foundation. URL: <https://www.nixonfoundation.org/2010/04/shanghai-communique/> (дата звернення: 10.10.2024)

65. Tibet Reciprocal Access bill becomes law, marking new era in US-China relationship and US support for Tibetans // International Campaign for Tibet. URL: <https://savetibet.org/tibet-reciprocal-access-bill-becomes-law-marking-new-era-in-us-china-relationship-and-us-support-for-tibetans/> (дата звернення: 10.10.2024)

66. Trade Map – International Trade Centre (ITC). Торгівля товарами та послугами між країнами. URL: <https://www.trademap.org> (дата звернення: 15.10.2024)

67. Trump signed a law to punish China for its oppression of the Uighur Muslims. Uighurs say much more needs to be done // INSIDER. URL: <https://www.businessinsider.com/uighur-china-detention-centers-activists-urge-accountability-2020-2> (дата звернення: 10.10.2024)

68. Ülgen S., Inan C. From the Local to the Global: The Politics of Globalization. Carnegie Europe. February 17, 2022. URL: <https://carnegieeurope.eu/2022/02/17/from-local-to-global-politics-of-globalization-pub-86310> (дата звернення: 15.10.2024)

69. UN // The Economist. URL: https://www.economist.com/un?utm_medium=cpc.adword.pd&utm_source=google&ppccampaignID=17210591673&ppcadID=&utm_campaign=a.22brand_pmax&utm_content=conversion.directresponse.anonymous&gclid=CjOKCQJw9deiBhClARIsAHLjR2C7nomMgCWjqbbNPvHL4BXblJFMUg4ppVzBFWJlJeQy2AFLyzeJrIaAtPAEALw_wcB&gclsrc=aw.ds (дата звернення: 15.10.2024)

70. United States Product exports and imports to China 2010. URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/USA/Year/2010/TradeFlow/EXPIMP/Partner/CHN/Product/all-groups> (дата звернення: 18.10.2024)

71. United States Product exports and imports to China 2022. URL: <https://www.trademap.org/Bilateral.aspx?nvpm=1%7c804%7c%7c348%7c%7cTO>

[TAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1](#) (дата звернення: 18.10.2024)

72. United States. European Union. URL: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/united-states_en (дата звернення: 10.10.2024)

73. United States. The CIA World Factbook. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/united-states/> (дата звернення: 10.10.2024)

74. US Investments in China. URL: <https://www.statista.com/statistics/264682/foreign-direct-investment-from-the-us-in-china/> (дата звернення: 14.10.2024)

75. USA country profile. BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-16761057> (дата звернення: 10.10.2024)

76. USA Exports 1991-2023. Macrotrends. URL: <https://www.macrotrends.net/countries/USA/united-states/exports> (дата звернення: 10.10.2024)

77. USA exports. Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com/united-states/exports> (дата звернення: 10.10.2024)

78. USA Imports 1991-2023. Macrotrends. URL: <https://www.macrotrends.net/countries/USA/united-states/imports> (дата звернення: 10.10.2024)

79. World Bank – World Integrated Trade Solution (WITS). Дані про міжнародну торгівлю. URL: <https://wits.worldbank.org> (дата звернення: 15.10.2024)

80. World Trade Organization (WTO). URL: <https://www.wto.org> (дата звернення: 15.10.2024)

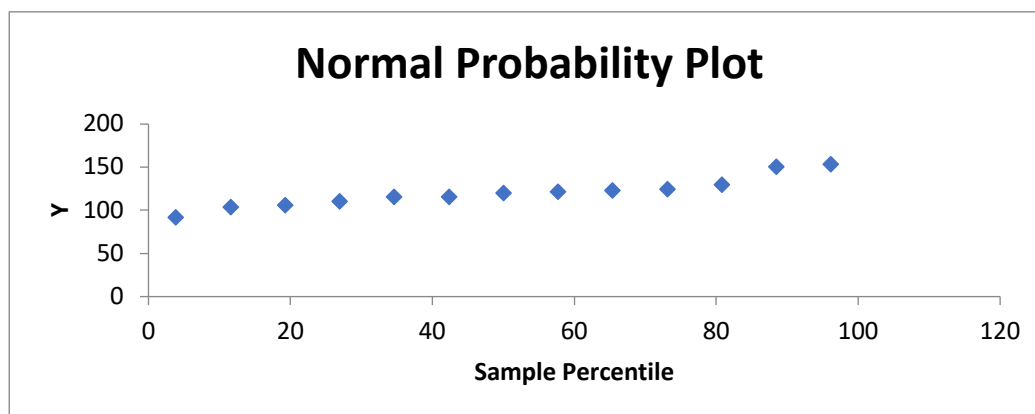
ДОДАТКИ

Додаток А

Кореляційно-регресійний аналіз експорту США до Китаю

Рік	Експорт США до Китаю (млрд дол. США)	ВВП США (млрд дол. США)	Середній курс долара до юаня (USD / CNY)	Обсяг інвестицій США в Китай (млрд дол. США)
	Y	X1	X2	X3
2010	91,91	14964	6,77	12,3
2011	104,12	15543	6,46	14,5
2012	110,52	16155	6,31	13,4
2013	121,72	16619	6,2	14,1
2014	123,68	17393	6,16	13,8
2015	116,07	18206	6,23	15,4
2016	115,59	18707	6,64	14,7
2017	129,8	19542	6,76	14,1
2018	120,15	20611	6,62	13,6
2019	106,63	21661	6,91	14,9
2020	124,65	20932	6,9	12,4
2021	151,07	22997	6,45	13,3
2022	153,84	24619	6,72	14,5

Джерело: складено автором.

Regression Statistics

Multiple R	0,91222
R Square	0,83215
Adjusted R Square	0,7762076
Standard Error	8,1733724

Observations 13

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	3	2980,87044	993,62348	14,873708	0,00078115
Residual	9	601,236161	66,804017	4	
Total	12	3582,1066	9		

	<i>Coefficient</i>	<i>Standard</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	296,20283	82,4768469	3,5913453	0,0058265	109,627247	482,77842	109,627247	482,778427
X Variable 1	0,0061308	0,00092092	6,6573038	9,2958E-05	0,00404758	0,0082141	0,00404758	0,00821411
X Variable 2	36,506059	10,5943103	3,4458174	0,0073229	-60,472054	12,540064	-60,472054	-12,540064
X Variable 3	-3,83018	2,74471753	1,3954733	0,1963441	-10,039162	2,3788024	-10,039162	2,37880247

PROBABILITY OUTPUT

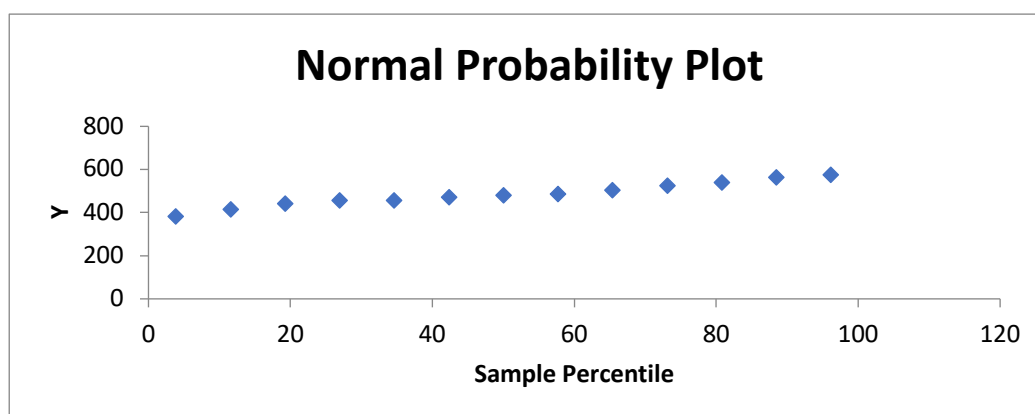
<i>Percentile</i>	<i>Y</i>
3,84615385	91,91
11,5384615	104,12
19,2307692	106,63
26,9230769	110,52
34,6153846	115,59
42,3076923	116,07
50	120,15
57,6923077	121,72
65,3846154	123,68
73,0769231	124,65
80,7692308	129,8
88,4615385	151,07
96,1538462	153,84

Джерело: складено автором.

Кореляційно-регресійний аналіз експорту Китаю до США

Рік	Експорт Китаю до США (млрд дол. США)	ВВП Китаю (млрд дол. США)	Середній курс юаня до долара (CNY / USD)	Обсяг інвестицій Китаю в США (млрд дол. США)
	Y	X1	X2	X3
2010	382,96	6101	0,148	5,4
2011	417,34	7572	0,155	6,7
2012	444,39	8561	0,158	6,5
2013	459,11	9754	0,162	9,5
2014	486,3	10482	0,163	12
2015	504,03	11063	0,159	15,2
2016	481,31	12018	0,151	45,6
2017	525,76	13084	0,148	29,4
2018	563,2	13894	0,151	5,4
2019	472,46	14460	0,145	5
2020	457,16	14790	0,145	3,3
2021	541,53	15990	0,155	3,1
2022	575,69	16470	0,149	3,5

Джерело: складено автором.

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,8792370
R Square	0,7730577
Adjusted R Square	0,6974103
Standard Error	30,878637
Observations	13

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	3	29231,7925	9743,9308	10,219224	0,00294918
Residual	9	8581,41247	953,49027	4	
Total	12	37813,205	5		

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	199,12812 0,0164444	258,973513	0,7689131 5,5177956	0,4616453 0,0003715	-784,96691	386,71066 6	-784,96691	386,710666
X Variable 1	3161,6683	0,00298027	1,9982497	0,0767691	0,00970267	0,0231863 2	0,00970267	0,02318632
X Variable 2	6	1582,21885	0,7200710	0,4897582	-417,55935	6740,8960 8	-417,55935	6740,89608
X Variable 3	0,5155747	0,71600531	6	3	-1,1041418	2,1352912 5	-1,1041418	2,13529125

RESIDUAL OUTPUT

<i>Observation</i>	<i>Predicted Y</i>	<i>Residuals</i>
1	370,99541 418,26627	11,9645902
2	446,06121	-0,9262787
3	476,93975	-1,6712133
4	494,35965	-17,829758
5	494,08441	-8,0596537
6	498,16687	9,94558119
7	499,58483	-16,856879
8	509,72917	26,1751627
9	534,4708208	
10	499,44993 504,00013	-26,98993
11	555,59874	-46,840136
12	544,00355	-14,068749
13	31,6864428	

PROBABILITY OUTPUT

<i>Percentile</i>	<i>Y</i>
3,8461538	
5	382,96
11,538461	
5	417,34
19,230769	
2	444,39
26,923076	
9	457,16
34,615384	
6	459,11
42,307692	
3	472,46
50	481,31
57,692307	
7	486,3
65,384615	
4	504,03
73,076923	
1	525,76
80,769230	
8	541,53
88,461538	
5	563,2
96,153846	
2	575,69

Джерело: складено автором.

Основні двосторонні угоди між США та Китаєм

Рік	Назва Угоди	Основна Мета	Ключові Положення
1972	Шанхайське комюніке	Поліпшення відносин між США та Китаєм	Встановлення рамок для двосторонніх відносин, визнання принципу "одного Китаю"
1979	Угода про торговельні відносини	Встановлення офіційних торговельних відносин між США та Китаєм	Знижка тарифів на товари, доступ до ринків обох країн
1982	Третє комюніке США-Китай	Врегулювання військової співпраці	Зобов'язання США зменшити продаж зброї Тайваню
1992	Угода про захист інтелектуальної власності	Захист прав інтелектуальної власності американських компаній у Китаї	Запровадження норм захисту авторських прав, торговельних марок, патентів
1997	Угода про охорону навколишнього середовища	Співпраця у вирішенні екологічних проблем	Спільні зусилля для зниження забруднення та захисту природних ресурсів
1999	Угода про вступ Китаю до СОТ	Підготовка Китаю до вступу до Світової організації торгівлі	Зниження торговельних бар'єрів, відкриття ринків для іноземних інвесторів
2000	Угода про постійні нормальні торговельні відносини	Поглиблення економічної інтеграції	Надання Китаю постійного статусу нормальних торговельних відносин, підготовка до вступу в СОТ
2001	Підтримка вступу Китаю до СОТ	Сприяння інтеграції Китаю у світову економіку	США підтримали вступ Китаю до СОТ, що дало Китаю доступ до міжнародних ринків
2012	Угода про екологічну співпрацю	Зменшення викидів та боротьба зі зміною клімату	Співпраця у галузі зниження викидів вуглецю, обмін технологіями
2015	Паризька кліматична угода	Боротьба зі зміною клімату	Спільні зобов'язання зменшити викиди вуглекислого газу та перейти на чисті джерела енергії
2019	Перша фаза торговельної угоди	Вирішення торговельної війни між США та Китаєм	Зобов'язання Китаю купувати більше американських товарів, захист інтелектуальної власності
2020	Друга фаза торговельної угоди (планувалась)	Подальше врегулювання торговельних суперечок	Охоплення сфери технологій, захист прав іноземних компаній у Китаї
2023	Угода після саміту АТЕС	Зменшення напруги та поліпшення двосторонніх відносин	Відновлення високорівневого військового діалогу та обговорення ризиків штучного інтелекту

Джерело: складено автором за матеріалами [47].